ΧΕΙΡΑΓΩΓΙΑ
MANVDVCTIO
AD
Artem Rhetoricam.

In qua *Geneſis* & *Analyſis*, h. e. ratio artificioſè *componendi* & dextrè *reſolvendi* orationes perſpicuè & methodicè docetur.

Editio tertia altera parte auctior.

In uſum Scholarum.

Auctore THOMA VICARSIO, Carleolenſi, nuper Collegii Reginenſis apud Oxonienſes Socio.

Joan. Audoen.
Rhetorica eſt palmæ *ſimilis, Dialectica* pugno;
Hæc pugnat, palmam *ſed tamen illa* refert.

LONDINI,
Typis JOANNIS HAVILAND, *impenſis* ROBERTI MILBOVRNE.
CIↃ.IↃC.XXIIX.

…T TO BE REPRODUCED WITHOUT PERM…

ΧΕΙΡΑΓΩΓΙΑ
MANVDVCTIO AD
Artem Rhetoricam.

In qua Geneſis & Analyſis, h. e. ratio artificioſè componendi & dextrè reſolvendi orationes perſpicuè Rhetoricè docetur.

Editio [illegible].

In uſum Scholarum.

Authore THOMA VICARSIO, Collegii [illegible] apud Oxonienſes Socio.

Joan: Audoen.

Rhetorica eſt palmæ ſimilis, Dialectica pugno; Hæc pugnat, palmam ſola ſed illa facit.

LONDINI,
Typis IOANNIS HAVILAND, *impenſis* ROBERTI MILBOVRNE.
CIↃ.IↃC.XXIIX.

ADMODVM REVERENDO IN Chriſto Patri ac Domino multis mihi nominibus colendiſſimo *Georgio Carletonio* divina providentia Epiſcopo *Ciceſtrienſi* ἐυδαιμονεῖν.

Memini (Præſul Ampliſs:) *D D. Airaynum*, fulgentiſſimũ illud Sydus Boreale, amicum tuum, ſolem meum (qui paucis abhinc annis non ſine magno dolore meò & communi fidelium planctu mortem vita commutavit) conqueri ſolitum fuiſſe, quòd non diſtinctè ſatis & methodicè pueri

χρήστο
ανηρ κο
ἀγαθο
Menan

 pueri

pueri nunc dierum prima Rhetorices ſundamenta imbiberent, nec rationem ſatis expeditam orationes *componendi* aut *reſolvendi* ad manus haberent. Animadvertit hoc ſagaciſſimus vir in tyrunculorum exercitiis, quibus pro more ſuo interſuit vigilantiſſimus Præpoſitus. Graviſſimi viri vocem avidè non ſemel arripui, quæ animo meo tam validè inhæſit, ut iſti ſtatim morbo, non inficior, remedii nonnihil à dextimo quopiam Rhetore & artiũ humaniorum primipilo ſummis expeterem votis & exoptarem. Verùm cum à nullo (quod ſciam) adornationem hanc, quam aggredior, orationũ ſaltem non tam facili & perſpicua methodo pertractatam viderim; non potui mihi ipſi temperare, quin qd. ille prudentiſſimè in nonnullis pædagogis deſideravit, ipſe pro

virili mea ſubſtituerem. Eóque magis penſum hoc in me (licet ſolvendo non ſum) ſuſcepiſſe videor, quòd venerandus ſenex, cui me totum conatuſque meos univerſos conſecraveram, paulò ante ἀποθέωσιν, deſignaverat me Lectionis in alma domo noſtra nomine quidem Rhetoricæ, reipſa Grammaticæ qualemcunq; Prælectorem. Ut ergo mentis meæ inſtitutum exponam quàm breviſſimè; nullus certè animus mihi fuit alius, quàm ut præceptiones quaſdam haberent tyrones & regulas, quibus freti & innixi, in oratoria arte cum utilitate verſari, tandémque in eadem ipſi etiam cum laude (quod certè difficillimum eſt) aliquando excellere poſſent. Si illius, quod mihi in primis votis fuerat, compos fuero, probè me meo functum munere putabo: ſin aliter evene-

 rit,

rit, voluntatem tamen meam ſtudiumque propagandi literas nullus literarũ fautor vel alumnus improbandum, ſat ſcio, judicabit. Alios verò vitilitigatores ego quidem nè titivilitio facio, qui cum ſua non edant, in aliorum ſcriptis pluſquam ingeniosè ſunt nequam, *Quos* tamen ni fallor, *pudeat ſeſe literis ita abdidiſſe, ut nihil poſſint in communem uſum proferre*. Illos ego rogatos velim, ut noſtra nollent carpere, ſed edant ſua. Et certè *ſi quis putet ſe poſſe meliorem fœtũ producere, debet hanc utilitatẽ cum poſteris communicare; omnes enim ad cæterorum quoquè commoda nati ſumus, ac jubemur à Deo illud talentum exercere pro viribus, quod nobis à divina clementia conceſſum eſt*. Sed iſtos (quia mihi cum ſurdis res eſt) longiore non dignabor alloquio. Tuam vero (Reve-

pro ...ia.

. Com. ...log. ...22.

rende

rende Pater) humanitatem imploro, ut quæ Collegii inprimis Reginenſis & ſtudii deindè generalis commodo concinnaverim, candidè (ut ſoles omnia) interpretari, & in clientelam tuam recipere non dedignari velis. Tuæ autem Amplitudini iſta ut dicarem, non modò ſtudii mei ratio debitum que officium; verumetiã benignitas tua, propenſusq; in me animus poſtularunt. Quam parùm, imò nihil boni ex meipſo poſſum probè novi; at verò (libenter verba Apoſtoli uſurpabo) χάριτι Θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι. Et ſi 1 Co
quid vel in hac arte inferiori & 10.
inſtrumentaria profecerim, illius ſolummodò gratiæ acceptum refero. *Si quid itaque in hoc opere* Fulg
dixero quod placeat amicorum de- piſt.3
ſiderio, non eſt mea indigentia ſed divinæ ſufficientiæ: ſi quid verò forſitan ita dixero, ut nec ſufficere

 ami-

amicorum poſsit deſiderio, nec placere, non eſt ſufficientiæ divinæ, ſed indigentia meæ. Proinde Chriſtiana charitas utrobique operis ſui partes exhibeat, ut & ſufficientiam Dei humiliter agnoſcat, & indigentiæ ſervili patienter ignoſcat. Deus Opt. Max. Amplitudinem tuam bono Eccleſię Reique publicæ, nobis etiam Academicis quàm diutiſſimè conſervet incolumem.

Amplitudini tuæ addictiſſ.

THO. VICARSIVS.

PRÆFATIO,

IN QVA RATIO OPEris exponitur, ad venerabilem virum & integerrimum amicum meum *Thomam Wilſonium* Eccleſiæ Georgianæ paſtorem vigilantiſſimum & Baſilicæ Chriſti Cantuarienſis Concionatorem eximium *conſcripta.*

QUOD privatis aliquando ad te miſſis literis (vener: vir) pollicitus ſum, illud ut jam præſtem latiſſima pater porta, faventiſſimouſque ſpirat Favonius. Quàm ſubmiſsè ſemper de meipſo, propriæ tenuitatis conſcius, ſenſerim, res ipſa teſtatur: quàm amicum & candidum (ne quid ultrà dicam) de labore meo calculum ſubjecerint alij, graviſſimi doctiſſimiq; viri, jamprimùm expertus ſum; *Qui non ſolum ad ſuſcipiendam & ingrediendam rationem horum ſtudiorum principes mihi extiterunt,* verum etiam hortatu & epiſtolis me rogatum habuerunt, ut *χειραγωγίαν* hanc, præceptis adornatam optimis & clariſſimorum Rhetorum authoritate firmatam, velim tandem in lucem emittere. Hæſi nonnihil temporis monitiſq; amicorum ſurdas aures accommodavi; verùm

cum

cum acriùs inſtarent, neq; potuerim ampliùs eorum voluntati reſiſtere, precibus victus, in publicam ſtudioſorum utilitatem non invitus emitto. Tibi verò præcipuè (erudite vir) Manuductionem iſtanc nuncupare volui, tum quia tu ipſe ſatis jam mihi ſpectatus amicus & probè exercitatus orator, utpote qui à teneris unguiculis hac in arte educatus, de præceptis hiſce ſolidè, ut orator, ſyncerè, ut amicus dijudicare noveris; tum etiam quòd merita in me tua longè maxima non patientur me ingratum oblitúmve beneficiorum tuorum. Quod quidem eò feci ſtudioſiùs, quòd magna pars iſtarum Meditatiuncularum exivit in chartam, cum domum tuam habuerim diverſorium, & te hoſpitem. O me beatum feliciq; natum ſydere, qui talem hoſpitem, tam benignum, tam pium, tam ſyncerum habuerim, tantillus tantum! O quanta videor perfundi voluptate, quoties memoriam mihi refrico iſtius temporis, quod apud te hoſpites non inviti detinebamur, & quoties ſubit mihi in mentem quomodò Defeſſum *laboribus* (ut Poëtæ verbis paululùm immutatis utar) Cœleſti *recrearis ſorte vicarium!*

At puerilia ſunt iſta: fateor; & oculis tuis planè indigna. Tu verò memineris iſta pueris dictata, in puerorum gratiam, qui ſummum oratoriæ artis faſtigium per ἔκβασιν quandam ſive gradus, & *εἰσαγωγὴν* ſive exempla velint attingere, conſcripta: te verò ipſum non tam operis Lectorem, quam operæ meæ (ſi qua ſit) Patronum. * *Ad te proinde ſcripſerim iſta non propter te*, ut appoſitè Bernardus.

Sed

...l.3.od.

...rica pu... ...l perdiſ. ... Nam ...os elo... ...Roma... ...c. Vi... ...ug de ...Chriſt. ...ap.3. ...n. lib.3. ...nſiderat.

Sed nimis forſitan brevia ſunt iſta tua σχε-
διάσματα. At enim ea ſemper mihi mens fuit,
ut in docendo vitetur diligenter non modò
prolixitas, ſed omnis etiam profuſior metho-
dus. *Amo natura brevitatem, & fortè ſi copioſiùs* Calvin.
loqui vellem, non ſucc ederet. Quod ſi maximè lib.3.c.
plauſibilis eſſet prolixior docendi ratio, experiri ta-
men vix liberet. Præſentis autem operis ratio po-
ſtulat ut ſimplicem doctrinam quanta licebit bre-
vitate perſtringamus. Hîc certè ſi uſpiam, illud
obtinet, μέγα βιβλίον μέγα κακόν. Iſta quæ tra- ἐκ ἐν
dimus præcepta ſatis poſſunt facere cordato ζάλλῳ
& ſtudioſo juveni, præcipuè ſi * Phœnicis a- ἐγγ' ἐν
licujus cura accedat, ſtipiti verò & plumbeo τὸ μέγα
nihil poteſt eſſe ſatis. Audiamus hac de re, ſi in Phœ
placet, magnum illum Quintilianum, *Ut rati-* * Phœ
onem inveniendi & diſponendi per omnes nume- chillis p
ros penitùs cognoſcere ad ſummam ſcientiæ neceſ- tor.
ſarium eſt: ita incipientibus breviùs ac ſimpliciùs Quint.
tradi magis convenit. Aut enim difficultate inſti- ſtit. ac
tutionis tam numeroſæ atque perplexæ deterreri um.
ſolent, aut eo tempore quo præcipuè alenda ingenia, Vide I
atquè indulgentia quadam enutrienda ſunt, aſpe- Inſtitu
riorum tractatu rerum atteruntur. Quod ſi quis tit.1.§
longioris iſtorum quæ proponimus explica-
tionis deſiderio tenetur, habet ille authores
in margine à me eo ſtudio citatos, ut legant
eos juniores (ſi occurrant) cùm gratia varie-
tatis, nam πάντων γλυκὺς μεταβολή, tùm eti-
am vice Commentarii.

Quinetiam *aliud eſt quod timeo, ne ex eo mi-* Quint
norem gratiam ineat iſte liber quod pleraque non cap.1.
inventa per me, ſed ab aliis tradita continebit.
eſto. At quid à me noviter excogitatum ſtu-

dioſorum

dioſorum palatis ſapidum eſſe queat? Nam

Invida me ſpaciis natura coercuit arctis,
Ingenii vires exiguaſq; dedit.

Sunt ergo, quod ad materiam, quædam Thomæ Freigii in quæſtionibus ἐωθιναῖς, multa Talæi, vel ſi magè placet, Butleri, qui Tropoſchematologiam ſuam quartùm jam renatam & adornatam paſſus eſt videre lucem; plurima Melancthonis, communis Germaniæ magiſtri, in Inſtitut. Rhetor: omnia ferè longè doctiſſimi Hiperii in Rhetorica; quoad formam tamen & docendi methodum mea ſunt. Ita ut, quod de Politicis ſuis dixit ſubtilis alæ vir Juſtus Lipſius, idem ego de hoc noſtro libello pronuncio. *In eo verè poſſum dicere, omnia noſtra eſſe, & nihil.* Nequè certè eo philautiæ ſpiritu inflatus ſum, tamq; amans operis noſtri, ut omnes alios authores averſari, meq; ipſum ſolummodò verſare velim tyrones, quemadmodum feciſſe videtur B. Keckerm. vir alioqui humilis, dum auditoribus ſuis (neſcio planè quo affectu) ſuadet, ut præcepta Rhetorica recentium nulla alia legant præter ſua ipſius. Nequè tam ambitioſæ cervicis ſum, ut quemadmodum de ſua Logica dixiſſe fertur Laurentius Valla, Nullam eſſe Logicam præter Laurentinam, ego itidem de hac Rhetorica dicerem, Nullam eſſe Rhetoricam præter meam. Imò probo ego conatus, & venerari ſoleo induſtriam aliorum qui minimum de hac divina arte meruerunt, & juniores etiam maximè rogatos velim, ut conſulant authores probatiores, eoſque (modò evitentur duæ ſtudiorum peſtes,

Syſt. Spec. cap. 1.

peſtes, ἀτεχνία & tædium) non oſcitanter, ut quibuſdam mos eſt, ſed ſumma cum diligentia perlegant. *Et ſi in tanta ſcriptorum turba mea fama in obſcuro ſit, nobilitate & magnitudine eorum qui nomini officient meo, me conſolabor:* T. Liv. lib. 1. eorum certè felicitati & dignitati non invidebo unquam. Mihi namq́ue probè conſcius ſum, quantum valeo tenuitate, & quam multis paraſangis divina illa pectora, quæ ad ornatum hujus artis aliquid contulerunt, me anteiverint. Interim tamen nequè hoc poſſum diſſimulare, quod tyrones legendo haſce præceptiunculas meas, aliorum etiam prolixiores legant Cōmentarios. Quare noli tu Mome aliquid in his ſeveriùs reprehēdere, neque oggannire, quemadmodum occœpiſti, lividus ut es noſtrarũ actionũ interpres, [illegible]antiſſimuſq́ue judex, quaſi leviora ſint & frigida quæ appono. Morſiunculæ tuæ, qui ὃ δὲ Ζῆνα neque Jovem ipſum relinquis intactũ, mihi ſunt deſpicatui. Οὐ θαυμάζω εἰ ἐν Iſidor. lib. 3 ep. τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀπαίδευτος ὤν, κἂν τούτῳ τὴν ἀμαθίαν τὴν σαυτοῦ ἐπεδείξω. Ut meipſum purgem, Quintiliani verbis utar: *Bono viro id* Quint. l. *ſatis eſt docuiſſe quod ſcierit.* Et quod L. Florus cap. 11. de pop. Rom. hiſtoria. *Qui ejus res legunt, non* L. Flor. *unius populi, ſed generis humani facta diſcant,* illud in Prolog. ego nequè immeritò de ſcripto meo aſſeverare me poſſe intelligo, qui legit hanc *Rhetoricam,* quid etiam in aliorum libris extat *Rhetoricis* facilè perdiſcat. Sed video Epiſtolam ex parvis initiis in magnitudinem ferè immenſam excreviſſe. Quocirca ne longiore ambage tempora tua morer, accipe quæſo

pro

pro apophoretis tuis hanc ſtrenulam noctibus hiſce productioribus elucubratam, eo, quo à me profecta eſt animo, memor illius Artaxerxis οὐχ ἧττον οἰόμενος βασιλικὸν καὶ φιλάνθρωπον εἶναι τοῦ μεγάλα διδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν εὐμενῶς καὶ προθύμως. Atque hic ſit finis iſtius epiſtolii, *ne dupliciter te oneret minùs ſuavis oratio, ſi & longa fuerit.* Vale vir clariſs: meq́ue, ut facis, ama.

ar. A- brg.

de Con- d Eugen. , cap. 10.

Londini in Typographéo
ſcripſi Decemb. 18.
an: virginei partus
CIↃIↃCXX. *Totus tuus*

THOMAS de VICARIIS.

Ut æquus Lector univerſam dicendi facultatem noſtramq́; methodum faciliùs teneat, totam Rhetoricam ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν καὶ σωματοποιεῖν (ut cum *Polybio* loquar) hoc eſt, uno intuitu complecti & veluti in corpus quoddam redigere curavimus hac tabellula, quam ſubjicimus

Libri primi Analyſis.

Liber primus docet geneſin oratoriam, ubi agitur de oratione componenda. ejus partes quinque ſunt,

- **Inventio,** *quæ tractatur*
  - *Generatim Cap. 1. ubi de*
    - *Definitione Rhetoricæ, & officiis Oratoris, §. 1.*
    - *Cauſarum generibus, §. 2.*
    - *Orationis partibus, §. 3. &*
  - *Speciatim, in genere*
    - *Demonſtrativo, Cap. 2. ubi de*
      - *Laudatione & vituperatione Perſonarum, ... ctorum, Rerum, § ... ſeqq.*
      - *Deſcriptione longio... gionū, Civitatū, &*
    - *Deliberativo, Cap. 3 ubi de*
      - *Suaſione, §. 1.*
      - *Diſſuaſione, §. 2.*
    - *Iudiciali Cap. 4. ubi de*
      - *Statu Conjecturali, ... vo, & Iuridiciali*
      - *Oratione adornanda i... quoq; ſtatu, §. 2. &*
- **Diſpoſitio,** *quæ eſt in*
  - *Orationis partibus.*
  - *Probationibus quoad*
    - *Materiam.*
    - *Formam.*
  - *Locis communibus.*
  - *Movendis affectibus.*
  - *Diſponendis Schematibus.*
  - *Verborū electione & conſtructione.*
- **Elocutio,** *quæ eſt*
  - *Tropo-* / *Schemato-* *logia. Cap. 6.*
- **Memoria,** *quæ confirmanda eſt* *partim*
  - *Scriptione.*
  - *Exercitatione. Cap. 7.*
- **Pronunciatio,** *quæ definitur*
  - *Voce & Geſtu.* *Cap. 8.*

Libri *ſecundi* (qui nunc primum acceſſit) typus tabellaris.

ſecundus de Analyſin. ubi ur de oratione ſolvenda. Duo ponit.

1 *Quid ſit Analyſis.* Cap. 1.

2 *Quomodò fiat idq; exemplis Ciceronianis. Ubi habetur artificium in oratione pro*

Sexto Roſc. Amerino. Cap. 2.
Archia Poeta. Cap. 3.
Lege Manilia. Cap. 4.
T. Annio Milone. Cap. 5.

entia viri gravis & eruditi de hoc libello quam miſſâ ad Authorem Epiſtolâ conſignavit.

Egi ſumma cum deliberatione (mi Vicarsi) Rhetoricam illam manuductionem tuam, in qua, quod veeſt liberè dicam, præcepta tua, finitiones, partitio & exempla mihi videntur omni exceptione longè ora, brevia inſuper magiſque perſpicua, quàm ulla in hoc genere mihi unquam videre contigit. Optaſanè, prout tibi etiam in votis fuit, ut alii ex Colleneis opus tuum perluſtrarent, ſed video illos negotiis retos & proinde hac ex parte excuſandos. Sed quod ſum attinet, fateor me non ſine magna voluptate s haſce perlegiſſe, quas nunc ex animo tuo tibi re. Nihil eſt quod verearis illas in multorum commopraelo committere. Macte animo, mi Thoma, peralactis, ſiſq; fœlix precor numeroſæ prolis hujuſceparens. Benè vale, è Coll. Exon: Oxon:

Tuus

Sam: Coſens.

AD AVTHOREM PIVM ET DOCTVM.

R*Hetoricos* flores *multos collegimus olim;*
Perpaucos fructus *qui periêre brevi.*
Innumeros fructus *ornatos* floribus *adfert*
(VICARSI) *videns hortulus iſte tuus.*
Perbellos carpant hinc flores Rhetoricaſtri,
Vt dulces fructus jam ſua ſylva ferat.
Dent aliis Muſæ terreſtres florea ſerta;
Cœleſti eſt fructu texta corona tibi.

Al miſmo.

SI nueſtra Eſpanna quiſiera
Tu Rhetorica leer
Vicarſio puedes creer
Que preſto Chriſtiana ſuera.

Joannes de Nicholas & Sacharles *Doct. Medic. Hiſpanus Reformatus.*

De nova hac Editione Rhetoricæ Vicarſianæ, Diſtichon.

ΔΙ'ς ϗ τρὶς καλόν. Euge Vicarſi, rurſùs
Ergo, fatigatis tradere ſcripta typis.

Warnerus South *Eccleſiæ Wellenſis Canonicus, nuper Collegii Novi Socius.*

Πρὸς Θῶμαν Οὐϊκάρσιον περὶ τῆς αὐτοῦ
χειραγωγίας δίστιχον.

Χεὶρ λογικὴ λεγετοῦ πρὸς ἅπαντα μαθήματα
μυστῶν:
Ταῖς αὐταῖς ἄλλων νῦν τίγα χεῖρα δίδως.

Ad eundem.

Quem non ſperarent proavorum ſecula, tandem
Tulli' Oratorem *tempora noſtra ferunt.*
Integra vita bonum, *Te,* dicendique peritum
Rhetorica hac (mundo teſte) probare queunt.
Carol. Robſon Art. Mag.

Thomas Vicars.

Anagramma.

Oh Ars, micas tu!

Epigramma.

Rhetorica, ambiguis ſcriptis latitare ſolebas;
Ars *tamen,*Oh *tandem,* tu,*peramœna,*micas.
Splendidum ut Cœlis Sol: ſic tua Præmia Prœlo
Splendent: Ars, *nitide, ſic* micat, *arte tua.*
Utque Manu-ductus capiat nunc Rhetoricaſter
Fragrantes flores, Scripta polire ſua:
Sic, Gratus grates Vicarſo *ſolvere dignas,*
Nitatur: Cujus, Ars micat, *arte Sibi.*
Iohannes Vicarſus.

Author ad Zoilum.

Ne perdas operam, qui ſe mirantur in illos
Virus habe; nos hæc novimus eſſe nihil.
Ex Martial. lib. 14.

Idem ad Lectores.

Maiores majora ſonent, mihi parva loquuto
Sufficit in veſtras ſæpe redire manus.
Ex Martial lib. 9.

Bibliopola, Typographus & Inſpe-Ctor prœli Lectoribus. S.

ECce vobis, Lectores benevoli, perfectum jam damus & numeris ſuis abſolutum *totius Rhetoricæ artificium* cùm quoad *geneſin*, tùm quoad *analyſin*. Quod quàm pulchrè adornatum ſit, vos experimento veſtro comprobare potiùs quam nos verbis exprimere ſatius judicamus. Certè quàm inſignis & diſertus pædagogiarcha fuerit *Joannes Brinſlæus*, quàm maturum in edocendo pueros ei ingenium & judicium aderat, & quàm in informandis eorum mentibus & moribus conformandis facilis methodus & felix ſucceſſus, nulli credimus ignotum eſſe poſſe, qui vel hominem, vel opera, vel conatus illius verè pios & doctos viderit, legerit, audiverit. Ille autem iſto in libro quo Scholis Grammaticis & Scholarchis * Solamen præbet, & libros etiam eorum inſtitutioni & arti apprimè utiles indigitat, honorificam hujuſce Rhetoricæ mentionem facit ſemel atque iterum, iſtius libelli *pagina ſc.* 76. *&* 78. Iſta referre non piguit ob memoriam tanti viri. Plura addere neceſſum non fore duximus, præcipuè cum vino vendibili opus non ſit hœdera ſuſpenſa. Valete & Vivite & noſtram opellam boni conſulite.

* *Conſola[tion] for the G[ram]mar Sch[ools]*

Editiones

Editiones quorũdam librorum quos ad marginem apponendos curavimus eo fine, ut quibus animus eſt præcepta hæc Rhetorica fuſiùs & pluribus verbis legere, poſſint iſti dextrè promptéque loca ſecundum has editiones invenire.

Quintilianus 8°. *Pariſiis ex officina Cl. Chevalonii ſub ſole aureo.* 1527

Auguſtin. de doctr. Chriſt. Colon. 1553

Tullius de oratore Emendat. à Ioan. Sturmio, Argentorati. 1568

Ariſtot. Rhetor. libri tres à Riccobono converſi, Francofurti. 1588

Matth. Dreſſer. iterum emendatus, Lipſiæ. 1588

Soarius Fred. Ceruti adauctus Commentariis, Coloniæ 1591

Philippo-Rameum Rhetoric. Syſtem. Steinfurti. 1605

Keckerm. Rhetor. eccleſiaſt. Hanoviæ apud Guliel. Anton. 1606

Alſtedii Orat. Herbornæ Naſſov. 1612

Keck. Syſt. Rhet. 8°. *Hanoviæ.* 1612

Ioan-Georg. Groſſius Baſileæ. 1613

Ger. Voſſius ex chalcographia Frid. Hartmanni. 1616

His

His accedunt

Cunradi Dieterici Inſtitutiones Rhetoricæ, Gieſſæ. 1613

Willelmi Thorni Reverendi & doctiſſimi Decani Ciceſtrienſis Tullius ſeu ῥήτωρ, Oxoniæ, 1592

H I P E R I U M non appoſuimus, quia cum ex reliquis nonnulla, ex illo omnia decerpſimus. Noſtra ſunt tantũ modò facilis per erotemata docendi modus & methodus ſatis, uti ſpero, expedita. Illud ut tu (Lector) monitus eſſes curavi prima editione, ne plagii me inſimulares; quod eadẽ de cauſa jam repeto, ne cogitares forſitan *me* non alio modo egiſſe cum *Hiperio*, quàm *Proclus* olim egit cum *Gemino Geometra*, ex cujus eiſagoge ſphæram ſuam totam & ad verbum excerpſit, ut à peritiſſimo Aſtronomo & digniſſimo Profeſſore Oxonienſi obſervatum eſt; vel quemadmodum feciſſe legimus *Petr. Hiſpanum* cum *Mich. Pſello* authore Græco. In quem dubio procul clam incidens Hiſpanus, & exiſtimans eum vel à nemine

DD. Bain-bridg. in the dit. Procli p. Græcol.

nemine adhuc lectum, vel lectum non iri (quæ ſpes *Petrum* fefellit) de verbo ad verbum, deque capite ad caput ſuam ſummulam ex hoc Pſello ſuppilavit; quod notatum eſt à Barthol. Keckerm. in Chronologia Logicæ. Dixit olim quidam *Niſi fuiſſet Chryſippus, ego non eſſem.* Illud ego quoq; libens fateor, niſi Hiperius ſuam edidiſſet Rhetoricam, ego non ſcripſiſſem meam. Religio mihi eſt præterire illos per quos profecerim. Tu, Lector, fruere opella mea & benè vale.

b.2. n. Log.

... veniam ſcriptis quorum non gloria nobis
Cauſa, ſed utilitas officiumq; fuit.

Ovid.

Totius Rhetoricæ

ARTIFICIUM

dilucidè delineatum.

Liber primus de geneſi oratoria.

Caput Primum.

Quid eſt Rhetorica?

ESt ars rectè & ornatè dicendi. §.1.
Ut Grammatica eſt ars congruè *Quintili.*
loquendi; Logica ſolidè diſſe- *lib.2. Juſt.*
rendi; Arithmetica benè nu- *cap.18. S.*
merandi; Geometria peritè *avius Rhet.*
menſurandi; Aſtrologia ſobriè *lib.1.cap.*
ſpeculandi; Muſica concinnè canendi: Ita Rhe-to-
rica ars eſt rectè & ornatè dicendi.

Ut rectè & ornatè dicat quiſpiam, quot neceſſa- *Quintilia.*
riò requiruntur? *lib.3.c.3.*

Quinque. Primò *Invenire* ſive excogitare *Dreſſeriu.*
res veras aut argumenta veriſimilia, quæ *l.1.Rhet.*
cauſam, quam tractandam oratione ſuſcepe- *46.*
ris, probabilem reddunt. Secundò, *Diſponere* *Soarez.*
aptéque collocare res illas & argumenta ex- *Rhetoric.*
lib.1 c.7.

 cogitata.

2 cogitata. Tertiò, *Eloqui*, hoc eſt, inventa &
[..] de imi- diſpoſita idoneis verbis & figuris exprimere.
[..]rator. Quartò, iſta omnia, prout ſunt diſpoſita ani-
[..]. 8. mo, *memoriæ mandare* & infigere. Quintò
[..]ſtin. denique, *Pronunciare* & ordine quæque ſuo
[..]prim- recitare ſumma cum vocis, vultus, ac geſtus
[..]Rheto- moderatione. *Hanc partitionem ſumo ex lib. 1.*
[..]ap. 1. *M. Cicer. de orat. Verba Craſſi ſunt.* Cùm
eſſet omnis oratoris vis & facultas in quin-
que partes diſtributa, ut deberet reperire pri-
mum quid diceret, deinde inventa, *&c.*
pag. 299.

[..]. 2. *Ut invenias quid de quaque re exactè & ora-
torio more dici poſſit quot ſunt conſideranda?*

[..]. l. 3. Duo. Primò, diligenter conſiderare opor-
[..] c. 6. tet *cauſam* aut quæſtionem, thema ſeu nego-
cium de quo eſt agendum; Deinceps etiam,
& ipſam *orationem.*

*Quot modis in Rhetorica explicanda veniunt
thema ſive negotium, & ipſa oratio?*

Duobus planè modis: primò *Generatim,*
deinde *Speciatim.*

*Quod generalem attinet doctrinam, poteſne
cauſas vel negocia ad certa revocare capita?*

Negocia quidem, quæ ſe offerunt in ora-
tione tractanda, ſunt infinita; perutile tamen
judicarunt majores ea ad certum numerum
atque ordinem redigere.

[..]. lib. 1. *Quotnam ergo conſtituerunt illi cauſarum*
[..] c. 3. *genera?*
[..]til. Inſti- Tria. Demonſtrativum, Deliberativum,
3. c. 4. & Judiciale. *Hanc partitionem ſumo ex* Ari-
[..] lib. 1. ſtotele *lib. 1. de Rhetor. c. 3. cujus verba ſunt*
[..] c. 4. 5. *diſerta.* ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη
[..]ſtit. 3. pa. 23.

τῶν

τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικὸν, δικανικὸν, ἐπιδεικτικόν. Itaque ex neceſſitate ſunt tria genera orationum oratoriarum, deliberativum, judiciale, demonſtrativum. Dreſſer. *lib.* 1. *Rhetor. pag.* 50. *addit* Didaſcalicum, *cui ego adſentiri non poſſum. Exempla iſtius generis habes luculentiſſima & lectu digniſſima apud* B. Keckerm. *in plenioris Syſtem. Logici parte altera, ſive Gymnaſio Logico.*

3 *Alſted. l.4.c.3.p.* Keck. *lib* *Syſt. Rh* *Spec. ca* *pag.* 546. *Dreſſ. lib.* *Rhet. p.*

Quid eſt Demonſtrativum?

Quo demonſtratur quale quid ſit, *videlicet*, laudandúmne ſit an vituperandum.

Quænam negocia ad hoc dicendi genus pertinent?

Inprimis laudationes & vituperationes; præterea longiores narrationes ſeu deſcriptiones regionum, montium, fluviorum, ædificiorum, pomparum, conviviorum, itinerum, &c. nam in illis laus aut vituperium admiſcetur.

Quid eſt Deliberativum?

Quo de aliqua re deliberamus atque conſilium capimus.

Quænam negocia ad hoc dicendi genus pertinent?

Inprimis ſuaſiones & diſſuaſiones; itemque exhortationes, dehortationes, petitiones, conſolationes, commendationes, conciliationes, &c. in quibus omnibus ſuadetur aliquid, aut diſſuadetur.

Quid eſt Judiciale.

Quo excutiuntur quæcunque cauſæ coram judicibus?

Quænam negocia ad hoc dicendi genus pertinent?

4 Inprimis accuſationes & defenſiones; deindè etiam expoſtulationes, purgationes, querelæ, deprecationes, invectivæ, &c. *Hæc eſt inventio quæſtionum, quas niſi orator apud ſe diſtinctiſſimas habeat, nunquam fœliciter dicet. Alſted. Orat. lib. 4. cap. 3. ad finem.*

gra cauſa interdum principem orationem ... Archia, & aliis videre eſt; oratio interim ſecundum principalem propoſitionem ſemper eſt denominanda. Dreſſ. Rhetor. l. 1. p. 50.

Poſt cauſarum genera reſtat jam conſideremus orationem: *quidnam ergo in illa adornanda præcipuè obſervandum occurrit?*

Oratio ſecundum partes ſuas eſt adornanda: illæ ſex numero ſunt. Exordium, Narratio, Diviſio, Confirmatio, Confutatio, Concluſio; quas omnes pro facultate noſtra politas eſſe & artificiosè compoſitas curabimus. Etiam illa cognoram & acceperam antè, quam de re diceremus initio conciliandos eorum eſſe animos qui audirent, deinde rem demonſtrandam &c. *Verba ſunt Craſſi apud* M. Cic. *lib. 1. de Orat. pag. 299. Prima auditoris animum provocat, ſecunda res geſtas explicat, tertia* ordinem dicendorum proponit, *quarta fidem aſſertionibus facit, quinta* adverſariorum rationes convellit, *ſexta finem orationi imponit.* Vincent. Specul. Doctrin. l. 4. c. 101. *Neque verò ſingulas hoſce orationis partes in omni negotio ſemper admittere neceſſarium fore putamus. Quippe quod à ſummis etiam viris earum nonnullas abſque reprehenſione omiſſas legimus. Sed ut in Mathematicis ſe res habet; ita hîc in Rhetoricis. In demonſtranda propoſitionis alicujus Geometricæ veritate ſecundum* Proclum,

§. 3. Dreſſ. Rhet. l. 1. p. 52.

clum, *antiquiſſimum* Euclidis *interpretem, quinque capita ſunt obſervanda.* 1. *eſt* ἡ ἔκθεσις *propoſitionis, hoc eſt,* [τοῦ διδομένου ἢ ἡγουμένου] *dati ſeu antecedentis expoſitio.* 2. ὁ διορισμὸς [τοῦ ζητουμένου καὶ ἑπομένου] *quæſiti ſeu conſequentis determinatio.* 3. ἡ κατασκευή, *delineatio ac præparatio ad demonſtrationem.* 4. ἡ ἀπόδειξις, *demonſtratio & ipſius veritatis comprobatio.* 5. τὸ συμπέρασμα, *concluſio & repetita propoſitionis totius affirmatio. Atque haſce partes à peritis Geometris obſervatas eſſe conſtat, ſi conſulamus* Petr. Ryff. *Geometric. quæſtion. lib.* 2. *cap.* 2. *Verumtamen iſta demonſtrandi methodus non ſemper cunctas has partes ſeu capita requirit. Interdum namque nulla opus eſt* ἐκθέσει, *interdum nec* διορισμῷ, *aut* κατασκευῆ. Ryff. *lib.* 2. *Geometr. cap.* 1. *Idem planè de methodo hac Rhetorica dictum puta. Nulla namque interdum opus eſt* Narratione; *quandoque non admittit oratio* Diviſionem; *& nonnunquam non inſcitè omitti poteſt* Confutatio.

De Exordio *quænam occurrunt obſervanda?*

Tria; {1. Quid ſit. 2. Quotuplex ſit. 3. Quæ ſint illius leges.

Quid eſt Exordium?

Eſt principium orationis, quo auditores ad audiendum præparantur.

Vide etiam Soarez lib. 2. *Rhet. cap.* 2. *nec non eximium virum* [...] *Seborum apud Keckerm. de Rhetor. Eccleſiaſtica. pag.* 186. [...] *Orator. lib.* 4. *cap.* 10.

Quomodo præparantur auditores ad audiendum?

6 Si eos benevolos, attentos, & dociles reddamus.

Quibus poſſimus rationibus & modis auditores reddere benevolos?

ni. Tull. 3. 1. 5. Sub- 1. Quatuor modis, 1. *à perſona noſtra*, quando officium aut ſtudium noſtrum in religionem, in remp. erga amicos, erga auditores commendamus, & deinde oramus ut benignè nos audiant: 2. *ab adverſariorum perſona*, præſertim in genere Iudiciali, cum eos in odium, invidiam, aut contemptum adducimus: 3. *à perſona auditorum*, ſi illos aut illorum dicta factáque civiliter prædicaverimus: 4. *à rebus ipſis*, ſive negotiis; veluti ſi dicamus negocium illud, de quo acturi ſumus, eſſe plauſibile, honeſtum, neceſſarium, &c.

Quomodo auditores noſtros efficiemus attentos?

Attentos reddimus auditores, ſi de rebus utilibus, magnis, inuſitatis, & difficilibus, de rebus pertinentibus ad religionem, ad remp. ad ſalutem vel dignitatem auditorum ſignificemus nos dicturos, rogemúſque ut attenti eſſe velint.

Quonam poſſumus modo dociles habere auditores?

Dociles reddimus, ſi nos quam breviter & dilucidè dicturos, ſummámque negotii ſumma cum brevitate expoſituros promittimus.

rex. l. 2. t. cap. 3. rm. Tull. m. 2. 1. Sub- 2.

Quotuplex eſt Exordium?

Duas fecerunt Exordiorum ſpecies, Προοίμιον ſcil. ſive Principium, & Ἔφοδον ſive Inſinuationem.

Quodnam eſt Principium?

In quo attenti, benevoli, dociles redduntur auditores, & quidem apertè citraque involucrum: præſertim quando cauſa honeſta, & per ſe neceſſaria eſt; undè licet accommodare iſtud exordiendi genus omnibus cauſis gravioribus ac honeſtis.

Quid eſt Inſinuatio?

In qua ea omnia quæ diximus peraguntur, ſed obſcurè & cum quadam diſſimulatione atque circuitione; proinde hoc exordiendi genus non adhibetur, niſi quando res, de qua agitur, turpis eſt, aut animus auditoris jam antea de ea perſuaſus, aut eos, qui prius dixerint, audiendo fatigatus ſit.

Quænam ſunt de Exordio leges?

Tres ſunt præcipuè: 1. *eſt*. Exordium non debet eſſe nimis longum, vel à cauſa remotum, vel adverſariis aliqua ratione accommodatum. 2. *eſt*. Vnde ſumatur dicendi initium, parùm refert. Nam à circumſtantiis, veluti loco, tempore, perſonis, item ab inſigni aliqua ſententia, à lege, ab hiſtoria, item ab admiratione, à fabula, à voto, & ſimilibus locis incipere non eſt inſolens. 3. *eſt*. Dictionis forma in exordio erit gravis quidem, ſed jucunda tamen, & grata, & ab apparatu atque affectatione aliena. *Exempla Exordiorum vide infra cap. 2. §. 2. item lib. 2. cap. 1. & ſeqq. impræſentiarũ generalia tantùm præcepta tradimus.*

De Narratione *quot occurrunt obſervanda?*

Tria: { Quid ſit. / Quotuplex ſit. / Quinam ſint de ea Canones.

6 *Quid eſt Narratio?*

Rhet. cap. 16. Tull. 2. Schorus logo a. Keck. de Eccleſ. 188.

Narratio eſt rerum geſtarum ac perinde ut geſtarum expoſitio.

Quotuplex eſt Narratio?

Duplex. Una eſt ipſius cauſæ; altera eſt rerum ad cauſam aliquo modo pertinentium, quæ aliàs Digreſſio nuncupatur.

Quid eſt Narratio prioris *generis?*

Narratio ipſius cauſæ eſt, quâ rem geſtam ſimpliciter exponimus, & ſingula ad noſtram pertrahimus utilitatem.

Quænam ſolent in hac Narrâtionis ſpecie adhiberi?

Quinque: 1. *Partitio*, qua videlicet, levandi tædii vel perſpicuitatis cauſa, ordinem quendam in Narrando ipſi monſtrabimus, 2. *Præparatio*, quâ de noſtro aliquid addimus cauſæ profuturum, 3. *Elevatio*, quæ eſt rei vel criminis artificioſa depreſſio, 4. *Exaggeratio*, quæ elevationi eſt contraria, 5. *Admonitio*, qua admonetur auditor ut rem rectè expendat.

Quid eſt Narratio poſterioris *generis, ſive Digreſſio?*

Eſt rerum quarundam ad cauſam aliquo modo pertinentium expoſitio, quæ tamen non incommodè omitti poterant.

Quando & quibus de cauſis adhibetur iſta Narrationis ſpecies?

His de cauſis, 1. *Tranſpoſitionis* cauſa, quò videlicet commodiùs ad aliam orationis partem tranſeamus, 2. *Similitudinis* cauſa, quando obiter commemoratur, & oſtenditur aliquod negocium vel factum habens cum præſenti

ſenti quandam ſimilitudinem, 3. *Delectationis* ſeu exornationis cauſa, quandoquidem interdum delectat audire deſcriptionem rei cujuſpiam interpoſitam, 4. *Laudationis* cauſa, quemadmodum *Cicero* facit pro C. Balbo digrediens ad laudes *Pompeii*, 5. *Criminationis* cauſa, veluti cum aſpergitur aliquid de adverſario, odii conciliandi gratia.

Quinam ſunt de Narratione Canones?

Hi, 1. *eſt*, Narratio brevis erit, 2. erit dilucida, 3. probabilis, 4. in omni Narratione diligens haberi debet circumſtantiarum ratio, nempe ut in negotiis excutiantur cauſæ, locus, occaſio, inſtrumentum, tempus, modus, tum perſonarum decora etiam adhibeantur.

Vide Dr[...] lib. 1. Rh[...] pag. 84. Quint. l[...] cap. 2. Soarez, l[...] Rhet cap[...] Alſted. [...] lib. 4. cap[...]

Priores tres canones aliquantulum fuſiùs velim ut explices; quomodò ergo fieri poteſt Narratio brevis?

Brevis erit, ſi unde neceſſe eſt, inde ſumatur initium: ſi ejus rei partes non explicamus, cujus ſatis erit explicaſſe ſummam: ſi non longiùs quàm quo opus eſt procedimus: ſi denique non modo id quod obeſt, verum etiã id qd nec obeſt nec adjuvat prætcrimus.

Quomodò autem Narratio fieri poteſt dilucida?

Dilucida erit, ſi temporum ac rerum, ut geſtæ ſunt aut geri potuerunt, ordinem conſervamus, nullis additis vel prætermiſſis, vel tranſpoſitis, quæ ambiguitatem poſſent parare.

Quomodò tandem fieri poteſt probabilis?

Probabilis erit, ſi dicamus quæ ſunt conſen-

 tanea

canea judicio naturali, conſuetudini, negotio: tum ea adnotemus quæ ex cauſis & circumſtantiis rectè ſequi, & cohærere quivis intelligat. *Exempla Narrationis vide infra. cap.* 2. §. 2. *item lib.* 2. *cap.* 2. *& ſeq.*

6. De Diviſione *quænam occurrunt obſervanda?*

Tria { Quid ſit.
Quotuplex ſit.
Quænam ſint de ea leges. }

Quid eſt Diviſio?

...r. Rhet. pag. 92. ...is Tul. ...n. 2. 3. Diviſio eſt in qua ſolummodò dicitur de quo ſit controverſia, & quibus ac quot potiſſimum de rebus ſimus dicturi.

Quotuplex eſt Diviſio?

Ejus duas fecerunt ſpecies; una eſt quando expendimus ſimpliciter, quibus de rebus verba facere decreverimus.

Hæc autem quot fieri ſolet modis?

...n lib.4. Duobus: 1. *Enumeratione*, cum viz. ſignificamus nos pluribus de rebus dicturos, deinde *Expoſitione*, quando una tantum de re ſermo inſtituitur. Hinc nonnulli hanc partem vocarunt *Propoſitionem*, quia viz. ſolummodo *proponitur* qua de re oratio ſit futura.

Quænam eſt altera Diviſionis ſpecies?

...ib.c.5. Altera eſt quando exponimus, quid cum adverſariis conveniat, & quid adhuc in controverſia poſitum eſt.

Quænam ſunt Diviſionis leges?

In *genere* una eſt, illam eſſe partem orationis multò breviſſimam: in *ſpecie* eſt etiam altera, utendum nempe eſſe poſteriore diviſionis ſpecie in genere cauſarum tantum judiciali,

diciali, priore verò in quocunque genere. *Exempla Diviſionis vide infrà cap. 2. pag. 19. item lib. 2. cap. 2. & ſeq.*

Quænam de Confirmatione *occurrunt obſervanda?*

Duo { Quid ſit.
{ Quomodo fiat.

Quid eſt Confirmatio?

Confirmatio (quæ orationis pars præcipua longiſſimáque exiſtit) eſt, in qua colligendo diverſa argumenta, cauſæ noſtræ fidem, authoritatem, & firmamentum paramus.

θέσεως, αἰρετικῶς καὶ τὸ συμπέρασμα ἀσύστατον ποιοῦσιν.) *Pel. lib 3. Epiſt 233. Oratoris officium prudentiâ eſt & providi, ut ſi in reſ[...]do adverſario firmior eſſe oratio, quàm in confirmandis noſtris rebu[s] reſt; omnia in illum tela conferamus: ſin noſtra facilius probari, qua[m] redargui poſſint, abducere animos à contraria defenſione, ut ad noſ[tra] conemur traducere. Cœlius ex Cicerone lib. 2. de amplitud. Reg. C[...] pag. 144.*

Quomodo aptè fit Confirmatio?

Oportet ſanè volentem parare Confirmationem omnes ingenii nervos in illa componenda intendere, hæcque duo præcipuè intueri, 1. *ſtatum*; id eſt, propoſitionem generalem, quæ ſummam rei, ſive negotii, de quo agitur, complectitur, 2. *argumenta idonea* ad ſtatum ſtabiliendum; quæ excogitare ac reperire artis ac prudentiæ ſingularis eſt.

Poteſtne Communis quædam argumentorum inveniendorum forma præſcribi?

Non poteſt ulla communis dari, quæ accommodetur ſingulis generibus. In unoquoque enim genere cauſarum proprii ſunt loci

materiam

2 materiam rerum dicendarum ſubminiſtrantes, de quibus infrà agetur. *Exemplum* Confirmationis *in genere* Demonſtrativo *vide infrà. cap. 2. pag. 24. 27. 30. in genere* Deliberativo. *cap. 3. pag. 3?. in genere* Judiciali. *cap. 4 pag. 45. 47. 51. 53 item lib. 2. cap. 2. & ſeq.*

Quænā occurrūt de Cōfutatione *adnotāda?*

…l. 8. …in confirma- …& con- …one. v. …o. Tull. 2.

Duo { Quid ſit.
Quot modis fieri poteſt.

Quid eſt Confutatio?

Confutatio eſt argumentorum, quæ objici nobis poſſent, dilutio.

Quot modis fieri poſſit Confutatio ſive argumentorum dilutio?

Variis certè rationibus & modis contra adverſariorum argumenta nos tuebimur, eademque refellemus.

Quænam eſt prima ratio?

Negatio.

Quando eſt illa adhibenda?

…lib. 2. cap. 2. Quando objecta ſunt manifeſtè falſa vel certè obſcura, ſine teſtib⁹ & argumētis allata, nec ab adverſario comprobari poſſent. Negatur autem quandoque nō modò factum eſſe, ſed oſtenditur & poteſtatem & voluntatē defuiſſe, ut dicemus poſteà in genere Judiciali.

Quænam eſt altera ratio?

Elevatio, quando nempè cum contemptu quodam annihilamus atq; irridemus adverſariorum dicta tanquam levia & ad cauſam non pertinentia, vel ſecum pugnantia, ſtulta, incredibilia, abſurda, judicibus ingrata.

Quænam eſt tertia confutandi ratio?

Tranſlatio, quando in alias vel res vel perſonas cauſam & culpam transferimus : verbi

cauſa; fatetur ſe quiſpiam feciſſe, ſed lege, ſed conſuetudine, ſed ſuperiorum permiſſu.

Quænam eſt quarta ratio?

Excuſatio; nam multa ſæpiùs occurrunt, quibus quod objectum eſt aliquo modo excuſatur; ut ætas, ſexus, imprudentia, caſus, vitæ genus, inſtitutio, &c.

Quænam eſt quinta?

Deprecatio, cum viz. agnoſcit quis objecta, ſed petit condonari; rogat ut ſui habeatur ratio; quamvis hæc rara ſit, & nomen Confutationis propriè quidem non obtineat.

Quænam eſt ſexta?

Digreſſio, ubi ab inſtituto aliquantiſper diſcedim⁹, ut principalis cauſæ oblivioně inducamus. Interdũ promittimus nos quædã dicturos de re nobis objecta alio loco, ſenſim tamē pertrãſimus, vel certè tã involutè attingimus, ut judex ignoret, quid ſibi pronunciandũ ſit.

Quænam eſt ſeptima?

Regeſtio, qua qd objectũ eſt nõ diluitur, ſed aliud quidpiã ei opponitur, ſive par ſive majus; aut qua nos objurgamus adverſariũ, ceu qui in objiciendo honeſti metã exceſſerit, & judicũ ſive auditorũ nulla moveatur reverētia.

Quænam eſt octava?

Inverſio, qua docemus ſignum vel cauſam contra nos allatam pro nobis facere; ut ſi objiciatur, *Sepeliiſti, igitur occid. ſili*, Refellitur, *imò ſi occidiſſem, non ſepeliiſſem*, nam qui occidit relicto cadavere mox aufugit. Regatus à quodam Bias, deberétne uxorem ducere, an vitam vivere cœlibem? ἤτοι, inquit, καλὴν ἄξεις, ἢ αἰσχρὰν: καὶ εἰ καλὴν, ἕξεις κοινήν, εἰ δὲ αἰσχρὰν,

αἰσχρὰν, ἕξεις ποινήν. οὐ γαμητέον ἄρα. Sic autem hoc reſponſum convertit. εἰ μὲν καλὴν ἕξω, οὐχ ἕξω ποινήν: εἰ δὲ αἰσχρὰν, οὐχ ἕξω κοινήν. γαμητέον ἄρα.

Quænam eſt nona?

Abſolutio, qua interpretamur ſignum aut cauſam aliter quam adverſarii; ut ſi illi arguant, *ſepeliiſti, ergo occidiſti*, ſic ſolvitur, *Sepelii certè, ſed miſericordia cõmotus cũ obiter præterirẽ.*

Quænam eſt decima?

Diſtinctio. Opus n. eſt ambigua ſive obſcura diſtinguere, ut cauſa noſtra æquior quàm apparebat intelligatur.

Quænam undecima?

Conqueſtio, qua querimur de adverſario, ac dicimus eum aliquid callidè addidiſſe, detraxiſſe, obſcuraſſe, diſtuliſſe, immutaſſe, diſſimulaſſe.

Eſtne etiam, & alia Confutandi ratio?

Reſtat adhuc unica, quæ dicitur *Examinatio argumentationum*, quando videlicet argumentationes ſeparatim examinantur, atq; in iis aliquod vitium oſtenditur.

Quot modis examinantur argumentationes?

Duobus: primum in *forma*, ubi oſtenditur argumentationem non eſſe ſecundum leges Dialecticas ſeu Rhetoricas conſtitutam; veluti, ſi non ſit apta forma ſyllogiſmi ſeu Enthymematis, item ſi ſit vitioſa Inductio, Sorites, Dilemma, &c. item ſi ſit argumentatio captioſa & ſophiſtica.

At cum ſyllogiſmi Rhetorici fuſiſſimi nonnunquam ſint & longiſſimè ſe dilatent, quomodo de his rebus dextrè judicabitur?

Ut

Ut meliùs de his rebus judicetur, expedit interdum ornatas atque diffuſas oratorum argumentationes diſtinguere more dialecti-co in arctos Syllogiſmos; Hoc enim pacto conſpicitur quid vitii in illis lateat.

Quinam eſt ſecundus modus quo examinantur argumentationes?

Secundò, examinantur in *materia*; ubi videndum eſt num dubium pro certo, probabile pro neceſſario, veriſimile pro vero, controverſum pro confeſſo, diſſimile pro ſimili, commune pluribus pro proprio, &c. ponatur, ſumatúrque. *Exempla Confutationis vide infrà pag. 25. 52. item lib. 2. cap. 4. & 5.*

Reſtat adhuc ſexta & ultima pars orationis abſolvenda, Concluſio nempè, de qua quot occurrunt obſervanda? §. 9.

Duo { Quid ſit.
Quænam ſint ejus diverſæ formæ.

Quid eſt Concluſio?

Concluſio eſt exitus & terminus totius orationis. *Ariſtot. R[het.]* *lib 3. cap.* *Thorni,* *Strom.* *Sect. 5.*

An non variæ ſunt Concluſionis formulæ?

Tres equidem, uſurpantur Concluſionis formulæ.

Quænam eſt prima?

Enumeratio; quando ſummatim colligimus, quibus de rebus verba fecerimus, atque vel monemus, vel oramus auditores, ut ſe ſententiæ noſtræ accommodent, faciantque quæ proponimus. *Keck. lib.* *Syſt. Rh[et.]* *cap. ult.* 133. *Dreſſerus* *Rh 1. pa.* *Anton.*

rus in dialogo quodam apud Keck. de Rhet. eccl. pag. 189.

Unde deſumenda eſt illa Enumeratio?

Initium Enumerationis ſumitur ab ordine

ſervato

ſervato in diviſione, aut certè à primo membro principali qd in Confirmatione tractatum fuit, cætera deinceps ordine ſequentur.

Quænam eſt ſecunda formula?

Indignatio, ſeu *Amplificatio*, quibus nimirum moventur auditorum affectus.

Quomodò verò poteſt illud commodè fieri?

His præcipuè modis; *primò*, quando oſtendimus quanta res ſit qua de agitur, quam curæ fuerit hæc Deo, majoribus noſtris, regibus, civitatibus, ſapientibus, &c. *Deinde* ad quos pertineat, nempe ad omnes, ad ſuperiores, pares, inferiores, ad religionem, politiam. *Tertiò*, proponimus quæ metuenda inde veniant atrociora mala, aut ampliora bona: *Quartò*, revocamus in memoriam, quæ antea fuerunt eadem de re judicia tum vicinorum, tum hoſtium, & quorumcunque: *Quintò*, explicamus voluntatem, conſilium & fines eorum, qui id de quo agitur peregerunt: *Sextò*, genus & modum ipſius facti aptis verbis & figuris exponimus, veluti incremento, imagine, quam ob oculos breviter ponamus, dicendo rem eſſe novam, atrocem, facilem, difficilem, &c. *Septimò*, addimus etiam collationem ſeu comparationem per quã res major appareat. *Octavò*, omnia quæ in negotio gerendo acta ſunt, quæque conſequi ſolent, acriter & cum affectu inculcemus.

Quænam eſt tertia formula?

Conqueſtio ſeu *Commiſeratio*, qua breviter movemus ad miſericordiam.

Illud

Illud verò quot fieri ſolet modis?

Sex; *Primò*, variam oſtendendo fortunæ mutationem; in quibus commodis fuerimus, & quibus nunc inhæreamus incommodis: *Secundò*, quid ſecuturum ſit, ſi non juvemur: *Tertiò*, ſupplices nos exhibemus, atque oramus, ut ætatem, ſexum, dignitatem, vitæ genus reſpiciant: *Quartò*, ſuggerimus quid ad alios venturum ſit mali, ad parentes videlicet, ad liberos, vicinos, cognatos, concives, ſi noſtri non habeatur ratio: *Quintò*, proponere licebit & vitam honeſtè anteactam, beneficia erga remp: atq; ipſos quoq; auditores: *Sextò*, monebimus ut ſecum ipſi reputent, quid vellent fieri, ſi eodem, quo nos ſumus loco, eſſent.

Quomodò tribus hiſce Concluſionis ſpeciebus commodè & aptè uti licebit?

Prima certè communis eſt cuicunq; cauſarum generi; duæ poſteriores magis accommodæ ſunt generi Judiciali. *Exempla Perorationis vide infrà. pag.* 25. *&* 39. *item lib.* 2. *cap.* 2. *& ſeq.*

Hæc de tribus Cauſarum generibus ſummatim, deq; oratione exornanda ſecundum omnes partes generatìm *dicta ſufficiant: jam aggrediamur eadem cauſarum genera* ſingulatìm, *doceamuſq; quomodò in ſingulis generibus exornetur oratio, parteſq; illius dextrè componantur: nam ut optimè Craſſus.* Didici, *inquit*, cauſas partim in judiciis verſari, partim *&c. Lib.* 1. *de orat. pag.* 299.

CAPUT

Caput Secundum.

De genere Demonſtrativo.

§. 1. *Quænam præcipuè themata in genere demonſtrativo occurrunt?*

-iſtot. Rhet. 1. cap. 9. -ſ. Inſtit. 1. cap. 5.

LAudationes & vituperationes, nec non longiores quarundam rerum deſcriptiones.

. 138. Keck. lib. 1. Syſt. Rhet. ſpecial. cap. 18. pag. 531. Ioh. Ge-ſſ de formandis orat. lib. 2. cap. 1. pag. 23. & ſeq. Dreſſ lib. 1. Rhet. . 348. Quintil. lib. 3. cap. 9. Soar. Rhet. lib. 1. cap. 42. & ſeqq. Alſted. . lib. 2. pag. 43. Thorni. Tull. Strom. 3. Sect. 4. Subſect. 3. & ſeqq.

Quænam ſunt quæ laudationem ſubeunt?

Tria. *Perſonæ*; ut Archias, Euagoras. *Facta*; ut factum Cæſaris, quod M. Marcellum, qui hoſtis fuerat, priſtinæ dignitati reddidit; & factum Reguli, qui ſponte rediit ad Carthaginenſes. *Res*; ut * animal quoddam, aut planta, aut hujuſmodi, Philoſophia, Medicina, aut illiuſmodi, civitas, flumen, hortus, &c.

-audatio -ni apud -ſ. p. 412.

§. 2. *Perſona ſi ſit laudanda quomodo procedendum erit?*

-ed. lib. 4. -ethod. E-cent. c. 15.

Perſonam aptè laudabimus, ſi primò ponamus *ſtatum* ob oculos, deindè *orationem* noſtram ſecundum partes ſuas adornemus.

Quid eſt Status?

Statum vocamus propoſitionem complectentem ſummam rei ſive negocii de quo agitur; ad hunc tanquam ad ſcopum univerſa quæ ſumus dicturi dirigenda ſunt, ſit igitur

con-

conſcribendæ orationis ſtatus. *Euagoras meritò eſt laudandus.*

Poſt Statum, *jam accedamus ad ſingulas orationis partes, & primò quomodo inſtituetur* Exordium?

Exordium componi debet ſecundum regulas prædictas. cap. 1. §. 4.

Cedò exemplum Exordii de laude Perſonæ?

Sit pro exemplo illud *Ciceronis Principium* in oratione pro Archia Poeta. *Si quid eſt in me ingenii (Iudices) quod ſentio quam ſit exiguum, &c.*

Qualis adhibenda eſt Narratio?

Illa quæ eſt *ipſius cauſæ*; quæ efformari debet ſecundum regulas dictas. *cap.* 1. §. 5.

Cedò exemplum Narrationis?

Sit pro exemplo illa *Ciceronis* in oratione pro Archia Poeta. *Nam ut primum ex pueris exceſſit Archias, &c.*

Sempérne adhibenda eſt Narratio?

In hoc certè genere, in quo inſtituitur laus perſonæ, *Narratiò* omitti poteſt jure optimo, propterea quod, quæ de vita moribuſq; dicenda ſunt, ſparguntur per totam confirmationem, atque ad ejus laudem explicantur.

Qualis in laude perſonæ eſt adhibenda Diviſio?

Alterutra prioris generis, vel illa quæ fit per *Enumerationem*, vel illa quæ fit per *Expoſitionem. cap.* 1. §. 6.

Cedò exemplum Diviſionis per Enumerationem?

Sit pro exemplo illa *Ciceronis* pro lege Manilia:

nilia: *Primum mihi videtur de genere belli, deinde de magnitudine, tum de Imperatore deligendo eſſe dicendum.*

Hæccine Diviſionis ſpecies an ſemper ſequitur Narrationem?

Minimè. Nam in orat. pro Archia ponitur ante Narrationem, his verbis; *Quòd ſi mihi à vobis tribui concediq; ſentiam, perficiam profectò, ut hunc Aulum Licinium non modò non ſegregandum, cum ſit civis, verùm etiam ſi non eſſet, putetis adſciſcendum fuiſſe.*

Cedò exemplum Diviſionis per expoſitionem?

Sit pro exemplo illa *Ciceronis* in oratione pro M. Marcello. *Nullius eſt tantum flumen ingenii, &c.* ubi ſignificat ſe dicturum de Cæſaris clementia.

Sempérne adhibenda eſt Diviſio?

Sanè omitti quandoque, ſi ita videatur, poteſt; maximè ſi in ipſa confirmatione dicendorum ordo ſatis perſpicuè demonſtrabitur.

Qualis in laude Perſonæ adhibenda eſt Confirmatio?

Talis nempe in qua omnes res, ex quibus laus perſonæ poteſt creſcere, explicabuntur. *cap. 1. §. 7.*

Qui ſunt autem illi loci ex quibus illa colliguntur?

Septendecim præcipuè, quos ego ad tria revocabo capita. 1. reſpicit *ortum*, ut Natio, &c. 2. *vitam*, ut Educatio, &c. 3. *obitum*, ut Vitæ exitus, &c.

Quinam eſt primus locus?

Natio; Græcus ne ſit an Barbarus, Gallus an Anglus.

Quinam

Quinam eſt ſecundus?

Patria; Romanus ne ſit an Londinenſis; Oxonienſis an Cantabrigienſis; habent enim urbes propria inſtituta, mores, leges. *Archias natus eſt Antiochiæ ubi florebant ſtudia literarum.*

Tertius?

Genus ſeu natales, majores, parentes, propinqui ſi ſint ſplendidi, nobiles, honeſti.

Quartus?

Sexus; aliæ virtutes in muliere, aliæ in viro commendantur.

Quintus?

Nomen proprium, quod aliquando peculiaris cujuſpiam rei admonet. Ita laudatur *Gregorius*, quia *vigilans* fuit & perſpicacis ingenii Epiſcopus. Ita laudatur reverendiſſ. Archiepiſcopus Cantuarienſis *Georgius*, quòd divini fidus ſit *cultor agelli*. Et certè *nomina propria deberent emi magno pretio ſi venderentur. Licet enim argumentum ex nomine proprio neceſſariò non concludat, tamen ex nomine bono oritur bona præſumptio, & ex nomine pravo nonnunquam oritur ſiniſtra ſuſpicio.* Panormitan.

Sextus?

Dotes corporis, ut agilitas, gracilitas, pulchritudo. *Euagoras egregia forma fuit & roboris ſpecimen exhibuit in orationibus.*

Septimus?

Natura ſive ingenium; & bona animi; ubi exponitur ad certas virtutes propenſio, ad literas item, ac Philoſophiam, ad probitatem & quemlibet honeſtum laborem.

Octavus?

Educatio;

Dreſſer. Rhet. lib. 1. p. 315. Quintil. l. 5 c. 10. in corpore, ubi definit locum ſedem argumenti. Alſted. orat. lib. 4. cap. 6

A. H

Educatio; multum refert apud quos, & quomodò quis educetur.

Nonus?

Studia atque artes; quas quiſque ſectatus fuerit, & apud quos Magiſtros. *Archias ad ſcribendos verſus ſeſe contulit.*

Decimus?

Vitæ genus; Agricola ne ſit an Miles, item Conjugatus an cœlebs.

Undecimus?

Conditio; Magiſtratus an privatus, pauper an dives, ſervus an liber. *Euagoras in adminiſtratione regni verſabatur.*

Duodecimus?

Bona fortunæ; cujuſmodi ſunt, amicitia, facultates, hæreditates, victoriæ. *Archias laudatur quod ſummos viros amicos habuerit.*

Decimus tertius?

Res geſtæ publicè & privatim. *Archias deſcripſit res Cymbricas. Euagoras regnum paternum mirabiliter recuperavit, recuperatum adminiſtravit ſapientiſſimè.*

Decimus quartus?

Præmia rerum geſtarum & honores, munera, triumphi, &c.

Decimus quintus?

Senilis ætas. Euagoras ad ſenectutem pervenit, & in ea præclare egit.

Decimus ſextus?

Vitæ exitus lætus, honorificus, glorioſus, &c.

Decimus ſeptimus?

Opinio poſt mortem res quæ mortem ſunt conſecuta; ut funeris pompa, querela bonorum, judicium vulgi.

Iiſne,

Iiſne, quos jam enumeravimus, locis ſemper ſtandum eſt?

Non eſt ſemper neceſſarium ſuperſtitioſè de ſingulis locis enumeratis aliquid proferre, ſed de iis dicetur qui inſtituto conveniant. Quinetiam ſi quid ſeſe offerat, quod locis, quos recenſuimus, videatur non eſſe comprehenſum, addi rectè poterit.

Iis verò enumeratis locis cum utendum nobis fuerit, quemnam in illis proponendis obſervabimus ordinem?

Quidam ſequuntur temporum ordinem, quem paulò antè in locis recenſendis ipſi obſervavimus, quod facit *Iſocrates* laudans Evagoram. Quibuſdam placet ita partiri, ut hinc collocent bona corporis, inde bona fortunæ, poſtremò bona animi; & de bonis animi differentes uno loco comprehendunt ea quæ pertinent ad prudentiam, alio quæ ad temperantiam, alio quæ ad fortitudinem, alio quæ ad juſtitiam; quali propemodum partitione uſum videmus *Ciceronem* in orat. pro L. Manilia.

An ad laudem perſonæ exornandam ſufficit hoſce laudationis locos commemoraſſe, & nudè ſolummodò propoſuiſſe?

Non; ſed operæ pretium eſt ſubinde admiſceas, quæ doceant, delectent, animoſque quò cupis, pertrahant. Quamobrem aliquando proderit in commemoratione virtutis alicujus aliquantò diutiùs hærere, vel in locum communem digredi, vel certè ſententias & pronunciata admiſcere, ut, *Cicero* pro Archia exſpatiatur in loco communi de laudibus *litte-* *Dreſſ. l. 1. Rhet. p. 394.*

rarum

rarum humanitatis, & pro Roſc. Amerino interponit non pauca de *Agricultura*.

Cedò jam exemplum Confirmationis laudatoriæ?

Longum foret exemplum ſubjicere: Abſolutiſſimum verò extat in Euagora *Iſocratis*. Nec difficile eſſet exercitii gratia colligere ex oratione pro Archia, quæ juſtam confirmationem laudis *Archiæ* exhiberent, item ex oratione pro L. Manilia, in qua de eligendo imperatore verba faciens ſummis *Pompeium* vehit laudibus.

...le Dreſſ. ...1. Rhet. ...363. & ...q. ...ratis E...goram, ...qua orat. ...voluſsum ...ratori. ...imum vi...ti talen...um repo...licet ...d M. ...ſ. lib. 2. ...72.

Anne habet Confutatio *locum in laude Perſonæ?*

Certè hic Confutatio non eſt neceſſaria, niſi fortè obveniat quod adverſarii jure objicerent, noſque nequaquam poſſemus præterire aut diſſimulare; hinc ſi fortè occurrat in hominis vita aliquod laude indignum, quod vel defendendum, vel excuſandum eſt; Confutatio aut aliquid Confutationis vice alicubi interponitur. Certè longa Confutatio locum non habet, cum nullus unquam ſuſcipiatur laudandus adverſus quem multa odiosè objici queant.

Age, brevem quandam formulam Confutationis exhibetò.

Regi *Dejotaro* objiciebatur criminis loco, quod exercitum ſibi conſcripſiſſet adverſus Cæſarem. Sed quæ adverſarii ad id comprobandum in medium produxerint, breviter & argutè evertit *Cicero*, ibi. *Reliqua pars accuſationis duplex fuit: una regem ſemper*, &c.

Quomodò tandem in laude Perſonæ inſtituetur Concluſio?

Concluſio

Concluſio brevis erit, conſtans potiſſimum *repetitione*; cui *amplificatio* aliqua addi poterit. Rectè etiam per exhortationem ad congratulandum vel imitandum finitur. *cap.* 1. §. 9.

Soarius l. Rhet. c. …

Cedò exemplum Concluſionis.

Sit pro exemplo & paradeigmate illa *Ciceronis* pro Archia Poeta, conſtans præcipuè enumeratione & repetitione. *Quare conſervate, judices, hominem pudore eo, quem amicorum ſtudiis videtis comprobari: tum dignitate, tum etiam vetuſtate, &c.*

Perſona ſi ſit vituperanda, *qua ratione illud faciendum erit?* §. 2.

Ex iis, quæ dicta jam ſunt & expoſita de ratione laudandi perſonam, intelligi facilè poterit, quomodò contraria ratione & locis inventionis in diverſum expoſitis, poſſit perſona vituperari. Hîc enim maximè valet Logicorum regula, *Contrariorum contraria eſt ratio*; quæ etiam accommodanda eſt laudationibus *Facti & Rei*, ut nè amplius illam repetamus.

Vide exemplum ſatis commodum apud Dre… lib. 1. Rhet. pag. 384. Contraria … contrar. or… conſequent… Tuſc. 5. … tres illos ge… rales locos … ingreſſu in hunc mundum ſive ortu, de progreſſu ſive vita, & egreſſu … obitu in contrarium detortos apud Th. Wright *noſtratem lib. 5. de p… onibus animi, pag. 262. tolt. edit.*

Cedò tamen nonnulla hujuſce rei exempla?

Exempla pronum eſt obſervare apud *Ciceronem* in invectivis, in actionibus Verrinis & Philippicis.

Factum verò ſi ſit laudandum quomodò procedendum erit? §. 3.

Factum aliquod laudaturus, primum in-

 tuere

6 tuere *ſtatum*: verbi cauſa. *Sit laudandum Cæſaris factum, qui M. Marcellum recepit in gratiam*; deinde *orationem* ſecundum ſingulas ſuas partes adornato.

Exordium *ergo quomodo formabitur?*

orat. Exordium ea ratione, quæ anteà expoſita

15. eſt, tractabitur, *cap.* 1. §. 4.

Narratio *quomodo inſtituetur?*

Narratio, ſi omnibus de facto conſtat, negligitur; quemadmodum *Cicero* facit in oratione pro M. Marcello. Si non conſtat, dilucidè exponetur.

Diviſio *qualis erit?*

Diviſionem liberum eſt ſimpliciter vel prætermittere, vel adhibere.

Confirmatio *quomodo componatur?*

Rhet. Confirmatio tres præcipuos habet locos,

79. Honeſtum, Utile, Difficile.

Quomodo oſtenditur factum aliquod eſſe honeſtum?

Probatur id ex eo quod juſtum ſit: juſtum autem eſſe docetur, ſi in eo elucet pietas erga propinquos, patriam, rempub. elucet obſervantia erga magiſtratus, benè meritos, elucet rectæ rationis & naturæ dictamen, ſimiliter etiam ſi factum cum prudentia, fortitudine, temperantia conjunctum declarabitur.

Quomodo oſtenditur factum aliquod eſſe utile?

Probabitur id ex eo, quod ſit neceſſarium reip. conſervandæ, illuſtrandæ religioni, prodeſſe magiſtratibus, ſubditis, omnibus ordinibus, præſentibus, poſteris, domeſticis,

pere-

peregrinis, ſimiliter ſi factum cum jucunditate etiam conjunctum declarabitur.

Quomodò oſtenditur factum aliquod eſſe difficile?

Certè τὰ χάλεπα τὰ καλά. Ex eo enim laus creſcit, quod negotium arduum ſit, nec facilè à quopiam abſolvi potuerit: quod multorum conatus ſæpè in eo fruſtrati, quod rarò aut nunquam ſimile viſum ſit. Difficultas autem præterea ex *circumſtantiis* rei geſtæ colligitur.

Quænam ergo ſunt iſtæ Circumſtantiæ?

Quædam perſonis, quædam rebus conveniunt. Hoc autem verſiculo ſuggeruntur. *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.*

Wright paſſ. ani[m.] lib. 5. Sec[t.] pag. 189.

An ad laudem facti ſufficit nuda iſtorum locorum enumeratio & propoſitio?

Minimè. Probationibus enim quædam utiliter annectenda ſunt ad docendum, delectandum, & movendum: cujuſmodi ſunt ſententiæ, Apophthegmata, exempla, hiſtoriæ, & id genus ex * poetis, Philoſophis, hiſtoriographis facilè parabilia.

Quint. lib[.] cap. 5.

* *Ludovi[c.] Viv. de ca[uſ.] ſt. corr. p[.] art. lib 4., pag. 141.*

Cedò jam exemplum iſtiuſmodi Confirmationis?

Pro exemplo ſumatur illa *Ciceronis* in oratione pro M. Marcello. *Nam bellicas laudes ſolent quidem extenuare verbis, eaſque detrahere ducibus, &c.* quæ quidem tota Oratio in laude facti verſatur.

Annè hìc Confutatio *locum habet?*

Confutatio ſi ſuſpicamur quædam contraria adferri poſſe ad demonſtrandum factum

8 non eſſe honeſtum, difficile, utile; meritò adhibeatur: aliàs omitti poterit, ſicut pro M. Marcello facit *M. Cicero*.

Quod ſi tamen opus fuerit confutatione, quomodò eam tractabimus?

In ea certè occurrendum eſt objectis; ut ſi quam adverſarius dixerit ſtultitiam, nos contrà prudentiam, quam ille ſævitiam nos ſeveritatem, quam ille temeritatem nos fortitudinem, quam ille tenacitatem nos frugalitatem oſtendamus.

Concluſio *qualis adhibenda eſt?*

Concluſio ad leges ſuperiùs præſcriptas efformabitur, *cap.* 1. §. 9. Rectéque hic inſeretur adhortatio brevis ad collaudandum & congratulandum, ad agendum gratias, & ad imitandum factum.

4. Res *verò ſi laudanda ſit, quomodò procedendum erit?*

Status primum obtineat locum: ut *laudanda eſt Philoſophia, medicina*, item *civitas, ædificia, regiones, montes, flumina, convivia, itinera*, aliáque id genus occurrunt laudanda: deinde *orationem* ipſam aggredere.

Quomodo inſtituetur Exordium?

Eo modo, quo de jam antea diximus, *cap.* 1. §. 4.

Quomodo efformabitur Narratio?

Narratio locum hic non habet, niſi res, quam ſuſceperis laudandum, non ſit omnibus perindè nota.

Quid tum fiet de Diviſione?

Diviſio, ſi libeat orationem partiri in certa capita, adhiberi poteſt, *cap.* 1. §. 6.

Qualis

Qualis erit Confirmatio?

Confirmatio tribus modò enumeratis locis inſtituetur, nempè honeſto, utili, difficili, aut facili, §. 3. *hujus cap.*

Vnde deſumenda eſt rei honeſtas?

Sumitur ex cauſis efficientibus, itémque adjunctis: ut ab inventoribus, ab antiquitate, à dignitate, à virtutibus, quæ ipſi rei videntur inſitæ & conjunctæ.

Cedò exemplum?

Philoſophia eſt donum Dei, eſt antiquiſſima, atque omnium disciplinarum parens, in qua præſtantiſſimi homines occupantur, quæ docet virtutes, atque honeſtas actiones, docet inveſtigare naturas rerum, &c.

Vnde deſumenda eſt rei utilitas?

Sumitur ex finibus, effectibus, conſequentibus.

Cedò exemplum?

Philoſophia multa adfert præſidia vitæ; monſtrat námque disciplinam de moribus, tradit leges, formam adminiſtrandæ reſpub. ſubminiſtrat, medicinam docet, &c. Item prodeſt omnibus hominum ordinibus, nobilibus, plebeiis, adhæc omni ætati, denique quovis tempore, tam in adverſis, quàm in ſecundis.

Quid refert, res ſit facilis vel difficilis?

Imò multùm refert; ut res majori ſit in admiratione, aut etiam avidiùs expetatur.

Cedò breviuſculam rei laudationem ob difficultatem?

Profundiſſima quidem ſunt Philoſophiæ myſteria, intimaſque rerum naturas rimari difficillimum, at quò difficilius eò pulchrius haberi debet,

 pulchra

pulchra enim quæ ſunt, ea quoque ſunt difficilia.
Fælix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Cedo jam totius confirmationis exemplum?

Pro exemplo ſumatur illa laus humaniorum literarum, nominatim verò ipſius poeſeos apud *Ciceronem* in orat. pro Archia. *Atqui ſic à ſummis hominibus, eruditiſſimisque accepimus, cæterarum rerum ſtudia, & doctrina, & præceptis, & arte conſtare; Poetam natura ipſa valere, mentis viribus excitari, & quaſi divino quodam ſpiritu adflari, &c.*

Anne Confutatio *hic adhibenda erit?*

Quoties objici aliquid dilutione dignum poteſt, Confutatio etiam addi poteſt, *cap.* 1. §. 8.

Quem in finem adjiciendaeſt Concluſio?

Ut (præter Enumerationem vel amplificationem) excitentur auditores ad magnifaciendum, ad amandum, colendumque eam rem, qua de agimus.

§. 5. *Ad hoc laudandi genus dixti pertinere longiores regionum, civitatum, &c. deſcriptiones; de iis ergo quæſo agamus ſigillatim, atque doceas velim imprimis quomodo laudari poſſint Regiones?*

Regiones laudantur. 1, à regibus ac ducibus. 2, à ſitu & locorum vicinia. 3, ab aëris clementia. 4, ab aquis, fluviis, ſtagnis, mari. 5, ab urbium frequentia & celebritate. 6, à virtute bellica. 7, ab inſtitutis & legibus. 8, à cultu religionis. 9, à fertilitate. 10, à frugibus. 11, ab animalibus.

Cedo exemplum.

Apud

Apud *Ciceronem* in Verrina quarta extat laus *Siciliæ*. apud *Plinium* lib. 3. cap. 5. *Italiæ*.

Quanam ratione laudantur Civitates?

Variis. 1, à conditore. 2, ab antiquitate. 3, à ſitu. 4, ab aëre. 5, ab aquis. 6, ab artium diverſarum cultu. 7, ab opibus & rerum abundantia. 8, ab inſtitutis vel legibus. 9, à virtute bellica. 10, à ducum & civium virtutibus. 11, à ſenatu. 12, à mercatu. 13, ab ædificiorum ſplendore, & ſimilibus. *Dreſſer. Rhet. p.*

Cedò exemplum.

In actione ſexta contra Verrem deſcribitur *urbs Syracuſæ.*

Quomodo laudantur Ædificia?

Primò, ab authore. 2, ab amplitudine. 3, à figura. 4, ab uſu, veluti ſi ſint dicata peragendis ſacris, defendendæ civitati, habendo ſenatui, inſtituendæ juventuti. 5, à ſitu & proſpectu. 6, à partibus. h. e. à veſtibulo, penetrali, officinis, conclavibus, tricliniis, aquis, ab adjunctis hortis, à ſpeculis.

Cedò exemplum.

Apud *Virgil.* Æneid. 1. *Templum Carthaginenſe* deſcribitur. In Verrina autem *Ciceronis* ſexta deſcribuntur *valvæ templi Syracuſanorum.*

Quomodo laudantur Montes?

Laudantur montes, 1, à radicibus, 2, ab iis quæ in ipſis naſcuntur, vel herbis, vel aliis rebus, 3, ab iis quæ effodiuntur, item ſi quid memorabile habeant, 4, à fontibus inde ſcaturientibus, 5, ab aliis rebus variis & prodigioſis.

2 *Cedò exemplum?*

Ætnam eleganter deſcribunt *Virgilius*, *Claudianus*, *Plinius*, & *Aulus Gellius*, l. 17. c. 10.

Flumina *ſi veniant deſcribenda, quomodò laudantur?*

...us l. 2. Ab ortu primò, deindè ab amplitudine.
...453. 3, à celeritate. 4, ab inſulis, ſi quas continent. 5, à locis adjacentibus. 6, à nemoribus, civitatibus, paſcuis quæ rigant. 7, à genere piſcium. 8, à metallis ſive lapidibus, ſi quos proferant. 9, à ſalubritate ſeu peculiaribus effectibus naturalibus.

Cedò exemplum?

Plinius Nilum Ægypti fluvium deſcribit lib. 5. cap. 9. *Cæſar* in lib. de bello Gallico *aliquos fluvios* deſcribit.

Quomodò deſcribuntur Pompæ, *ſive funebres, ſive triumphales?*

Primò, à cauſis & finibus, ob quos conſtituuntur. 2, à perſonis quæ interfuerunt: earúmque dignitate, habitu. 3, ab actionibus & apparatu. 4, ab interpretatione earum actionum. 5, à ſpectaculis, ſi quæ exhibita fuerunt, & hujuſmodi.

Quomodò depinguntur Convivia?

Iiſdem ſanè locis quibus Pompæ celebrantur, niſi quod fercula, colloquia, & locus ipſe interdum pleniore ſermone explicantur.

Itinera *etiam quomodò deſcribuntur?*

Deſcribuntur itinera ſeu peregrinationes, commemorando loca ex ordine occurrentia, & ſiquid in iis fuerit memorabile, res quoque geſtas toto profectionis tempore, inopi-

inopinatos eventus tàm proſperos quam adverſos, & ut res tulerint, itineris jucunditatem, utilitatem, &c.

Aliq; res an non quandoque in laudem incurrunt ?

Maximè ; ex hiſce verò formulis haud difficile eſt colligere, quomodò aliæ etiam res laudandæ veniant. Utque copiam habeas argumentorum ſemper ad manum, maximeq́ue expeditam, non abs re fuerit rerum cauſas, effectus, adjuncta, conjugata, oppoſita cæteroſq́ue locos Topicos noſſe & ediſcere præcipuè ex *Ramo* l. 1. Dialect. Qui tamen in eo videtur reprehendendus, quod nudas definitiones locorum aliquot exemplis illuſtratas propoſuerit, neque indicaverit modum & rationem, qua peti poſſunt ex iſtis locis argumenta, neque regulas canoneſq́ue docuerit, quando valet argumentum à cauſa ad effectum, à ſubjecto ad adjunctum, & ita deinceps, quod Logicum vel maximè decebat.

De locis i... nis & ex... Thorni... ſtrat. 1. 2. & 3. Wright... *ſtrâs om... iſtos loco... quatuor ... cat quæſt... nes, Qu... minis, Q... rei, Qu... ſit, Prop... quod ſit. l... de paſſ. a... Sect. 4. P...*

Hoc nolim à me dictum quiſquam exiſtumet ſugillandi ſtudio, imò mirari ſoleo Ramæum ingenium, & venerari, & ſi iſtas regulas in Topicis non omiſiſſet, procul dubio omnes, qui de iſta Logices parte ſcripſerunt unquam, multis paraſangis poſt ſe reliquiſſet vir acutiſſimus. Sed hoc obiter. Si quid pecco hac in re, maturiora doctorum judicia & monita non eſt quod recuſem.

Ne videatur cuivis ἀπροσδιόνυσον, ſi data hac occaſione de *Logica* etiam hîc in

Rhetorica aliquid moneam tyrones, ne ἀμαθίαν admittant vel σύγχυσιν in ſtudiis Logicis. *Rhetorica* n. vicina eſt & finitima (ut *Cicero*) imò ἀντίστροφος (ut loquitur *Ariſtoteles*) quaſi dicas, adnata *Logicæ* & ex eadem orta radice, neque aliter differunt quam pugnus & palma; nam hæc latius, illa ſtrictius rationem proponit & concluſionem probat. Rationes verò probandi eædem planè ſunt quoad ſubſtantiam cùm in *Logica* tum in *Rhetorica*, docente *Ariſtotele lib.* 1. *Analyt. Poſterior. cap.* 1. ὡσαύτως; *eodem modo etiam oratoriæ rationes perſuadent; aut n. exemplis probatio fit, quæ ſunt inductiones; aut Enthymematibus, quæ ſunt Syllogiſmi.* Quare brevibus explicabo mentem meam; imò brevius dicam quàm res tanta dici poteſt. *Logica* ſuum habet τετράστυλον, i. quatuor columnas quibus conſtat. 1 eſt *Terminus ſimplex.* 2 eſt *Propoſitio.* 3 eſt *Syllogiſmus.* 4 eſt *Methodus.* 1am columnam attingit *Porphyrius* in Eiſagoge, & *Ariſtoteles* in libro Categoriarum; copioſiſſimè verò & accuratiſſimè iſtam Spartam ornavit *Barth. Keckerm. lib.* 1. *Syſtem. Log.* Qua in re (abſit verbo invidia) nulli Logicorum cedit. II. Doctrinam de propoſitione habes apud *Ariſtotelem lib.* περὶ ἑρμηνείας. Hanc benè contraxit *Edovardus Brerewood* quondam Æneanaſenſis in Elementis Logicæ. III. Doctrina de Syllogiſmo duplex eſt, vel de Syllogiſmo formando, vel de Syllogiſmo formato. Syllogiſmus formandus eſt Syllogiſmus ſecundum formam, apud *Ariſtotelem* libris prior. Analytic.

lytic. De Syllogiſmo conficiendo optimè monet noſter *Crakanthorpus*, olim Reginenſis in Tractatu ſuo de Syllogiſmo. Syllogiſmus formatus eſt Syllogiſmus ſecundum materiam, eámque duplicem; vel neceſſariam, vel probabilem. Si materia ſit neceſſaria, Syllogiſmus eſt Apodicticus vel Demonſtrativus. Doctrinam de Demonſtratione poſt *Ariſtotelem* libris poſteriorum Analytic. copioſiſſimè tractavit *Iacob. Zabarella*. Sed ne morentur tempora tua iſti prolixiores diſcurſus, lege hanc doctrinam breviſſimè ſimul & enucleatiſſimè propoſitam à *Sam. Smithi* Magdalenenſi in Aditu ſuo ad Logicam. Si materia Syllogiſmi ſit probabilis, tum eſt vel verè, vel apparenter probabilis. Hinc emergunt Syllogiſmus Dialecticus, vel (ut appellant) Topicus, & Elenchus Sophiſticus. Syllogiſmi Dialectici maximus uſus eſt in *Rhetorica*. De hoc agit *Ariſtoteles* libris Topicorum; Sed nimis longum foret iſtos pervolvere noſtris temporibus non ſatis accommodatos. Habes hanc doctrinam faciliori methodo, & feliciori ſtylo conſcriptam à *Pet. Ramo*. Cujus defectum ſuprà notatum ſupplevit *Rob. Sanderſon* Lincolnienſis, ſubnectens locis topicis Canones, & ex locis argumentandi rationem docens luculentiſſimam in Compendio ſuo Logicæ, qui hac ex parte laudem validè meretur. Doctrinam de Elenchis Sophiſticis vel Fallaciis, ut appellant, apud *Ariſtot. lib. de Sophiſticis Elenchis*, benè & methodicè diſpoſuit *Paulus ab Eitzen*;

Tract. Log.

Aditu Log.

Compen. Log.

Eitzen; & *Griffinus Powel* Collegii Ieſu nuper Principalis in Analyſi ſua tricas omnes Sophiſtarum expedivit & laqueos operâ non contemnendâ. IV. De Methodo apud *Ariſtotelem* nulla mentio, quamvis *Zabarella*, qui nimiùm ſibi hac in re ſapere videtur, in ea poſitus ſit hæreſi, ut exiſtumet ſubjectum librorum Poſter. Analyticorum nihil aliud eſſe quam Methodum, ita ſcribens. *Nullum aliud iſtis in libris conſilium Ariſtotelis fuiſſe arbitramur, quàm de methodis agere. Idquè optimè & artificiociſſimè ipſum præſtitiſſe non dubitamus.* Zabar. Log. pag. 275. B. & p. 318. C. Verùm doctrinam de Methodo *μεθοδικώτατος* compendioſiſſimè tradit *Keckermanus* in Epitoma ſive Compendio Syſtematis Logici. Ubi rem totam idoneis quoque exemplis illuſtravit. Sed (ne videar *ἀλλοτριοεπίσκοπος*) *manum de tabula.* Sequitur genus Deliberativum.

ſis Log.

ue Log.

CAPUT

CAPUT TERTIUM.

De genere Deliberativo.

Quænam præcipuè Themata in genere Deliberativo occurrunt? §. 1.

SVaſiones & diſſuaſiones, quibus accedunt exhortationes, petitiones, &c.

Groſſ. de [...] mandis or[...] lib. 3. c. 1. p. & ſeqq. συμβουλῆς τὸ μὲν, προτροπὴ, τὸ δὲ ἀποτροπή. Deliberationis q[ui]dem una pars eſt ſuaſio, altera diſſuaſio. Ariſt. Rhet. lib. 1. c. 3. Dreſſ. [...] Rhet. pag. 216. & ſeq. ſatis multis. Quint. lib. 3. Inſtitut. c. 10. Soar. R[...] lib. 1. cap. 50. & ſeqq. ad finem libri primi. Voſſ. Inſtitut. lib. 1 c. 4. ubi [ex]empla hoc in genere non ſpernenda invenire licet. pag. 62. Alſted. orat. l[ib.] c. 6. c. 15. Thom. Tull. ſtrom. 3. Sect. 5. Quamvis Keckermanno iſta [non] arrideant. lib. 1. Syſt. Rhet. ſpecial. cap. 9. p. 447.

Vt apta fiat ſuaſio, quid faciendum?

Primò, intuere *Statum*; veluti, *ſitne lex recipienda? Si pax cum hoſtibus eſt componenda?* deindè *orationi* incumbe.

Quale erit Exordium?

Efformetur in *genere* ſecundum præfixas, prædictaſque regulas: *cap. 1. ſect. 4.* in *ſpecie* verò tam hic quàm in tota oratione habenda eſt & eorum qui deliberant, & ejus qui ſuadet, & negotii, de quo deliberatur, ratio: videndumq́; ne quid unquam contra horum dignitatem committatur.

Narratio *ſemperné neceſſaria?*

Non ſemper: prodeſt tamen occaſionem deliberationis, niſi fortè prius nota ſit, ſummatim explicare.

Eſtné Diviſio adhibenda?

Diviſio

Diviſio certè hic locum habet, quomodo à *Cicerone* quoq; poſitam videmus in oratione pro lege Manilia, quæ tota verſatur in genere Deliberativo, utpotè qua ſuadet, ut Cn: Pompeio belli Mithridatici ſumma committatur.

Quomodò conficiam Confirmationem?

Iſta abſolvitur tribus potiſſimùm locis, Honeſto, Utili, & Facili.

Quomodò ſuadebo ab honeſto?

Illud tibi liquidò conſtabit, ſi ad laudẽ Facti recurras. *c.* 2. §. 3. Quibus enim locis ſeu probationibus, quod factum eſt laudatur, iis faciendum aliquid ſuadetur.

Quomodò ab utili?

Iſtius quoq; loci probationes ibi loci expoſitas reperies. *cap.* 2. §. 3.

Quomodò tandem à Facili?

Benè mones. Fruſtrà enim ſuadeas quæ perfici haud poſſunt. Facile autem aliquid eſſe demonſtratur, quum dicimus quod in noſtris viribus poſitum ſit, cum oſtendimus quid valeat diligentia, aſſiduitas, pertinacia, quid acceſſurum ſit ex ope, conſiliis, auxiliis aliorum, ſuperiorum, parium, propinquorum, extraneorum: ubi tamen ante omnia diligenter nobis attendendum eſt circumſtantiis, nempè quid loco, quid tempori, quid perſonis, quid dignitati, quid ætati, ſexui, negocii finibus, ſeu cauſis, quid modo agendi conveniat aut non conveniat.

Cedò jam exemplum iſtiuſmodi confirmationis?

Confirmationem in genere deliberativo videre

videre licet apud *Marcum Ciceronem* pro lege Manilia prolixam ſatis, non tamen ſecundum has præceptiones conſcriptam. Alia brevior multò, & noſtris etiam regulis accommodatior occurrit apud *T. Livium* Decad. 4. lib. 6. Ea oratiuncula eſt, in qua Acilius Conſul ſuis ſuadet, eóſque hortatur, ut adverſus Ætolos hoſtes pugnam capeſſant. ſic incipit. *Pleroſq; omnium ordinum milites inter vos eſſe video, qui in hac eadem provincia &c.*

Quomodò verò Confutationem *inſtituam?*

Confutatio tibi parabitur, ſi adverſariæ partis omnes rationes diluantur, h. e. vel demonſtrentur non conſentire cum honeſto, vel inutiles eſſe, vel nimium difficiles, vel non ita appoſitæ.

Cedò exemplum?

Exemplum habes perſpicuum ſatis apud *M. Ciceronem* pro lege Manilia, ubi refellit orator Q. Catulum & Hortenſium. *At enim vir clariſſimus reipub. & veſtris beneficiis affectus Q. Catulus, itemq; ſummis ornamentis honoris, virtutũ, ingenii praditus Q. Hortenſius ab hac ratione diſſentiunt; quorum ego authoritatem, &c.*

Quâ demũ ratione inſtituam Concluſionem?

Concluſio conſtabit enumeratione & amplificatione, & artificioſa quadam ſuaſione & protractione in noſtram ſententiam.

Cedò exemplum?

Peroratio illa *M. Ciceronis* in oratione ſæpius repetita (quæ tota Deliberativa eſt) pro lege Manilia ſit exemplo. *Quæ cum ita*

ſint

...aſio.

ſive C. Manili, primùm iſtam tuam & legem, & voluntatem, & ſententiam laudo, &c.

§. 2. *Qua ratione poſſim orationem* ſuaſoriam *conficere me ſatis edocuiſti. Quæſo jam ut qua via ad* diſſuadendum *progrediar breviter velis indigitare.*

Quâ ad ſuadendum, eâdem licet viâ progrediaris ex adverſo ad diſſuadendum, locis & argumentis petitis ab Inhoneſto, Inutili, Difficili ſeu Impoſſibili; hîc enim illud obtinet, *Contrariorum contraria eſt ratio.*

Dixti exhortationes, dehortationes, petitiones, commendationes ad hoc genus omninò pertinere.

...fferus li.1. ...s. ſua pag. ...

Omninò. Quare eodem prorſus artificio, iiſdemque locis inventionis tractandæ veniunt, ita ut non opus habeant præceptionibus propriis, aliis.

Caput Quartum.

De genere judiciali.

§. 1. *Quænam præcipuè Themata occurrunt in genere judiciali?*

...riſtot. Rhet. ...r. cap. 10. ...orni. Tull. ...om. 3. ...7.6.

Accuſationes inprimis, & defenſiones, item purgationes, expoſtulationes, &c.

Quomodò debet oratio hoc ejus genere per omnes partes abſolvi?

Ante

Ante omnia intueri oportet *ſtatum*, deinde *oratio* ipſa eſt adornanda.

Eſt ne ſtatus hoc in genere ſimplex ?

Minime : triplex enim eſſe poteſt : 1, *Conjecturalis* & oritur ex quæſtione, *An ſit factum?* 2, *Finitivus*, qui ex quæſtione, *Quid ſit?* oritur. 3, *Iuridicialis*, qui à quæſtione, *Quale ſit factum ?* originem ſuam ducit.

Quint: lib *cap.* 8.

Keck. lib. *Syſt. Rhe* *ſpec. ca.* 9. 450. *Vide* *Groſſ. de* *mand.* *lib.* 4. *ca* *p*: 145. *& ſeqq. & Dreſſ. lib.* 1. *Rhet. p.* 148. *Quintil. lib.* 3. *cap.* 11, 12, 1 *per totum librum* 5. *& lib.* 7. *c.* 5. *Thom. Tull. Stromat.* 3. *Sect.* 7. *Subſect.* *& ſeqq. ſectionibus. Soar. lib.* 2. *Rhet. cap.* 12. *Voſſ. inſtitut. lib.* 1. *c.* 6. *p.* *Vincent. ſpec. Doct. l.* 4. *c.* 104.

Exemplis res fiet clarior ; de ſingulis ergo quæſtionibus, ſi libuerit, ſubjice exempla ?

Libens illud in tui gratiam facio. Ajax poſtquam reſcivit quæ per inſaniam feciſſet, gladio ſemetipſum in ſylva confodit ; Interveniens Ulyſſes gladium cruentum educit ; paulò poſt advenit Teucer Ajacis frater, is Ulyſſem, quem antea fratris hoſtem noverat, reum homicidii inclamat. Negat Ulyſſes : hîc ergo ex *conjecturis* elicienda eſt veritas. Quare hujus cauſæ ſtatus erit *Conjecturalis. An Ulyſſes Ajacem occiderit vel non.*

Cedò inſuper exemplum ſtatus Finitivi ?

Quidam ſuſtulit rem privatam è loco ſacro, quæſtio oritur, *ſitne ſacrilegium commiſſum, an verò ſimpliciter commiſſum furtum* : hoc patet ex *definitione*, qua de cauſa dicitur hic ſtatus *Definitivus.*

Appone, ſi placet, etiam exemplum in ſtatu juridiciali ?

Appono, idque ex *M. Cicerone*. Clodium occiſum à Milone conſtabat omnibus, at

num juſtè occiſus eſſet orta eſt quæſtio: hinc ergo oritur ſtatus juridicialis, & Cicero hunc ſibi proponit, Clodius jure occiſus eſt.

Cum ergo ſtatus hoc in genere admodum varii ſint, qua ratione deprehendam cauſæ ejus, quæ proponitur, ſtatum?

Oportet cauſarum initia & progreſſus, hoc eſt, partes adverſarias ad litem ſeſe parantes animo contemplari, quod ubi diligenti admodum feceris indagine, obveniet procul dubio, de quo principaliter lis inſtituitur, atque hoc ipſum qualecunq; ſit, ſtatus eſt & cauſæ caput.

Verùm hoc velim mihi explices exemplo breviore, vel in ſtatu conjecturali?

In conjecturali elicitur facillimè ſtatus controverſiæ ex *intentione* & *depulſione*, quas ſtatim ſequitur *judicatio*. v. g. 1, Intentio eſt, *Occidiſti Ajacem Vlyſſes*, 2, Depulſio, *Non occidi*. 3, ergo judicatio & ſtatus ipſe jam oritur, *utrum Vlyſſes Ajacem occiderit?*

§. 2. *De ſtatu ſatis, tempus jam eſt, ut quomodò oratio ipſa ſit adornanda me edoceas, quale ergo erit* Exordium?

Red. Orat. l. 4. c. 15. Exordium in genere juxta præcepta ſemel tradita, *cap*. 1. §. 4. inſtituatur; in ſpecie verò, qui accuſatoris vel defenſoris partes in ſe recipit, prudenter videbit, quid perſonam deceat; circumſpectè aget in omnibus.

Qualem admittit hoc genus Narrationem?

Narratio non eſt prætereunda; nihilque continebit iis, quæ probare intendimus, adverſans. *cap*. 1. §. 5.

Quid fiet de Diviſione?

Ea

Ea quidem pro arbitrio dicentis parabitur. cap. 12. §. 6.

Confirmationem verò quomodò inſtituam?

Confirmationis tractandæ non poteſt una præſcribi communis formula, ſed ſecundum diverſos hoc in genere ſtatus alia eſt atq; alia; quare neceſſum habeo de confirmatione ſecundum ſtatum conjecturalem, finitivum, juridicialem ſigillatim monere.

Qua ratione poſſim mihi parare Confirmationem in ſtatu Conjecturali?

Si obſervaveris locos unde depromitur, eoſq; duplices ἀτέχνους καὶ ἐντέχνους.

Quinam ſunt loci artificiales ἔντεχνοι?

Duo ſunt, *Voluntas* & *Facultas*.

Quomodò ſignificatur Voluntas?

Dupliciter. 1, *ex qualitate perſonarum*, ubi à patria, à majoribus, ab educatione, à ſtudiis &c. probationes duci poſſunt ad docendum, facinus à reo admiſſum eſſe. Defenſor verò altera ex parte demonſtrabit à natione, à majoribus, ab educatione, &c. nihil certi poſſe conſtitui, cum hæc non obſint, quo minùs quis in virum probum evadat. 2, *ex cauſa*, cujus duæ ſpecies ſunt & partes: *Impulſio* nempè & *Ratiocinatio*.

Grosſ ubi pro. Dreſſ. Rhet. pag. Quint. lib. cap. 1. & Alſted. lib. 4. cap. De locis internis & externis. Thom. Tull. ſtrom. Sect. 2. ſub ſect. 8. & 3. ſubſect. & ſeqq.

Quid eſt impulſio?

Impulſio eſt cauſa ἀπροσμελέτητος, interior; ut livor, ira, invidia, ambitio, avaritia, & ſimiles affectus animi temerarii, ex quibus factum admiſſum probabit accuſator; defenſor verò attentabit.

Quid eſt Ratiocinatio?

Ratiocinatio eſt præmeditata excogitatio

ad aliquid faciendum vel non, quæ eſt cauſa προκαταρκτικὴ, externa; ut ſi dicat accuſator feciſſe reum adductum ſpe lucri, honoris, vel metu incommodorum; quod vel negabit defenſor, vel extenuabit, dicetque iniquum planè eſſe omnes ad quos aliquid emolumenti ex re quapiam derivabitur in ſuſpicionem maleficii venire.

Fuit Voluntas, *quomodò ſignificatur* Facultas?

Facultas ſignificatur tùm *ſignis*, tùm *circumſtantiis*.

Quotuplicia ſunt ſigna?

...oris. Tull. ...m. 1. ſect. ...ubſect. 22. conjectu- ...ſtrom. 3. ...1. ſub- ...6.

Triplicia. 1, *Antecedentia*, ut ubi reus antè viſus ſit, & cum quibus, apparatus ejus, loquela, minæ. 2, *Adjuncta negotio*, ut clamor exauditus, tum cum res geſta eſt; ſi ullo ſenſu aliquid deprehenſum. 3, *Conſequentia*, ut neglecta inventaq; in loco cædis arma, cruor, rubor, trepidatio, titubatio, timor, ex quibus quædam ſunt τεκμήρια & neceſſaria, quædam εἰκότα & contingentia. Illa omnia, ut ratio poſtulaverit, adhibebit accuſator, quæ defenſor quidem refellere debet, imò & aliquando invertere; quum docetur ſignum quod cōtra nos producitur, pro nobis facere.

Quomodò ſignificatur Facultas ex circumſtantiis?

Iſtæ quidem ſunt vel loci, vel temporis, vel occaſionis & modi: *loci*, ubi videndum opportunus ne fuerit an importunus, anguſtus an amplus, ſacer an prophanus, item an reus præſcierit alterum eò venturum; *temporis*, qua parte anni, nocte an interdiu; *occaſionis*, an idonea fuerit ad rem perficiendam vel minimè

nimè idonea: *modi*, ſponte an vi; palàm an occultè; prudens an imprudens; & omninò omnia, à quibus ſuſpiciones colligi poſſunt, opportunè adhibentur in conſilium.

Quinam ſunt loci ἄτεχνοι inartificiales?

Sunt illi quidem teſtes, rumores, codicilli, jusjurandum, chirographa, & ſimilia. Soar. Rhet. lib. 1. c. 29. & 30.

Cedò exemplum iſtiuſmodi confirmationis in ſtatu conjecturali?

Exemplo illa ſit *M. Ciceronis* in oratione 43. pro Rege Dejotaro, ubi appoſitiſſimè demonſtratur, quomodò in cauſa conjecturali defenſor partes ſuas tueri debeat, & interpoſita etiam ſunt, quæ ad accuſatoré ſpectant; ſumma eſt. Cæſari non ſtructas eſſe inſidias à rege Dejotaro, quia neque illi fuit *voluntas* ſtruendi, nec *facultas perficiendi*: ſic incipit. *Is igitur non modò à te* (alloquitur Cæſarem ipſum) *periculo liberatus, ſed etiam honore ampliſſimo ornatus, arguitur domi te ſuæ interficere voluiſſe; quod tu, niſi eum ferociſſimum judicas, ſuſpicari profectò non potes, &c.*

Vide exemplum accommodum apud Dreſſ. Rhet. 1. pag. 159. & ſequentibus aliquot paginis.

§. 4.

Poſt conjecturalem deſcende ad ſtatum Finitivum, *ſive Legitimum, qua ratione in eo ſtatu inſtituam Confirmationem?*

Secundum diverſas in eo controverſias, diverſimodè poteſt inſtitui. Iſtæ autem (ut mihi videtur) omnes ad duo capita revocari poſſunt, quædam namq; *primariæ* ſunt, quædam *ſecundariæ*. Thorn. Tub. ſtrom. 3. ſect. 2. & 10.

Quænam primariæ *ſunt hujus ſtatus Controverſiæ?*

Iſtæ quæ ex *definitione* oriuntur, unde etiam & ſtatus ipſe nomen ſuum habet, Definitivus

tivus etiam dicitur. v. g. 1, Intentio, *Tu Corneli es ſacrilegus.* 2, Depulſio, *Ego ſacrilegus non ſum, ſed duntaxat fur.* 3, Ratio, *quia rem duntaxat profanam, nec ſacram furatus ſum, quadruplum redditurus.* 4, Firmamentum, *Etiamſi rem profanam ſurripueris, nihilominus tamen ex æde ſacra ſurripuiſti.* Ex quibus rebus oritur jam. 5, Status definitivus, qui alias Judicatio dicitur. *Sacrileguſne ſit an fur qui profanam pecuniã in æde ſacra depoſitam ſurripuerit?*

Cor. Rhet. lib. 1. c. 20 & 30.

Quomodò ergo tractanda eſt Controverſia ex definitione orta?

Deſſ. Rhet. lib. 1. p. 194. Cart. l. 7. 4.

Oportet quidem *primò* propriè definire utrumque nomen juxta leges definiendi, atque oſtendere utrum eorum noſtræ cauſæ ſerviat, ac facto conveniat; *dein*, contrariam definitionem evertemus, atque docebimus eſſe falſam, imperfectam, ſophiſticam, &c.

Cedò exemplum iſtius Confirmationis in ſtatu Definitivo?

Aptiſſimum legere licebit apud *M. Ciceronem* in Philippica octava. Summa eſt hæc. Antonius Martinam obſidebat, ac Brutum Conſulem oppugnabat, quare bellum adverſus Antonium in ſenatu decretum eſt. Quidam autem vel metuentes Antonium, vel exiſtimantes nimis aſperum id videri, contendebant mollire, atque dicendum non bellum, ſed potius tumultum; Cicero omninò demonſtrat bellum appellandum. Sic incipit. *At in quo fuit controverſia? belli nomen ponendum eſſe in ſententia quidam non putabant; tumultum nominare maluerunt ignari, &c.*

Qua-

Quænam ſunt ſecundariæ hujus ſtatus Controverſiæ? §. 5.

Quæ oriuntur 1, Ex contrariis legibus; 2, Ex ambiguo vel vocabulo vel ſcripto; 3, Ex tranſlatione: 4, Ex Ratiocinatione.

Soarez de Arte Rhet. lib. 2 cap. 14.

Quomodo tractanda eſt Controverſia orta ex Contrariis legibus?

Hac via oportet hic progredi. 1, Legem pro nobis facientem recitabimus, explicabimus, collaudabimus. 2, Oſtendemus eam cauſæ noſtræ convenire, idque jure, uſu, conſuetudine, exemplis. 3, Legem ab adverſario allatam docebimus vel non convenire cauſæ, vel, ſi conveniat, conciliari debere, aut pro nobis potius facere quàm contra nos. 4, Diſpiciemus num lex illa per aliam abrogata, correcta & mutata.

Dreſſ. lib. 1. Rhet. p. 109. Quintil. l. 7. cap. 8.

Quomodo tractanda Controverſia eſt ex ambiguo vocabulo?

Ea quidem oritur, quùm vox naturâ ſit πολύσημος, vel cum mutatio ſit accentus, generis, &c. v. g. *Paterfamilias amico legavit taurum: poſt mortem amicus ſervum petit, qui Tauri nomine appellabatur, heres fatetur ſe quadrupedem debere.* 1, Ergo inſpicienda eſt vocum proprietas. 2, Noſtram interpretationem convenire oſtendemus negotio, æquitati, legibus, conſuetudini. 3, Docebimus interpretationem adverſariorum contraria ſpectare.

Dreſſ. lib. 1. Rhet. p. 202. Quint. l. 7. cap. 10.

Quomodo tractanda eſt, ſi oriatur ex ambiguo ſcripto?

Iſta cauſa tractabitur hunc in modum. 1, Pro ſcripto dicturi, 1, Scriptorem collaudabimus,

Dreſſ. ibid. pag. 205. Quint. lib. 7. cap. 7.

 bimus, & ipſum ſcriptum clarè recitabimus. 2. Explicabimus quid verba ſimpliciter ſignificant, & quomodò perperam ea interpretentur adverſarii. 3. Quam interpretationem nos perſpicuis argumentis refellemus. 4. Et noſtram confirmabimus à juſto, ab utili, à neceſſario, exemplis etiam & teſtimoniis, ſimilibus, ab incommodo, ab inanibus, quæ quærit adverſarius, diverticulis, noviſque interpretationibus. Pro *voluntate* autem *ſcriptoris* ſi dicendum ſit, 1. Scriptorem ſimiliter collaudabimus. 2. Explicabimus ſcriptum ipſum ſimpliciter acceptum aut abſurdum eſſe, aut repugnans legi, conſuetudini, bono, & æquo. 3. Interpretationem adverſariorum refellemus ab abſurdo, impoſſibili, &c. 4. Noſtram confirmabimus ex antecedentibus & conſequentibus, exemplis, eventibus, legibus, teſtimoniis, ſimilibus, & calumniis denique adverſariorum, qui more ſophiſtarum ſcriptum quidem cognoſcunt, tamen veram interpretationem rejiciunt.

Margin: ...ru. Tull. ...on. 3. ...f. 20.

Quomodò tractanda eſt Controverſia ex tranſlatione?

Illa oritur cum non directè ad rem reſpondetur, ſed opponitur exceptio aliqua, ut *non debeo coram hoc judice, aut hoc in loco cauſam hanc agere*, ſic verò expedietur. Primùm diſpicere oportet, num aliquis ejus rei actionem, petitionem, aut executionem habeat, cui non convenit: Num quid geratur alio modo, tempore, loco, lege quàm par eſt. *Deinde* præter Circumſtantias

Margin: ...ſſ. Rhet. ...l. 1. p. 215

cumſtantias etiam cauſæ utiliter conſiderantur.

Quomodò tractanda eſt Controverſia ex Ratiocinatione?

Illa quidem oritur, cum de cauſa propoſita nulla habetur propria lex, ſed quæritur judicium ex rebus ſimilibus ſive cognatis. Quare, hic videre convenit. 1. An alia lege conſtare ſatis de ea poteſt. 2. An in rebus paribus quicquam ſimiliter ſcriptum extet. 3. Negotium cum negotio; rem cum re diligenter oportet conferre & ſimilitudinem explicare, obſervando ſc. partes, progreſſus, fines, cauſas, circumſtantias, &c. ex quibus ratiocinationes noſtræ omnes petendæ ſunt. *Dreſſ. p.* *Quint. l.* *cap. 9.*

Poſt Definitivum *reſtat jam* Juridicialis *ſtatus, in quo qua ratione inſtituam Confirmationem jam velim me doceas?* §. 6

Iſta quidem parabitur ſecundum duplicem hoc in genere ſtatum Controverſiarum, *Abſolutum* ſc. & *Aſſumptivum.*

Quiſnam eſt ſtatus Abſolutus?

Cum reus ipſam rem, quam ſe feciſſe confitetur, jure factam eſſe dicit, & ſimpliciter defendit, ut, *Milo jure Clodium occidit*, ita enim *M. Cicero* contendit. *Quint.* *cap. 5.* *Thorn.* *Strom.* *Sect. 9.*

Quomodò tractabitur cauſa in ſtatu abſoluto?

Si cauſa in ſtatu abſoluto offeratur, ut, *An Milo Clodium jure occiderit?* hiſce locis jure id factum demonſtrabimus. 1. à Natura (vel jure Naturæ) quæ quidem inſeruit omnibus ſtudium conſervandi ac defendendi ſui, 2. à lege (vel jure ſcripto) quæ per-

 mittit vim vi depellere. 3. à Judicato: Majores noſtri abſolverunt eos qui vim vi neceſſitate depulerunt. 4. ab Æquo & bono; huc referendi ſunt loci ſuaſorii. 5. à pacto, permiſſione, vel comminationibus antecedentibus.

Cedò exemplum?

Rhet. p.173. Accommodatior certè formula nulla eſſe poteſt, quam illa *M. Ciceronis* in orat. pro Milone, quæ Narrationem ipſam immediatè ſequitur. *Hæc ſicut expoſui, ita geſta ſunt Iudices, inſidiator ſuperatus, vi victa vis, &c.*

Quiſnam eſt ſtatus Aſſumptivus?

Cum per ſe defenſio infirma eſt, ſed aſſumpta re extranea comprobatur.

Quot ergò rationibus aſſumptis poteſt cauſa oſtendi juſta & aliquo modo defendi?

Syſt. c.c. 8. & Tribus potiſſimùm. *Conceſſione, Tranſlatione, Comparatione.*

Quid eſt Conceſſio?

Conceſſio eſt, quando reus crimen ſe commiſiſſe concedit, aſt petit ſibi ignoſci.

Quo potiſſimum modo tractabitur cauſa ſecundum Conceſſionem?

Duplici quidem modo, *Purgatione* & *Deprecatione.*

Quot modis fieri ſolet Purgatio?

Tribus. Imprudentiâ, cum fatetur reus ſe feciſſe, verùm per imprudentiam. 2. Caſu, ὡς ἐν τύπῳ, *Quidam ſagitta avem ferire volebat, haud procul inde ſagitta decidit in bovem aut hominem.* 3. Neceſſitate, v.g. *Lex eſt apud Rhodios, ut ſi qua roſtrata navis in portu deprehenſa ſit, publicetur: magna tempeſtate navis invitis*

nautis

nautis eò appulit. Ne igitur publicetur, purgant ſe nautæ allegantes neceſſitatem.

Quid eſt Deprecatio?

Deprecatio eſt qua quis ſimpliciter petit ſibi ignoſci. *Dreſſ Rhet.p*

De Conceſſione *dixti, quid eſt* Tranſlatio?

Tranſlatio eſt, quando nos feciſſe concedimus, ſed culpam in alios rejicimus, *ut Scipio Naſica fatetur ſe occidiſſe T. Gracchum, ſed conſentiente Senatu.* En, transfertur cauſa in perſonas.

Quid eſt Comparatio?

Comparatio eſt cum dicimus neceſſum fuiſſe alteram partem eligere, & id quod nos fecimus magis eligendum, ut *Si quis Dux vel Miles propter opum, armorum, aliarúmque rerum jacturam, pigritiæ nomine accuſatus reſpondeat, ſatius fuiſſe perdere pecunias quam vitam, tum quidem comparatione ſe defendere dicitur.*

Cedò jam, ſi placet, exemplum Confirmationis in ſtatu Juridiciali Aſſumptivo?

Extat in eadem oratione pro Milone exemplum luculentum prolixum ſatis, in quo argumenta aſſumptivi ſtatus mirabili prudentia ſummóque artificio ſunt collecta. Principium ita habet. *Nec verò me, judices, Clodianum crimen movet, nec tam ſum demens, tamque veſtri ſenſus ignarus atque expers, ut neſciam quid de morte Clodii ſentiatis, &c.* haud procul à fine, & protrahitur ad concluſionem uſque orationis univerſæ.

Habes pro Lig. exemp. hujus ... apud ... lib. 2. ... pag. 52.

Hactenus fuit Exordium, Narratio, Diviſio §.

Confirmatio in genere Iudiciali, reſtant Confutatio & Concluſio, quomodò efformabo Confutationem?

Confutatio in hoc genere parabitur iis legibus, quæ ſuperiùs ſunt expoſitæ in genere, *cap. I. §. 8.* Siquidem eadem convenit omnibus generibus confutandi ratio.

Qualis demum eſſe debet Concluſio?

.6.c.1. Concluſiones in orationibus generis Judicialis, quicunque ſtatus inciderit, eodem conſtituentur pacto quo in reliquis generibus, niſi quod conqueſtio ſive commiſeratio, itemque Indignatio, huic quaſi propriæ, frequentiſſimè uſurpentur, *cap. I. §. 9.*

CAPUT QVINTUM.

---

1. *Fœliciter, uti ſpero, abſolvimus primam Rhetorices partem nempe* Inventionem, *quænam eſt Secunda?*

Diſpoſitio, cujus non abs re magnam curam tenebimus. Sicut enim inſtitutio cohortium & totius exercitus in bello plurimùm facit ad victoriam: ita diſpoſitio partium quoquè in oratione.

(Quint. l. ... & ſeqq. Diſpoſitio... ... Soar. ... 2.c.1.)

Geſtit ſanè mihi animus diſcere quomodò aptè diſponam?

De ſeptem potiſsimùm rebus in Diſpoſitione oportet eum, qui dicturus eſt, eſſe ſolicitum.

citum. 1ª Cura eſt magnarum partium, *Exordii*, inquam, *Narrat*, &c. 2. probationum; 3. de diverſis argumentationum formulis: 4. de locis communibus: 5. de movendis affectibus; 6. de variatione ſchematum & Troporum: 7. de verborum electione & collocatione.

Qua ratione diſponendæ ſunt majores orationis partes?

Uſitata ratio illa eſt quam hactenus oſtendimus. 1°. in loco ponatur *Exor.* 2°. *Nar.* 3°. *Diviſ.* ſeu propoſitio. 4°. *Confirmatio.* 5°. *Confutatio.* 6°. *Concluſio.* Iſta verò apud oratores non ſemper obtinet, in quibus quarundam partium eſt omiſſio quarundam verò tranſpoſitio pro arbitrio oratoris.

Qua ratione diſponendæ ſunt probationes?

Non poteſt hæc res præceptis tradi in tanta cauſarum occurrentium multitudine, in quibus etiam varietas ſemper maximoperè commendabitur, & ſtudiosè quæri debet. Obſervatio in ſcriptis magnorum & uſus dicendi erunt optimi præceptores, inveniuntur tamen in genere quædam adnotata ſecundum omnes orationis partes. *Thom. Strom. Sect. 4. ſect. 5.*

Quænam iſta ſunt?

In *exordio* ſolent plerunque quatuor aut quinque ſententiæ locum habere; quæ ſunt. 1. πρότασις ſive propoſitio Exordii. 2. κατασκευὴ, ſive ratio propoſitionis. 3. ἀπόδοσις ſive Concluſio. 4. Ut plurimum (amplificationis gratia) πρόληψις, ſive objectionis *Vid. Dr... Rhet. pa...*

 cujuſdam

4 cujuſdam dilutio. 5. ἀξίωσις petitio ut ſe de
lib. 1. cauſa dicentem benignè audiant. Uti mani-
108. feſtum eſt videre apud *M. Ciceronem* pro Ar-
de chia. In *Narratione* non facilè ab ordine
Rhet. temporum deceditur. In *Confirmatione* con-
p. 15. ſtituentur primo loco probationes firmiores,
Tull. minùs firmæ in medio, ſed poſtremo loco ite-
1. rum quædam firmiores. In *Confutatione* validiores objectiones ſemper primo loco diluentur; quod ubi factum fuerit, cæteras licebit contemnere, abjicere, aut etiam irridere. In *Concluſione* præſtabit ἀνακεφαλαίωσιν ſive brevem quandam probationum repetitionem facere; evitanda ſemper eſt prolixitas.

3. *Qua ratione collocandæ ſunt diverſæ argumentationum formulæ?*

ck. l. 2 In *Exordio* gratiam habent Enthyme-
et. c. mata, utpote quæ brevia & plerunque acu-
3. & ta. In *Narratione* ac *Diviſione* probationibus minimè opus eſt. In *Confirmatione* miſceri hinc inde omnes argumentationum ſpecies debent, *Enthymemata*, *Inductiones* & *Exempla*, *Argumentationes tripartitæ* ex propoſitione, aſſumptione & complexione con-
lib. 1. flatæ: *Argumentationes quadripartitæ*, quæ
17, 18. conſtant tribus iſtis propoſitionibus & iſta-
Spe- rum alterius probatione; denique *quinque-*
l. l. 4. *partitæ*, quando utrique propoſitioni additur probatio, quod fuſiùs quàm Dialecticus efficiet Orator, imò liberiùs, jucundiùs, & multò ornatiùs. In *Confutatione* non eſt

nova argumentatio, ſed earum argumentationum, quæ ab aliis afferri poſſunt, dilutio; eaque fit vel ſola negatione, vel tranſlatione, vel elevatione, vel digreſſione, &c. In *Concluſione*, quæ brevis eſſe debet, ſi ullæ argumentationes, certè Enthymemata inprimis ponentur.

Qua ratione diſponendi ſunt loci communes? §. 4

Loci communes opportunè alicubi, inprimis in *Confirmatione* admiſcentur.

Quaſnam verò regulas mihi ſuggeris tractandi locos communes?

Nullæ mihi occurrunt regulæ ſatis certæ. Exempla magnorum inſpicere licebit, unde etiam & tibi ipſi depromas methodum diſponendi locos communes. *Cicero pro Archia diu verſatur in loco communi de præſtantia humanarum literarum, maximè Poetices. In oratione item pro Roſcio Amerino pluſcula adfert de Agricultura.* Ad eundem igitur modum prudenter te oportet diſpicere, ubi inſerere aliquid ex loco communi expediat.

Vide Kec[...] Syſt. Rhe[...] 10. pag. [...] De Gno[...] inſerend[...] Quint. l. [...] cap. 5. T[...] Tull. Str[...] 1. Sect. 3 ſubſect. 4

Qua ratione movendi ſunt affectus. §. 5

Affectus quidem iſti ſunt in duplici differentia. *Quidam lenes ſeu mitiores*, ἤθη, utpote cum conciliatur favor, benevolentia, ſpes, &c. *Quidam vehementiores*, πάθη dicuntur, ut cum inducuntur auditores ad iram, indignationem, commiſerationem, lætitiam, dolorem. Mitiores affectus receptum eſt movere in *Exordio*; vehementiores appoſitiſſimè moventur in *Concluſione*; in Confirmatione verò & *Confutatione* utrique interſeruntur,

Keck. l. 1 Rhet. ſpec[...] pag. 465 ſeqq. & c[...] ejuſdem [...] Dreſ. lib[...] Rhet. p. [...] Quint. l. [...] 3. Vide de[...] te Rhet. [...] ult. & [...] de Rhet.

56 ſeruntur, uti rerum atque argumentorum ratio poſtulaverit. Ubicunque autem affectus movere placuerit, * oportet prius in te ipſo illi eluceant, quos aliorum animis cupis inducere.

l. 1. cap. 3. & ſeqq. …athopoeia …gricola …Rhet.

*…ppo. Ram. l. 1. cap. 25. De ira excitanda & ſedanda reliquiſque animi …ibus commovendis vide Ariſt. de Rhet. lib. 2. cap. 2 & ſeqq. Thom. Strom. 1 Sect. 8. * Vide Th: Wright Anglum de paſſionib. animi, Sect. 3. Neque enim fieri poteſt ut doleat is qui audit, ut oderit, ut in…t, ut pertimeſcat aliquid, ut ad miſericordiam fletumque deduca…, ſi omnes ii motus, quos orator adhibere volet judici, in ipſo oratore …ſi eſſe atque inuſti videbuntur.* Cicer.

. 6. *Qua ratione diſponenda ſunt* Schemata & Tropi?

Schemata & Tropos, quiſquis orationem parat, inſerere debet & admiſcere alios quidem hoc loco, alios illo loco, quantum tulerit argumentum. Eadem enim ubique facies orationis non modò non habet gratiam, verum etiam faſtidium parit. Præcipua cura ſit, quoties res poſtulat, appoſitè rem quampiam *amplificare*, hoc eſt, graviorem, quam ſit, efficere, cui amplificationi inſerviunt Hyperbole, Incrementum, Commutatio, Exclamatio, Dubitatio, Correctio, Proſopopœia; & *extenuare*, quod opus eſt contrarium, cui ſerviunt contrariæ figuræ.

…nes Tro… & f… …um, vi… …ud Al… …rat. l. 4. Soar. lib. 3. c. 29. …ero … …on. A… …het. De …tione …ggera… vide 1. Syſt. 7. & 8.

…lib. 3. Rhet. p 831. Quintil. lib. 8. cap. 4. Soarez. Rhet. lib. 1. cap. …qq. Anton. Schor. apud Keck. de Rhet. Ecclеſ. p. 180. Æn. Sylv. … Rhet. 8. 32. 33. & ſeqq. Cunrad. Dieteric. in Appendice ad lib. 1.

7. *Quibus deniquè aut qualibus utendum mihi eſt* Verbis *in componenda oratiuncula?*

Ver-

Verborum conſideratur *Electio & Collocatio.* Quod *electionem* attinet lex una ſit; verba evitentur obſcura, humilia, dura, inepta, incondita, atq; in eorum locum ſubſtituantur illuſtria, idonea, & generatim quæcunque nitorem orationi & ſplendorem poſſunt addere. Quod ſpectat ad *collocationem*, illa duplex eſt, *Naturalis una*, quæ cenſenda eſt ex ſignificatione, ſecundum quam, quod præſtantius & dignius præponendum eſt indigniori; *artificialis altera*, ex ſono ipſo dictionum pendens: Quæ quia plena eſt difficultatis, vixq; à magnis viris fæliciter tentata, nihil de ea præcipiemus.

Vide apu[illegible] *B. Clerk*[illegible] *de Auli*[illegible] *prolixior*[illegible] *ſuper ha*[illegible] *diſputat*[illegible] *pag.* 44. [illegible] *ſeqq.* *v.* [illegible] *Spb ng.* [illegible] *loſ. cap.* [illegible] *pag.* 648 [illegible] *Keck. lib* [illegible] *Rhet.* *S*[illegible] *cap* 1. *p*[illegible] 140. *Vide Q*[illegible] *lib.* 8. *proœm. item cap.* 1. *lib.* 2. *etiam* 10. *cap.* 1. *Soarez, lib.* 3. *de arte* [illegible] *cap.* 2. *& ſeqq. & cap.* 31. *& ſeqq.* *Alſted. orat. lib.* 4. *cap.* 16. *T*[illegible] *Tull. Strom.* 1. *Sect.* 11. *De electione verborum v. Æneam Sylv*[illegible] *precept.* 10. 12. *de ordine verborum precept.* 9. *de electione verbor*[illegible] *præcipit Vincentius. Maximè cavendum eſt ne profana religioſis, i*[illegible] *cunda caſtis, levia gravibus, laſciva ſeriis, ridicula triſtibus miſce*[illegible] *Vinc. Specul. Doctrin. lib.* 4. *cap.* 108.

Caput Sextum.

§. 1. *Fuit etiam & altera Rhetorices pars nempe* Diſpoſitio: *aggrediamur jam σὺν Θεῷ tertiam; Quanam ea eſt?*

POſt *Inventam* ac ſatis aptè *diſpoſitam* futuræ orationis materiam, tertio loco elaborandum eſt in *Elocutione.*

Vt aptè ornatèque eloqui *poſſim quot ſunt mibi conſideranda?*

Duo tantum; ante omnia n. diſpicias oportet quo *dicendi genere* uti velis. Deinde ipſi orationi incumbendum eſt, eáq; exornanda *floſculis Rhetoricis.*

Quot ſunt dicendi genera?

Tria; *Grave* quod & Aſianum & ſublime, *Humile* quod & Atticum & tenue, *Mediocre* quod & Rhodium vocant & æquabile.

…p.lib.2. …Syſt.c. …g.136. …ez.lib.3. …cap.1.

…eck.l.1. …Rhet. …16. & …lib.3. …pag.909. *Quintil. lib.11. cap.1. & lib.12. cap.10. Soarez. de Arte* …rica, *l.3. c.51. Vide Alſted. orat. l.5. c.6. & de puritate, perſpicui-* …ornatu & decoro (quæ quatuor ſunt modi ſeu potius ejusq; virtutes …) vide eundem accuratè diſputantem, ibi. c.7. & ſeqq. vel, ſi ma-* …et, legatur ipſe Sturmius (à quo mutuatus eſt illa Alſtedius) l. 2. de* … orat. c.5. & ſeqq. & de tribus hiſce dicendi generibus eodem in lib.* … & ſeqq. Is erit eloquens qui poterit parva ſubmiſſè modica tempe-* …magna granditer dicere. Auguſt. (ex Cicer. orat. ad Brutum, pag.* …lib.4. de doctr. Chri. cap. 17. DD. Thom. Tull. Strom.1. Sect.1.* … 11.*

Quando adhibetur grave *dicendi genus?*

Quando verba facere oportet in publico

con-

conventu, in Senatu, apud Principes, idque de rebus arduis, veluti de Deo, angelis; republica, religione, &c. Et conſtat ſchematum ac verborum gravium accurata compoſitione.

Quando adhibetur humile *dicendi genus?*

Quando ad plebem, ad familiares, ad diſcipulos, de rebus domeſticis & quotidianis eventis habendus ſermo eſt, atque hoc vix ſupra quotidianam loquendi conſuetudinem aſſurgit.

Quando adhibetur mediocre *dicendi genus?*

In Philoſophicis diſputationibus, atq; argumentis Didacticis, item in deliberationibus, & quibuſdam cauſis forenſibus minùs videlicet arduis, atquè hoc infra gravem & magnificam orationem demiſſum, nec non ſupra humilem nonnihil erectum videtur.

Secundo jam in loco quinam ſunt iſti floſculi quibus exornanda eſt oratio?

Sunt *Tropi* & *Figuræ* quæ orationi admiſceri ſolent.

Quid eſt Tropus?

TROPUS, à τρέπω verto, eſt quo verbum à naturali ſignificatione in aliam immutatur.

Keck. li[b] Syſt. Rh[et.] cap. 2. 144. & Treſſ. li[b]

Quintil. lib. 8. cap. 6. Soarez. lib. 3. Rhet. cap. 8. Thorn. Tull. Str[...] Sect. 10.

Quotuplex eſt Tropus?

Quadruplex. Μετωνυμία, Transnominatio, εἰρωνεία, Irriſio, μεταφορὰ, Tranſlatio, συνεκδοχὴ, Comprehenſio. *Metonymia eſt tropus Conſentaneorum, Ironia diſſentaneorum,*

Metaphora

o Metaphora eſt tropus Comparationis. Synecdoche Diſtributionis.

Quid eſt Metonymia?

METONYMIA eſt nominis pro nomine poſitio.

Quotuplex eſt Metonymia?

Quadruplex: quæ duplicem conſtituere poteſt diviſionem hunc in modum.

Metonymia eſt
- 1
  - *Cauſæ* — *Efficientis.* / *Materialis.*
  - *Effecti.*
- 2
  - *Subjecti.*
  - *Adjuncti.*

METONYMIA *cauſæ efficientis* eſt cum inventor & author pro ipſis effectis rebus uſurpantur; ut *Sine* Cerere *&* Baccho *friget* Venus. Virgilius *venum it.* Terentius *emitur.* *Nondum erat* Spiritus Sanctus, *Ioh.* 7. *Hoc eſt, dona Spiritus Sancti non ita copioſè collata ſunt in Apoſtolos & Eccleſiam ut poſtea, Actorum ſecundo.* Habent Moſen *&* Prophetas, *Luc.* 16. *hoc eſt: Moſis ſcripta & libros Propheticos.* Laborem *manuum tuarum manducabis*, *Pſal.* 128. *hoc eſt: Fructus ex labore tuo provenientes. Mollis* lingua *conſtringit iram, hoc eſt: Sermo mollis, cujus lingua eſt cauſa inſtrumentalis.* Dat Galenus *opes, dat* Juſtinianus *honores, id eſt: Medicina divites facit; Iuriſprudentia honoratos. Fides* [illegible]*. Eſt Metonym. cauſæ efficientis inſtrumentalis apprehendentis objectum pro objecto, quamvis forſitan tropus non ſit ſimplex (quales hîc traduntur) ſed locutio Metaleptica. Chriſtus, qui*

ſaltus

l. lib. 3. *cap.* 12.

factus eſt nobis à Deo juſtitia, nos propriè juſtificat, & ab illius juſtitia denominamur juſti formaliter, non ab aliqua juſtitia nobis inhærente ſed à Chriſti juſtitia nobis imputata dicimur juſti; cum vero fides manus animæ ſit apprehendens illam Chriſti juſtitiam, iccirco fide dicimur juſtificari inſtrumentaliter. Iob. 11. 40. Gloriam Dei, id eſt, opus miraculoſum Deitatis meæ. χάρτηρ@ ἄρης apud Dionyſ. perieg. ubi Mars ponitur pro virtute bellica Lacedæmoniorum.

METONYMIA cauſæ materialis eſt, cum illud ex quo res fit ponitur pro re inde conflata; ut, Cum eſſent triclinia ſtrata argentumque expoſitum in ædibus; ubi argentum ſignificat argenteam ſupellectilem. Sylveſtrem tenui Muſam meditaris avena: hoc eſt, fiſtula. Terra es, & in terram redibis, Gen. 3. ex terra confictus es. Simulacra gentium aurum & argentum, Pſal. 17. hoc eſt, aurea ſunt & argentea.

METONYMIA effecti eſt cum ex effectis efficiens ſignificatur, ut, Vinum audax; pallida mors; pallentes habitant morbi triſtiſq; ſenecta. Spes doloſi nummi. Perſ. id eſt, homines facientis doloſos. Duæ gentes ſunt in utero tuo, Gen 25. hoc eſt, duarum gentium authores, Eſauus & Iacobus. Chriſtus eſt noſtra ſalus: hoc eſt, ſalutis author. Mors in olla, id eſt, res mortifera, Præceptum domini lucidum, Pſal. 19.

Fuit Metonymia cauſæ & effectus, quid eſt Metonymia ſubjecti & adjuncti?

METONYMIA

METONYMIA ſubjecti eſt cum

1 Ponitur ſubjectum pro accidente inhærente, ut, *Magiſter artis ingeniiq; largitor* venter. *Perſ. venter pro fame; ſubjectum pro accidente ſeparabili. Unuſquiſque naturaliter in ſe* Papam *habet. Luther. ubi ſanctus vir Papam pro ſuperbia poſuit, ſubjectum pro accidente inſeparabili.*

2 Ponitur continens pro re contenta, ut, *Invadunt* urbem *ſomno vinoq; ſepultam: ubi τὸ* [*urbem*] *pro civibus ponitur. Aquila excitat* nidum *ad volandum, Deut.* 32. *hoc eſt, pullos ſuos. Hic* calix *eſt ſanguis, id eſt, vinum in calice.*

3 Ex poſſeſſore res poſſeſſa intelligitur, ut, *jam proximus ardet* Ucalegon. *id eſt, Ucalegonis domus. Apud* me *eſt. id eſt, domi meæ, Cic.* A præfecto Synagogæ. *id eſt, è domo præfecti Synagogæ. Marc.* 5. 35. *εἰσῆλθον εἰς τὴν Λυδίαν. id eſt, domum Lydiæ, Act.* 16. *ult. verſu. πρὸς ἑαυτοὺς, Angl.* to their owne home, *Ioh.* 20. 10.

4 Ex re ſignificata ſignum intelligitur, ut, *Exuo* Monachum, *id eſt, habitum & cucullum Monachalem. Act.* 14. 13. Jovis *collocati, id eſt, ſtatuæ Iovis collocatæ ante civitatem. Intuentes imaginem Auguſtini, Gregorii, alterius cujuſvis in tabula depictam dicimus, Hic eſt* Auguſtinus, *hic* Gregorius, *hic* pater *meus, cum Auguſtini, Gregorii, patris mei tantùm ſit imago vel repræſentatio. Mat.* 13. 38. *Ager eſt* mundus, *hoc eſt, imago mundi.*

mundi. 1 *Cor.* 10. 4. *Petra illa erat* Chriſtus, *id eſt, ſignificavit Chriſtum. Bona opera* juſtificant, *id eſt, indicia ſunt juſtificationis. Ut fructus arborem, ita opera verè juſtum demonſtrant. neq; .n. ſunt bona opera* juſtitia *illa qua juſtificamur coram Deo, ſed* fructus juſtitiæ, *dicente Apoſtolo. Philip.* 1. 11. *Erit hac circumciſio* fœdus *meum in carne veſtra, Gen.* 17. *hoc eſt, ſignum fœderis. Panis eſt* corpus *Chriſti, id eſt, figura, interprete Tertulliano, vel ſignum corporis Chriſti, interprete Auguſtino.*

METONYMIA *adjuncti* eſt cum ex adjunctis res ſubjectæ ſignificantur, ſic

1 Nomina virtutum ipſarum pro viris bonis, & vitiorum pro malis uſurpantur: itemque accidens pro ſuo ſubjecto uſurpatum legimus, ut, *Galat.* 2. 12. *Nos ad* Circumciſionem, *id eſt, ad circumciſos.* Virtutem *præſentem odimus. Horat. id eſt, viros bonos. Ego ſum opprobrium &* abjectio *plebis, Pſal.* 22. 7. *id eſt, abjectus homo. Ex hac enim parte* pudor *pugnat, illinc* petulantia; *hinc* pudicitia, *illinc* ſtuprum; *hinc* fides, *illinc* fraudatio; *hinc* pietas; *illinc* ſcelus: *hinc* conſtantia, *illinc* furor; *hinc* honeſtas, *illinc* turpitudo, *id eſt, petulantes, pudici, &c. Cicer. in Catilin. Sic Heſiodus* ὕϐριν ἀρέτα *poſuit pro* ὑϐριςὴν ἀρέτα: *Et Latinis poetis* ſcelus *pro ſceleſto admodum eſt familiare.*

2 Contentum ponitur pro continente.

Impletu

Impletæ ſunt nuptiæ. *Matth.* 22. 10. *id eſt, locus nuptiis celebrandis deſtinatus. Et ibunt hi in æternum* Supplicium, *id eſt, in gehennam, locum ſupplicii: juſti autem in* vitam *æternam, id eſt, in cœlum, locum deſtinatum vitæ æternæ. Matth.* 25. 46. Et complebantur. *Luc.* 8. 23. *id eſt, navis quæ illos vehebat complebatur fluctibus. vide Marc.* 4. 37.

3 Poſſeſſio ipſa poſſeſſorem denotat. *Hodie ſalus huic* domui *contigit. Luc.* 19. *hoc eſt, Zacchæo.*

4 Signum pro re ſignata ponitur, ut pubes *pro juventute. ſic, Cedant* arma togæ, *id eſt, bella paci. Non auferetur* Sceptrum *de Iudah, Gen.* 49. 10. *hoc eſt imperium. Chriſtus eſt noſtrum* Paſcha, *hoc eſt, per agnum paſchalem adumbratus. Accepit* ſignum *circumciſionis. Rom.* 4. 11. *h.e. circumciſionem.*

5 Temporis adjunctum pro ſubjectis ponitur, ut; *O* tempora! *O* mores! *pro perditis temporum & malè moratis civibus. Ne conſiguremini* ſeculo *iſti, Rom.* 12. *hoc eſt, tempus iſtius ſeculi moribus.*

Quid eſt Ironia?

IRONIA, quaſi ſimulatio vel diſſimulatio, illuſio vel irriſio, eſt Tropus à contrario in contrarium.

...k. lib. 2. ...Rhet. ca. ...c. 8. pag. ...Soarez. ...l. 3. c. 18. ...inguendū ...nō eſt inter dicta Ironica, id eſt, Rhetoricè adornata, & putida mali... ...rum [illegible]. Vide Rhet. Phil Rami l. 1. c. 8. pag. 64.

Quotuplex eſt Ironia?

Duplex:

Παράλειψις præteritio quibuſdam dicitur, ut in his formulis; mitto, prætermitto; Mitto *illam primam libidinis injuriam*, mitto *nefarias generi nuptias*, mitto *cupiditate matris expulſam matrimonio filiam, &c. Cic.* Quid memorem *infandas cædes, quid facta tyranni effera? Virgil.* Prætereo *cædes, perjuria, furta, rapinas. Tædia fortè darem, ſi vobis iſta referrem.*

Rei tantùm: eſtq; vel

Ἀπόφασις, id eſt, negatio, ut, Non agam *tecum jure ſummo,* non dicam *quod fortaſſe obtinerem,* Nec ea dico, *quæ ſi dicam tamen infirmare non poſſis. Cic.*

…m vel ex diſſenſione

Rei & pronunciationis ſimul, ut, Heus bone vir curaſti probè. *Terent.*

Egregiam vero laudem
    & ſpolia ampla refertis,
Tuq; puerq; tuus,
    magnum & memorabile nomen,
Una dolo divûm
    ſi fœmina victa duorum eſt.

Aſcende & proſ[illegible] tradet Deus Ramoth in manus tuas. 1 *Reg.* 22. Eruat eum, eripiat eum, quoniam placet ei, *Pſal.* 22. Clamate magna voce, nam Deus eſt Baal veſter, *&c.* 1 *Reg* 18. Libenter ſuffertis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes, *niſi fallor Ironia erat & non laus. Bern. de conſiderat. ad Eugen. lib. 1. c. 3.*

…uid eſt Metaphora?

Soarez, li… Rhet. cap…

Acu… lò diſting… Auguſti… inter Ir… & Aug… ſin. v. … l. 2. de d… Chriſt. c… Vide E… mium … Hiſpani… gradum… ei … Sylloge… matum… Sphingi… loſoph. … texuis… Textor…

65 MЕТАРНОRА, quaſi tranſlatio vel traductio, eſt quando ex ſimili ſignificatur ſimile.

k. lib. 2. ... Rhet.

Dreſſerus lib. 3. Rhet. pa. 741. Soar. lib. 3. Rhet. c. 9. & 10. καὶ τὸ σαφὲς καὶ τὸ ἡδὺ ἔχει μάλιστα ἡ μεταφορά. *Ariſt. Rhet. lib. 3. cap. 2.*

Quotuplex eſt Metaphora?

k. lib. 2. ... Syſt. ... 8. p. 176. ... lib. 3. ... cap. 21.

Hyperbolica, ex qua oritur mira orationis ſublimitas, cum rebus inanimatis actũ quendam & animos damus, ut, *Parietes, C. Cæſar, ut mihi videntur hujus curiæ tibi gratias agere* geſtiunt, *Cic. Lapis de pariete* clamabit, *& lignum, &c. Habac. 2. 11. Via Sion* lugent. *Thren.* 1. 4, luxitque *antemurale, Thren. 2. 8. Campi gregibus repleti, & valles frumento abundantes* clamabunt, imò hymnum dicent. *Pſalm. 65. 13. Pontem* indignatus *Araxes*] *fluvius Armeniæ pontem ab Alexandro magno conſtructum dicitur evertiſſe. Virgil.* Vocat *jam carbaſus auras. Ecce* vocem *ſanguinis fratris tui clamantis ad me de terra.* Geneſ. 4. 10. NOT. *Omnis locutio hyperbolica non eſt* [illegible] *phora, ſed qualis hîc definitur.* Mun[illegible] *Iob. 21. Locutio hyperbolica ſignificans de* [illegible] *dictis Chriſti materiam copioſiſſimam. Aretius.* Oportet ſemper orare, *Luc. 18. eſt hyperbole. Stella. Vbi plura illiuſmodi legere potesis in Luc. 18. 1.*

Allegorica, quæ quidem illuſtriſſima eſt in oratione; ut, ſuſpicio *pro admiror*; video *pro intelligo.* Audire *pro obtemperare*; ſentire *pro intelligere*; concoquere

pro

pro perferre, 1. *Cor.* 14. 2. *Nemo* audit, *id eſt*, *intelligit*. *Virtus eſt una altiſſimis defixa* radicibus, *quæ nunquam vi* labefactari *poteſt*, *nunquam* dimoveri *loco*, *Cic.* *Ego ſum* Paſtor *bonus & meas agnoſco* oves *& à meis agnoſcor*. *Joh.* 10. *Ego* plantavi, *Apollo* rigavit, *ſed Deus* dedit incrementum. 1. *Cor.* 3. Vineam *ex Ægypto* tranſtuliſti, *&c.* *Pſal.* 80. *Beati qui* eſuriunt *&* ſitiunt *juſtitiam*, *ipſi n.* ſaturabuntur. *Mat.* 5. ταῦτα ἐστι ἀλληγορούμενα. *vide Gal.* 4. 23. *& v. Abdiæ Prophetiam verſ.* 18. *v. Ezech.* 17. 24. *Pſal.* 91. 4. *& Eccleſiaſtæ cap.* 12. *per totum*, *cujus enodationem habes apud Sphin. Philoſoph. cap.* 38. *cujus ventilabrum &c.* *Mat.* 3. 12. *electos Iſraelitas comparant tritico, reprobos paleæ, Chriſtum ventilatori, Euangelium ventilabrū, Euangelij prædicationem areæ purgationi, cælum horreo, cruciatus infernales igni inextinguibili. Piſc. in Scholijs. Quicquid homo* ſeminaverit *hoc etiam* metet. *Nam qui* ſeminat *in carne ſuâ, de carne* metet *&c. Galat.* 6. 7. *Corax orator* excludat pullos è nido ſuo, ut evolent corvi clamoſi. *Cic.* Excludat, *id eſt*, *perfectos reddat*, pullos, *diſcipulos*; è nido, *ſcholâ ſuâ*; ut evolent, *in forum ſe conferant*, corvi clamoſi, *loquaces rabulæ*.

Fuerunt tres priores Tropi*; *quid eſt Synechdoche?

SYNECH-

Keck. lib. 2. Syſt. Rhet. cap. 3.

Soarez de arte Rhet. l. 3. cap. 11.

SYNECDOCHE eſt quaſi cō-prehenſio, eſtq; vel cum ex

- Parte ſignificatur totum: pars autem eſt vel
  - Membrum, unde Synecdoche membri.
  - Species, unde Synecdoche ſpeciei.
- Toto ſignificatur pars: totum autem eſt vel
  - Integrum, hinc Synecdoche integri.
  - Genus, hinc Synecdoche generis.

SYNECDOCHE *membri* eſt quando ex membro integrum ſignificatur, ut tectum *pro domo*, *ridiculum* caput *pro faceto & lepido homine. Qui dat eſcam omni* carni. *Quicunque* invocaverit *nomen Domini ſalvus erit*, *Act.* 2. *per invocationem ſignificatur univerſus Dei cultus.* Lex Dei *perfecta eſt, convertens animam, Pſal.* 19. *Lex pro toto Dei Verbo. Omnes animæ quæ egreſſæ ſunt de fœmore Iacob. id eſt, omnes homines, Gen.* 46. *eſt partis poſitio pro toto: quamvis forſitan illa dicenda ſit potius Metonymia formæ pro formato. Rhetor. Syſt. Philippo-Ram. pag.* 39.

SYNECDOCHE *ſpeciei* eſt quando ex ſpecie ſignificatur genus, ut, *Qui* Curios *ſimulant &* Bacchanalia *vivunt, ubi* Curios *pro temperatis*, Bacchanalia *pro quolibet intemperantiæ genere ponitur. Iracundior* Adria. *Hor. Hæc vel* millies *audivi, id eſt, ſæpiſſimè: In ſudore vultus veſceris* pane *tuo, Gen.* 3. *per* panem *alimentum quodvis intelligitur. Pax ſit domui huic*: per pacem *omnimoda beatitudo & fœlicitas intelligitur.*

telligitur. Parta meæ Veneri *ſunt munera. Virg. id eſt, amaſiæ.*

Synecdoche *integri* eſt quando ex integro ſignificatur membrum; ut *Vides* orbem *terrarum diſtributis imperiis ardere bello. Cic.* ubi orbis *totus ponitur pro imperio Romano. Suſtulerunt* Dominum *meum & neſcio ubi poſuerunt eum, Ioh. 20. hoc eſt, corpus Domini mei. Exiit decretum à Cæſare Auguſto, ut cenſeretur* totus orbis, *Luc. 2.* Chriſtus *paſſus eſt, id eſt, homo Chriſtus paſſus eſt.* Chriſtus *eſt infinitus & impaſſibilis, id eſt, ſecundum naturam divinam. Occluſit* me, *id eſt, uterum meum, Gen. 16. 2.*

Synecdoche *generis* eſt, quando ex genere ſignificatur ſpecies, ut Virtus *repulſæ neſcia ſordidæ, id eſt, fortitudo. Hor. Sic* Poeta, & *Trojani belli ſcriptor pro Homero.* Animal pro beſtia *dixit* Orator. *Prædicate Evangelium omni* creaturæ, *hoc eſt, omni homini, Marc. 16.* Omnes *quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Chriſti, Phil. 2. id eſt, plerique.* Nullus *eſt qui agit pænitentiam.* Nemo *eſt qui facit bonum, Ier. 8. id eſt, pauciſſimi. Non eſt* iniquitas *in manibus meis, Pſal. 7. inquit David: quod reſtringendum eſt ad cauſam cũ Saule. Iacob fugit et trajecit* flumen, *id eſt, Euphratem, Gen. 31. 21. Erit ſicut* arbor, *id eſt, Palma. Luther in Pſal. 1.*

Hactenus fuit Tropus, quid eſt Figura?

§. 3. *Keck. lib. 2. Syſt. Rhet. c. 11. pag. 19[...] Quint. lib. 9. cap. 1. & 2. Soar. lib. 3. cap. 23.*

Figura eſt quâ *orationis* habitus à ſimplici conſuetudine immutatur. *Habet Grammatica ſuas etiam figuras, ſed qui illas in Rhetorica tradunt, contra legem κατ' αὐτὸ delinquunt, & diſtinctas artium præcepta confundunt heterogenea homogeneis admiſcendo. Dieteric. Rhetor. lib. 1. c. 14.*

Quo-

Quotuplex eſt Figura?

Duplex { *Dictionis* ſive orationis, & *Sententiæ.*

Quid eſt figura dictionis?

FIGURA ORATIONIS eſt qua elocutio figuratur dictionibus aptè & jucundè inter ſeſe reſonantibus, & conſiſtit in ſonorum *dimenſione* & *repetitione*.

Quid eſt Figura in dimenſione ſonorum?

Nihil certè eſt aliud quam *numerus oratorius*. *Nam de numero poetico (qui in Rhythmum dividitur & metrum) nullus nobis erit hic ſermo: cum de Syllabarum quantitate ex lege agendum ſit in Grammatica. Quare ut genus dicendi* Didaſcalicon *Dreſſeri ad Logicam*, *ita hic numerum* poeticum *Talæi ad Grammaticam relegabimus; de quo tamen ſi cui mens ſit utilia nonnulla præcepta legere, conſulat ille Syſt. Rhetor. Philip-Ramæum Cap. 14. & ſequent. lib. 1. nec non Carol. Butlerum (qui hac ex parte palmam aliis præripuiſſe videtur) lib. 1. Rhetor. cap. 13. & 14. Quo quidem in loco recenſet ille poetas quoſdam, quorum & numeros & laudavere ſales noſtri, & de quibus forſitan non immeritò Anglia noſtra gloriatur, Galfridum Chaucerum, Edmundum Spencerum, Michaelem Draytonium, & Georgium Witherſium. Iſtis annumerandos cenſeo, celebrem illum poetam qui à quaſſatione & haſta nomen habet, Ioan. Daviſium; & cognominem meum, poetam pium & doctum Ioan. Vicarſium. Ex quibus ego (neque enim affectum poſſum diſſimulare) plurimum ſemper ſum delectatus Draytonio. Cujus libellum Heroic. Epiſtolarum ad imitationem Ovidii conſcriptum, cum ego ante*

Vide Keck. l. . Rhet. Syſt. cap. 21. pag. 70. & cum cap. 20. lib. pag. 58. & ſeqq. Dreſſ. lib. 3. Rhet. p. 907. Quint. lib. 9. cap. 4. Thorni all. ſtrom. 1. ect. 12. Æn. ylv. præcept. Rhetor 1. 2. 3. & 4.

multos

multos jam annos perlegiſſem, taleis mihi aſſiantiſi ſpiritus, ut Poeta repentè prodirem, verſuſq; iſtos, quos nunc ſubjicio, in laudem authoris protinus effutirem.

Ad Mich. Drayton.

DRayton, I muſt confeſſe thy wit's divine,
Thy Labours well deſerue a golden Shrine.
It is not vulgar what thy Muſe endites,
It is immortall what thy Pen once writes.
Happie faire *Albion* thou that ſuch a Wit
Haſt bred, to keepe thee from Oblivions pit.

In eundem.

BLind *Grecian Minſtrell*, and *Ænea's Clerke*, (bark
That fraught'ſt thy Ship with ſpoile of wandri[ng]
Italian Petrarch, and thou *Belgian Noort*
Give up your [a] Crownes, your [a] Laurels, of what ſort
So e're they be: for *England* now doth claime
In *Draytons* right the * Regall Poets name.

[a] [a] *hendiadis.*

* *Homerus Rex Poetarum dicitur Græcorum, Virgil. Latinorum, Petrarcha Italorum, & Noort Belgarum. De hoc Poeta ſic me luſiſſe aliquando memini. Neq; planè abibit ſine laude Georg. Withers, de quo in ſexta Epigrammatum noſtrorum Decade hoc habetur ogdoaſtichon qualecunque.*

Ad G. W.

WHo is a Poet? He that loues to faine?
Thy *Poeme* is moſt ſacred, tho't be plaine,

And

And yet thy ſelfe no *Poet*; all's ſo true.
He's *juſt*, no *Poet* that giues each his due.
I *flatter* not, nor *feare* thy ſcourging ſtraine,
Ile cry as faſt as thou, the World's but vaine.
Abuſes thou haſt *ſtript* and *whipt* with art,
Caſt ſalt and pickle on to make it ſmart.

Sed ut quò digreſſi ſumus, eò revertamur; *Nihil aliud* (inquit Fabius) *poteſt facere ſermonem numeroſum, quam oportuna ordinis mutatio.* *Hunc* M. Cicero *diligenter obſervavit, huncque numerum adhibere neceſſe eſt, ſi ornatè velis dicere, & ut multò majorem vim habeat oratio. Primùm ad Dactyli, Anapæſti & Spondæi pedem invitat* Ariſtoteles, *in quo impunè progredi licet duos duntaxat pedes aut paulò plus, ne planè in verſum aut ſimilitudinem verſuum incidamus. Probatur etiam ab eodem Pæan qui duplex eſt, vel -∪∪∪ ut incipite, comprimite, vel ∪∪∪- ut, domuerant, ſonipedes; ab illo ordiri, hoc vero finire iſti Philoſopho placet.* Æneas Sylvius *verbo monet claudere ſententiam Rhetor. præcept. 24. & ſi illud verbum longum fuerit, aut plurimum reſonans, concinniorem profectò, ſi in fine orationis terminatur, quam ſi in media aut alia orationis ipſius parte collocetur, ſonoritatem præſtabit. Vide exempla luculentiſſima ibid. pag.* 1002. *& ſeqq. Neque verò hæc tam acrem curam diligentiamque deſiderant, quam eſt illa Poetarum, quos neceſſitas cogit & ipſi numeri ac modi, ſic verba verſu includere, ut nihil ſit, ne ſpatium quidem minimo brevius aut longius, quam neceſſe eſt,* Tull. *de orat. lib.* 3. *At in dicendo numeroſum putatur, non quod totum con-*

[Margin note: Ar. de Rhet. l.3.c.35.36. ſeqq. ſatis plenè.]

ſtat

ſtat ex numeris, ſed quod ad numeros proximè accedit, hinc fit ut quod numeroſum in oratione dicitur, non ſemper numero fiat: ſed nonnunquam ex concinnitate aut conſtructione verborum; ut idem in oratore ad Brutum diſertè ſatis loquitur. Caput omnium præceptorum illud viſum eſt, ut rebus de quibus dicendum eſt ars quidem numeris ſerviat, & non res arti: à qua ratione qui diſcedit, omnis ſanè elocutionis dignitatem perturbabit. Æn. Sylv. Rhetor. præcept. 48. Ex Neotericis mea quidem ſententia, (ſi qua ſit) Barth. Clerkus noſtrâs fœliciſſimè hunc orationis leporem, hanc in dicendo concinnitatem attigiſſe videtur. Inter Theologos verò docti quidam in ea ſunt opinione ut exiſtiment Calvini Inſtitutionem ſumma arte & ad modos etiam Rhetoricos compoſitam, dignam eſſe quæ ab omnibus legatur, cùm ob rerum copiam tùm ob phraſeos elegantiam. Ita ut de iſto libro olim rectè quidam ceciniſſe videatur,

Præter Apoſtolicas poſt Chriſti tempora chartas,
Huic peperêre librum ſæcula nulla parem.

Si ille non occurrat, vel ubertate forſan & ſtyli ſoliditate te deterreat à lectione, ſume tibi in manus Iewelli Apologiam pro fide quam Eccleſia Anglicana docet & tuetur conſcriptam, quo libello pii & cordati hominis induſtria elaborato neſcio an hæc ætas elegantiorem procuderit & magis politum. Rationes Campiani ſordebunt ſi ad Iewelli Apologiam conferantur, huncꝗ nervosè habitu modeſto incedentem diſſerere, illum verò juveniliter habitu meretricio indutum laſcivire planè conſtabit. Libellus, cui titulus eſt Deus & Rex, quemcunque habeat authorem,

certè phraſin habet puram, elegantem, & (ut uno verbo complectar omnia) Latinam. Qua de cauſa iſtum dialogum ſtudioſis ſummopere non poſſum non commendare.

Figura in repetitione ſonorum quotuplex?

Illud patet ex hoc diagrammate.

- *Similis ſoni, idq;*
  - *Continuè ſententia vel*
    - *Eadem*, Epizeuxis.
    - *Diverſa*, Anadiploſis *qua aliquando &*
    - Climax *dicitur*.
  - *Disjunctè loco*
    - *Eodem, idque vel*
      - *Principio*, Anaphora.
      - *clauſula*, Epiſtrophe.
      - *Vtroque loco*, Symploce.
    - *Diverſo, i.e. initio & fine, idq; vel*
      - *Ejuſdem ſententia*, Epanalepſis.
      - *Diverſarum ſententiarum*, Epanados.
- *Leviter diſſimilis, idque vel*
  - *Diverſa* / *Ejuſdem* } *Originis*
    - Paranomaſia.
    - Polyptoton.

Quid eſt Epizeuxis & Anadiploſis?

Epizeuxis eſt quando idem ſonus continuè iteratur in eadem ſententia: ut, *Ilion Ilion fatalis inceſtuſque Iudex vertit in pulverem, Horat. Ipſa ſonant arbuſta* Deus Deus *ille Menalca. Virgil. Fili Abſolon,* fili mi, fili mi *Abſolon.* 2 *Sam.* 18. Ieruſalem, Ieruſalem, *quæ occidis Prophetas. Luc.* 13. *Reges exercituum* fugient fugient, *Pſal.* 68.13. Recedite, recedite, *Thren. cap.* 4. *verſ.* 15. *v. Ezech.* 21. 9. & *verſ.* 27. *ejuſdem c. Eſa.* 51. 9. 17. 17. *Ioel.* 3: 14. Cœli cœli *Domino, Pſal.* 115. 16. *Eſa.* 48. 11. *Pſal.*

lib 2. *Rhet. c.* 243. *n. Tull.* *m.* 1. *ſect.* *bſect.* 2. 33.

Pſal. 121. *Luc.* 22.31. Simon, Simon, *ſingularem animi affectum ac benevolentiam notat, qu: dic. mi chariſſime Simon. Piſcat. in Schol.*

ANADIPLOSIS eſt quando idem ſonus repetitur in fine præcedentis & principio ſubſequentis ſententiæ, ut,

—*Vos hæc facietis maxima* Gallo,
Gallo *cujus amor, &c. Virg.*

Quæ res igitur tantum iſtum furorem S. Roſcio objecit? Patri, *inquit*, non placebat. Patri non placebat? *quam ob cauſam? &c. Cicer. pro Roſc. Amerin.* τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι, *&c. Luc.* 7.31, 32.

—ἀποτέμνεται ἄνδιχα ῥόμβον,
ῥόμβον πιαίνουσιν ἐμπῆς μέγαν δίσκον ἀνάλογον.

Dionyſ. Perieget. qua figura maximè delectatus eſt iſte Poeta. Stabunt pedes noſtri in atriis tuis Jeruſalem, Jeruſalem *quæ ædificaris ut civitas, &c. Pſal.* 122.

Hæc ſi pluribus continuata fuerit gradibus dicitur *Climax*, ut, *Nam quæ reliqua ſpes libertatis manet, ſi illis & quod libet*, licet, *& quod* licet, poſſunt, *& quod* poſſunt, audent, *& quod* audent, faciunt, *& quod* faciunt *nobis moleſtum non eſt. Author. ad Heren. Quos præſcivit, hos* prædeſtinavit, *quos autem* prædeſtinavit, *hos & vocavit, quos* vocavit *hos &c. Rom.* 8.30.

Keck. l. 2. *Sy[st.] Rhet. c.* 14. *p.* 210. *Soar. l.* 3. *Rh[et.] cap.* 26.

Fuit Figura in Repetitione ſimilis ſoni continuè, ſequitur Figura in repetitione ſimilis ſoni disjunctè tum loco eodem tum diverſo, Quid eſt ergo Anaphora, Epiſtrophe, &c?

ANAPHORA, ſeu relatio, eſt quando idem ſonus iteratur in principiis ſententiarum; ut, Nihil*ne nocturnum præſidium palatii*, nihil

Keck. l. 1. *Sy[st.] Rhet. c.* 19. *p.* 246. *Soarez. l.* 3. *Rhet. c.* 26.

67 nihil *urbis vigiliæ*, nihil *timor populi*, *&c.* *Cic.* Pan *primus calamos cera conjungere fecit*, Pan *curat oves, oviúmque magiſtros. Virgil.* Te *Deus alme colam*, te *toto pectore amabo. Pſal.* 18. *Suſtinetis* ſi quis *devorat*, ſi quis *accipit*, *&c.* 2 *Cor.* 11.20. Et collidam in te *equum & equitem ejus*, & collidam in te *currum & aſcenſorem ejus* & collidam, &c. *Ierm.* 51.21,22,23. *Pſal.* 148. 1,2, *&c. Pſal.* 150. 1. *& ſeqq. Pſal.* 29.3. *& ſeqq. Rom.* 2.21. Negotiatores tui *Ezech.* 27.12,13, 15, 16, *&c.* Gladius *ſuper Chaldæos*, gladius *ſuper divinatores*, gladius *ſuper fortes*, gladius *ſuper equos*, *&c. Ierm.* 50.35. *vid. Amos* 1. 3, 6, 9, *&c.* διὰ τοῦτον [πλοῦτον] φόνοι καὶ λῃστεῖαι, καὶ πόλεμοι. διὰ τοῦτον ἔχθραι, καὶ μάχαι καὶ συκοφαντίαι. διὰ τοῦτον οὐ πόλεις μόνον, ἀλλὰ, *&c. Peluſiot. l.*2. *Ep.* 146. *v. Phil.* 4.8.

Ar. l. 3. *Rhet.* 2. Epistrophe, ſeu converſio, eſt quando ſimilis ſonus in clauſulis iteratur, ut, *Doletis tres exercitus populi Romani eſſe interfectos? interfecit* Antonius. *deſideratis clariſſimos viros? eos quoque eripuit* Antonius. *authoritas hujus ordinis afflicta eſt? afflixit* Antonius. *Cic. Cum Patribus noſtris peccavimus*, *injuſtè omnes egimus*, *iniquitatem fecimus. Hebræi ſunt?* & ego. *Iſraelitæ ſunt?* & ego, *&c.* 2 *Cor.* 11. 22. *Obadiah, verſ.* 12,13,14. Numquid terram hæreditate poſſidebitis? *Ezech. cap.* 33. *verſ.* 25, 26. *vid. Ioel* 2. 26, 27. *Amos* 4. 6, 8, 9, 10, 11. *Haggæi* 2. 8, 9, 10. *Pſal.* 136. *per totum*, quoniam in ſeculum miſericordia ejus. *Inſpice vulnera Chriſti in cruce pendentis*, *ſanguinem morientis*, *pretium redimentis*, *cicatrices reſurgentis. Caput habet inclinatum ad oſculandum*,

cor

cor apertum ad diligendum, manus extenſas ad amplectendum, totum corpus expoſitum ad redimendum. Auguſt. *Solus Chriſtus eſt qui condidit* hominem, *redemit* hominem, *patri reconciliavit* hominem, *hominis cauſa induit* hominem, *ſolus beat* hominem. *Eraſm.*

SYMPLOCE, ſeu Complexio (Quæ ex *Anaphora* fit & *Epiſtrophe*) eſt cum idem ſonus in principiis & clauſulis iteratur, ut, *Spem improbis oſtendiſtis, timorem bonis injeciſtis, fidem de foro ſuſtuliſtis. Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi,* 2 *Tim.* 4. Quomodo *invocabunt eum in quem non crediderunt* ? quomodo *credent ei, quem non audiverunt? Rom.* 10. Domus *Iſrael benedicite* Domino; domus *Aaron benedicite* Domino; domus *Levi benedicite* Domino, *Pſal.* 135. 19. *Pſal.*118. 2, 3, 4. *item* 10, 11, 12. *Quando ignorabam, me inſtruxit: quando errabam, me reduxit: quando peccabam, me correxit: quando cecidi, me erexit: quando ivi, me duxit: quando ſteti, me tenuit. Bern.*

EPANALEPSIS, ſeu reſumptio, eſt quando idem ſonus in principio ſententiæ & clauſula ejuſdem repetitur, ut, Multi *& graves dolores inventi, parentibus & propinquis* multi. *Cicero.* Phoſphore redde diem, *quid gaudia noſtra moraris? Cæſare venturo,* Phoſphore redde diem, *Martial.* Omnia enim veſtra ſunt, *ſive Paulus, &c.* 1 *Cor.* 3. 22. *Quod ſi* opertum *eſt Euangelium noſtrum, in iis qui pereunt eſt* opertum, 2 *Cor.* 4. *v. Phil.* 4. 4. *Rom.* 15. 4. *Quæcunque antè* ſcripta *ſunt, in noſtram doctrinam* ſcripta *ſunt.* 1 *Cor.* 14. 15. Orabo

Keck. l. 2. *Syſt. Rhet.* *c.* 10 *p.* 249. *Soar. l.* 3 *Rh. cap.* 26.

ſpiritu ſed & mente orabo: pſallam *ſpiritu ſed & mente* pſallam.

Cretes *erunt teſtes, nec fingunt omnia* Cretes. *Ovid.*

Dona benigne Pater *quæ jam largiris, in uſum*

Sanctifica noſtrum, dona benigne Pater.

Tu decus omne tuis *qui ſternis cæde Goliam,*

Qui vincis mortem tu decus omne tuis.

Vita beata necem *miſeris avertere venit,*

Pertulit à miſeris vita beata necem. *Sedul.*

Epanados, ſeu regreſſio, eſt quando ſonus idem in principio & medio, vel in medio & fine iteratur, ut, *Gratiam qui* refert, habet, *& qui* habet *in eo quod* habet, refert. *Cic. Quod autem nunc* vivo *in carne, in fide* vivo *filii Dei qui dilexit me & tradidit ſemetipſum pro me, Gal.* 2. *Qui* ex Deo *eſt verba Dei* audit, *propterea vos non* auditis, *quia ex* Deo *non eſtis, Ioh* 8 *Nam & ego quod* donavi, *ſi quid,* donavi, *&c.* 2 *Cor.* 2.10. Pſallite *Deo noſtro* pſallite, pſallite *Regi noſtro* pſallite, *Pſal.* 147. *vid. Ezech* 32.16. plangent. *Non enim quod* volo, facio *bonum, ſed quod non* volo *malum, hoc* facio. *Rom.* 7.19.

Qui menſa hac nobis Deus ipſe frui *dedit,* ipſe

Det Deus *æterna poſſe ſalute* frui.

Fuit Figura in repetitione ſimilis ſoni, ſequitur Figura in repetitione ſoni leviter diſſimilis tum diverſæ, tum ejuſdem originis, Quid eſt ergo Paranomaſia, & Polyptoton?

Keck. l. 2. *Syſt Rhet. c.* 9 *p* 254. *Voſſ. de art. Rhet. l.* 3 *c.* 28.

Paranomasia ſive adnominatio eſt cum dictio, literæ aut ſyllabæ alicujus commutatione,

mutatione, ſignificatione quoque commutatur, ut, *Vt non* emiſſus *ex urbe, ſed immiſſus in urbem eſſe videatur.*

Litigat & podagra
Diodorus (Flacce) laborat,
Sed nil Patrono
porrigit, hæc chiragra *eſt. Mart.*

Hinc illud eſt quod de Catone circumfertur, qui cum cuidam dixiſſet, Eamus deambulatum, & ille reſpondiſſet, Quid opus eſt de? *Imò verò (inquit Cato) Quid opus eſt* te? σὺ εἶ πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, *Mat.* 16. 18. λιμοὶ καὶ λοιμοὶ, *Mat.* 24. 7. *ghnani ani, Pſal.* 25. 16. חרב חרב *gladius & ſiccitas, mutato puncto eſt Paranomaſia. Calvin. in Ierem.* 50. 38. Bethel *fiet* Bethaven, *Amos* 5. 5. παθήματα μαθήματα, *Herod.* Εἰς κόρακας ἢ εἰς κόλακας ἐμπεσεῖν κρεῖττον ἐστι. *Antiph.* Ex *hac vita migrantes non* amiſimus *ſed* præmiſimus. *Auguſt.* Abiit *non* Obiit *veteranus Ieſu. Cyprian.* Curia curarum *genitrix nutrixque malorum.* Di*ſpice verum,* con*ſpice Chriſtum lumine mentis,* ſu*ſpice cœlū,* de*ſpice mundum,* re*ſpice finem. Pii in morte per* anguſta *ad* auguſta *penetrant, & morte non tam* conſumuntur *quam* conſummantur, *& mortem non tam* funus *quam* fœnus *eſſe ducunt; quos cum mors* rodit, *ipſorum cor* ridet, *&* læti letum *vincunt. Iſti nimirum ſunt, qui non tam* moriuntur *quam* oriuntur, *apud quos eſt* ſedus *&* fides *Dei. O mortem beatam, quæ vitam non* aufert, *ſed* transfert *in melius. Sphin. Philoſ. p.* 740. *de Hercule.*

Lenam *non potuit, potuit ſuperare* leænam:

Quem fera *non potuit vincere, vicit* hera de Roma.

Audiſti quondam divini oracula παῖ'λαι,
At nunc τῶν φαύλων *juſſa nefanda facis.*
Major ineſt illis nummi *quam* numinis *ardor*
Divini, & nummos numinis *inſtar amant.*
Nec tu τὸν χρισὸν, *Clere,* τὸ χρυσὸν *amas.*

Huc referunt quidam PAROEMION, *quale eſt hoc; non* Potui Planè Plura Paucis Proloqui. *Plaut. & illud,* Petrus Paganus, Poeſeos Profeſſor Publicus, Propter Pocula Pergere Prohibetur. *& illud;* Pugna Porcorum Per Petrum Portium Poetam. *& illud;*

Torquemur, trahimur, toleramus tetra, tacemus;
Tanta tamen tandem tollet tortura triumphum.

Sed nulla eſt in vocibus agnominatio. Dieter. lib. 1. *cap.* 23.

POLYPTOTON ſeu caſuum varietas eſt cum ejuſdem originis variis caſibus voces inter ſe conſonant, ut, *Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reſervetur. Cicero. Non ut* edam vivo, *ſed ut* vivam edo. *Quint. Qui ſolus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inacceſſibilem,* quem *nullus hominum vidit, nec videre poteſt,* cui *honor & imperium in ſempiternum,* 1 *Tim.* 6. ἔγνω, ἔγνων, ἔγνωσαν. *Ioh.* 17. 25. οὐ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. 2 *Cor.* 12. 14. ὁ σπείρων, τοῦ σπεῖραι, τὸν σπόρον. *Luc.* 8. 5.

Anglica *veridicos* dicunt *proverbia* ſtultos.
Ergo Anglis *verum* dicere, ſtultitia *eſt. Owen.*

Qui

Qui timetis Dominum, *benedicite* Domino; *benedictus* Dominus *ex Sion, Pſal.*135.20. Res *cum* re, cauſa *cum* cauſa, ratio *cum* ratione *pugnabit, Cic. pro Cæl.* Infirmorum infirmitas donec firmi *efficiantur ſuſtinenda eſt non deſperanda*, Auguſtin.

Ruſtica gens eſt optima flens, & peſſima gaudens,
Ungentem pungit, pungentem *ruſticus* ungit.
Aurea *ſunt verè nunc ſecula; plurimus* auro
Venit honos——*Ovid.*

Reperitur autem hic aliquando *Climax, ut apud Virgilium.*

Torva leæna lupum *ſequitur*, lupus *ipſe* capellam,
Florentem Cythiſum ſequitur laſciva capella.
Perge pati *patiens*, patiendo *palma paratur.*
——*parit ira* furorem
Turpia verba furor, verbis *ex* turpib' *exit*
Rixa, *ex* hac *oritur* vulnus, *de* vulnere *letum.*

*Rom.*5.2. *& ſeq. Afflictio* patientiam, patientia *probationem, &c.* 1. *Cor.*11.3. *Vos verò in hoc omni ſtudio incumbentes adjicite cum fide veſtra* virturem, *& cum* virtute ſcientiam, *& cum* ſcientia temperantiam, *& cum* temperantia tolerantiam, *& cum* tolerantia pietatem, *& cum* pietate animum in fratres propenſum, *& cum* animo in fratres propenſo *charitatem*, 2. *Pet*, 1.

Hactenus fuit Figura dictionis, quid eſt figura ſententiæ?

FIGURA SENTENTIAE eſt quæ to-

tam ſententiam aliquo animi motu afficit: eſtq; vel in *logiſmo*, vel in *dialogiſmo*.

Quid eſt Figura ſententiæ in Logiſmo?

Figura ſententiæ in *logiſmo* vel ratiocinatione eſt quando ſine colloquutione ſententia figuratur.

Quotuplex eſt?

Quadruplex: *Ecphoneſis, Revocatio ſui ipſius, Apoſtrophe, Proſopopœia.*

Quid eſt Ecphoneſis?

ECPHONESIS, Exclamatio, eſt per adverbium exclamandi expreſſum vel intellectum.

Quot modis fieri ſolet Exclamatio?

Iſta figura magnum prorſus eſt animi commovendi inſtrumentum, & quidem affectuum diverſorum; fieri autem ſolet vel

Per modum

- *Admirationis*, Oh clementiam admirabilem! O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt judicia ejus! *Rom.* 11.
- *Deſperationis*, O fruſtra mei ſuſcepti labores! O ſpes fallaces! O cogitationes inanes!
- *Optationis*, O utinam tunc cum Lacedæmona claſſe petebat, obrutus inſanis eſſet adulter aquis! O utinam cœlos rumperet & deſcenderet!
- *Indignationis*, O ſcelus! O peſtis! O labes!
- *Irriſionis*, O ſtultos Camillos, Curios, Collatinos!
- *Deprecationis, & imprecationis*, ut Dii te perdant fugitive! Obſcurentur oculi

.n.2.
. Syſt.
.p. 235.
ez. lib. 3.
eac. 30.
n. Tull.
. 1. ſect.
Subſect.
& ſeqq.

li eorum, &c. *Pſal.*68.24.
Objurgationis, O dementes Galatæ quis vos faſcinavit? *Gal.*3. O Incircumciſi auribus & corde. *Act.*7.53.

Quid eſt Revocatio ſui ipſius?

Revocatio ſui ipſius eſt ardoris proximi in exclamatione veluti refrigeratio.

Quotuplex eſt?

Duplex, { *Epanorthoſis.* / *Apoſiopeſis.*

EPANORTHOSIS ſive correctio eſt quando revocatur quidpiam antecedens, ut, *Filium unicum adoleſcentulum habeo*, ah quid dixi, me habere? imo habui, *&c. Terent. Vivo ego*, ſed non amplius ego, vivit verò in me Chriſtus, *Gal.* 2. *Suſcitabit Iehova Regem* &c. Quid autem? etiam nunc, 1. *Reg.* 14. 14 *qu: dic. Quid dico ſuſcitabit? etiam jam conſtitutus eſt & in regno verſatur, Iunius. v.* 1. *Cor.* 15. 10. — *Keck. l.* 2 *Rhet c.* 1 216. *Soar. Rh. c.* 28.

APOSIOPESIS ſeu reticentia eſt, qua ſententiæ inchoatæ curſus ita revocatur, ut inde pars aliqua deinceps non dicta intelligatur, ut

Iam Cœlum terramq́; meo ſine numine venti
Miſcere & tantas audetis tollere moles?
Quos ego, *ſed præſtat motos cōponere fluctꝰ.*

Quibus ego juravi in ira mea, ſi introibunt in requiem meam, *Heb.*3. Et tu Domine uſque quo? *Pſal.*6.4. *plena affectus reticentia, Bucer. Quia ſi cognoviſſes*, & tu, & quidem v. *Luc.* 19.42. Veritatem dicam *ſed ſuperſedeo*, 2. *Cor.*12 6. Pater, ſi vis transferre poculum hoc à me: *verumtamen non mea volunta* &c.

Luc.

Luc. 22. 42. *ſubaudiendum transfer. Apoſiopeſis exprimens moll & optantis; Piſcat.*

Quid eſt Apoſtrophe?

l. Syſt. c. 16. p. Soar. l. 3.

APOSTROPHE ſive Averſio eſt quando oratio ab una perſona in aliam convertitur.

Quot modis fieri ſolet Apoſtrophe?

Diverſimodè fieri ſolet.

Aliquando enim

Ad humanam perſonam fit averſio, *ut, cum Anchiſes narrat Æneæ, quæ futura ſit poſteritas nepotum, Ænead.* 6. *ubi alloquutus Æneam interſerit.*

Quis te magne Cato tacitum aut te Coſſe relinquat?

Fabritium, vel te ſulco Serrane ſerentem? *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.* Et nunc Reges intelligite, erudimini qui judicatis terram, *Pſal.* 2. 10.

Ab hominibus ad Deos, ſic Ovid: inſtitutum ſuum in libris Metamorph: explicans, ſtatim ſubjungit.

Dii cœptis (nam vos mutaſtis & illas)

Aſpirate meis, &c. *Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum,* Tu autem Iehova Domine fac mecum, *&c.* *Pſal.* 109. 22.

Ad rem mutam & inanimatam veluti ad Perſonam transfertur oratio, ut, *Religiones ipſæ aræq; cum illam belluam cadere viderunt, commoviſſe ſe videntur, & jus in illo ſuum retinuiſſe.* Vos enim Albani tumuli atq; luci, vos inquam imploro & obteſtor, voſq; Albano-

rum

rum obrutæ aræ, &c. *Cicer.* Audite Cœli & auribus percipe terra, *Eſai.* 1. 2. Quid tibi mare, quod fugiſti? & tu Jordanis qd cõverſus es retrorſum? montes quòd exultaſtis ſicut arietes, & còlles ſicut agni ovium, *Pſal.* 114.

Quid eſt Proſopopœia?

PROSOPOPOEIA ſive fictio perſonæ eſt qua velut alienam perſonam oratione noſtra loquentem fingimus.

Keck. lib. Rhet. Syſt. c. 15. pag.

Quotuplex eſt?

Duplex. { *Imperfecta.* *Perfecta.*

Imperfecta eſt cum ſermo alienæ perſonæ leviter & obliquè repræſentatur, ut, Hi vos (*quoniam liberè loqui non licet*) tacitè rogant, *ut ſe quoq; ſicut cæterarum provinciarum ſocios dignos exiſtimetis, &c. Cic. Quoniam quidem epiſtolæ* (inquiunt) *graves ſunt & fortes,* 2. *Cor.* 10. 10.

Perfecta eſt cum tota fictio perſonæ oratione noſtra plenè repræſentatur. *Quo in genere & acceſſus ad proſopopœiam & receſſus inprimis decorus eſſe debet; ſic pro Cælio excitatur Appius cæcus ad objurgandam Clodiæ libidinem. Exiſtat igitur (inquit orator) ex hac familia aliquis ac potiſſimum cæcus ille, ſic aget & ſic loquetur,* Mulier quid tibi cum Cælio? quid cum homine adoleſcentulo? *Et Salomon mulierem ornatu meretricio ſic loquentem introducit:* Victimas pro ſalute devovi, hodie reddidi vota mea, *&c. Prov. cap.* 7. *& Sapiens damnatos dicentes intra ſe.* Hi ſunt quos *&c. Sapient.* 5. 3. *v. Judic.* 9. *verſ.* 7. ſeqq. *Matth.* 6. 31. Quid edemus?

edemus? aut quid bibemus, *&c. Proſopopœia continens exclamationes ſeu interrogationes pathe-ticas notantes affectum ſollicitudinis. Piſcat. in Scholiis.*

Fuit figura in logiſmo, quid eſt figura in Dia-logiſmo?

...r. lib. 3.] ...ri, cap. 30. Figura in *dialogiſmo* eſt cum ſententia figu-ratur in collocutione, quæ conſiſtit in Inter-rogatione & Reſponſione.

Quot modis figuratur Interrogatio?

Interrogatio *figuratur*
- Deliberati-one, *ea vero*
  - Addubitatione. *&*
  - Communicati-one.
- Occupatione *quæ eſt, aliàs*
  - Obliqua.
  - Perfecta.

ADDVBITATIO ſeu ἀπορία eſt deli-beratio nobiſcum, ut, *Equidem quod ad me at-tinet, quo me vertam neſcio:* negem illam fuiſ-ſe infamiam corrupti judicii? *An vero vivere in carne mihi operæ pretium ſit, &* quid eligam ignoro. *Phil* 1. *Luc.* 16.3.

...ech. lib. 2. ...ſt. Rhet. ...p. 16. pag. ...26. COMMVNICATIO, quæ dicitur ἀνα-κοίνωσις, eſt deliberatio cum aliis, ut *Cicer. pro Quint. Quid denique?* quid cenſetis? *Cedò ſi vos in eo loco eſſetis, quid aliud feciſſetis?* Quid vultis? *in virga veniam ad vos an in charitate & ſpiritu manſuetudinis?* 1 *Cor.* 4. Vos ipſi judicate *an juſtum ſit, &c. Act.* 4.19. Matth. 6.25. Nonne anima plus eſt quam alimentum? *qu. dic. Omninò. Communicatio rhetorica, innuens teſtimonium conſenſus atq; con-feſſionis ejus qui interrogatur. Piſcat. in Scholiis.*

OCCV-

OCCUPATIO eſt cum alieni conſilii interrogationem occupamus, eique reſpondemus. Græcè dicitur προληψις, quæ habet ferè Proſopopœiam conjunctam, ideoq; aliàs *obliqua* eſt aliàs *perfecta*. Keck. lib. Syſt. Rhet. c. 13. p. 2

Obliqua eſt quæ imperfectam ſolummodò Proſopopœiam adjunctam habet, *ut Cic. pro Amer: Credo ego vos Judices mirari quid ſit quod cum tot ſummi, &c. Tandem reſponſio ſubjungitur. Quæ me igitur res præter cæteros impulit, ut cauſam S. Roſcii reciperem?* Quia ſi quis iſtorum dixiſſet quos videtis adeſſe, multo plura dixiſſe, quam dixiſſet, putaretur: *& ego ſi omnia liberè dixero nequaquam tamen oratio mea in vulgus emanare poterit.* Quid tibi videtur Simon? *Reges terræ à quibus accipiunt tributum? &c. Matth. 17. 25. in textu dicitur quod ſervator uſus ſit prolepſi Petrum præveniens.*

Perfecta eſt quæ plenam habet Proſopopœiam, ut, *Cic. pro Cœl.* Dicit aliquis, *hæc igitur eſt tua diſciplina? &c. Sic pro Quint.* De re *pecuniaria cupio contendere:* non licet. *At ea eſt controverſia,* nihil ad me attinet, *&c.* Sed dicet aliquis *quomodo reſurgunt mortui? quali autem corpore, &c.* 1 *Cor.* 15. *Utique* dicetis mihi hanc ſimilitudinem, *Medice cura, &c. Luc* 4. 23. Sed dices, *rami illi fracti ſunt ut ego, &c. Rom.* 10.

Quot modis figuratur Reſponſio?

Duobus, { *Permiſſione,*
{ *Conceſſione.*

PERMISSIO ἐπιτροπὴ eſt cum facti cujuſpiam licentia cōdonatur, ut *Virg. Æneid* 4. Soarez, lib. Rhet. cap.

——*Neq; teneo, neq; dicta refello*

I, ſequere Italiā vētis, *pete regna per undas.*

Lætare

Vicars, 1.

Lætare ergo juvenis in adoleſcentia tua, & *in bono ſit cor tuum in diebus juventutis, &c.* Eccleſ. 11. 9. Complete menſuram patrum. *Mat.* 23. 32. *Sunt verba permittentis cum ſignificatione deſperatæ atq; incorrigibilis illorum malitiæ. Piſcat.*

CONCESSIO συγχώρησις eſt cum dictum aliquod aut argumentum condonatur; ut, ſit ſacrilegus, ſit fur, ſit flagitiorum omniumq; vitiorum princeps; *at eſt bonus imperator, Cic. Act. in Ver. 7.* Confiteor autem hoc tibi *quòd ſecundum ſectam quam dicunt hæreſin ſic deſervio patrio Deo meo, &c. Act.* 24. 14.

Delectat hoc ornamentum in oratione præcipuè, cum id concedimus, quod ei, cui conceditur, nocet, ut ſæpè fit in contentionibus & controverſiis.

Hæc habui quæ de tropis & figuris *dicerem, quæ certè doctrina infinitior eſt quam vulgò creditur; atque hoc eſſe in cauſa puto, ut omnis iſta diſputatio, non ſolum dubia & incerta, ſed controverſa etiam, plenáque diſſenſionis ſemper fuerit. In qua tamen ego, quod ſimillimum veri viſum eſt, ſum ſecutus. Qui plura de* Tropis & Schematibus, *quæ in ſacris literis occurrunt, ſcire diſcupiunt, conſulant* Barthol. Weſthemerum, *qui de Troporum & Schematum in ſacris literis uſu librum compoſuit ſatis longum, quem* Edvardo Sexto *Anglorum regi dicavit, impreſſ. Baſileæ.* 1551.

...trez de ar- ...Rhet. l. 3. ...30. Rhet. ...lippo- ...m. lib. 1. ...34. in ap- ...dice

CAPUT

CAPUT SEPTIMUM.

Hactenus fuit Elocutio, *artificii Rhetorici pars tertia, adhuc duæ reſtant* Memoria *&* Pronunciatio, *quas quæſo ut pro more tuo breviter & dilucidè velis explicare.*

§. 1.

BEnè equidem meminiſti. Explicabo utramque brevibus, inprimis verò *memoriam, theſaurum rerum omnium, quæ niſi cuſtos inventis cogitatiſque rebus & verbis adhibeatur, intelligimus omnia, etiamſi præclariſſima fuerint, in oratore peritura.* Cicer. de orat. lib. 1.

Quanam ergo ratione reſricare mihi poſſum memoriam inventorum?

Viam firmandi & adjuvandi memoriam per locos veluti tabulas, & imagines veluti ſimilitudines earum rerum, quas meminiſſe volumus, obſcuram valdè puto & ſalebroſam; ea extra aleam ratio longè optima eſt, cùm comparandi tùm confirmandi memoriam, quam pueris præſcribit Plutarchus, quamque ex eo (quia jam ad manum eſt) deſcribere non recuſabimus, πάντων δὲ μάλιστα τὴν μνήμην τῶν παίδων ἀσκεῖν, &c. εἴτε ἐκ φύ-

Vide Kec[...] Syſt. Rhe[...] l.2. cap.1[...] 254. & ſ[...] Quin l.1[...] Memoria[...] ceſſariũ [...] imò vita [...] Plin. hiſt. l.7. c.24. Vide Soar[...] Rhet. 3. c[...] & ſeqq. Vide Al[...] orat. l. 4. c[...] De felici[...] moria Se[...] & aliorum[...] vide Sphi[...] Philoſ. c[...] pag. 636. Ioan. Co[...] inſignis [...] Doctor [...]

facilis & felicis memoriæ fuiſſe perhibetur, ut omnia Decreta & Decre[...] lia, Imperatorii Inſtituta, Ariſtotelis, aliorumq́; authorũ opera ad ung[...] memoriter tenuerit, imò ut quicquid legerit vel audiverit ſine ha[...] tione iterum recitare potuerit, referente Chr. Wirtzung Germano in P[...] Medicina univerſali, Anglicè pag. 120.

σεως

Vicars, T.

ὅπως μνήμονες εἶεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τοὐναντίον ἐπιλήσμονες. τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως ἐπιῤῥώσομεν, τὴν δ' ἔλλειψιν ἀναπληρώσομεν. καὶ οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἔσονται βελτίους, οἱ δ' ἑαυτῶν. Cum primis verò memoria puerorum eſt exercenda, ſive ex naturali habitudine fuerint memoria tenaci, ſivè contrà, labili. Hac quippe ratione fiet; ut in iſtis naturalis virtutis præſtantiam firmemus; in his verò naturæ defectum compleamus; & iſti aliis, hi verò ſeipſis meliores evadant. Plut. περὶ παιδ: ἀγωγῆς. Quare juventuti utiliſſimum eſt memoriam adjuvare & confirmare uſu atque *exercitatione*, hoc, eſt frequenter ediſcendo quædam memoriter. *Vid. Dreſſ. Rhet. pag. 33. & Soarez. Ieſuitam. lib. 3. de arte Rhet. c. 55.* Rectè & appoſitè doctiſſ. Zanchius, *Non eſt perdendus memoriæ theſaurus, perditur autem cum non exercetur.* Plurimum etiam adjuvatur memoria *ſcriptione* eorum quæ ſunt inventa. *Vide Keck. Eccleſ. Rhet. lib. 1. pag. 33. & Sobnium de interpretat. eccleſ. ibidem. pag. 164. & Sturm. de imitat. orat. l. 1. c. 7.* Princeps ille orator *Demoſthenes* non tantum *ſcripta* ſed & *ſculpta* ſe dicturum profeſſus eſt. Et *Ludov. Vives* optimè quidem mea ſententia monet, ſic inquiens. *Vtiliſſimum eſt, quæ memoria continere cupimus, ea ſcribere; neque enim aliter inſigniuntur ſtylo in pectus quam in chartam: Videlicet quoniam attentio in eo quod ſcribimus diutiùs immoratur, itaque magis ſuppetit tempus ut illud adhæreſcat.* Secundum aliquos adjumenta memoriæ ſunt. I. *Intellectio clara*, nam quæ firmiter animo ſu-

mus complexi benè loquimur. II. *Methodus perſpicua*. III. *Scriptio ornata. Hoc enim nobis natura inſitum eſt, ut quanto res diſtinctiùs oculis proponuntur, tantò eas faciliùs lucidiùs ac diſtinctiùs vis intellectiva apprehendat, & memoria tenaciùs ac diutiùs conſervet*, inquit Sixt. Senenſ. *Biblioth. Sanct. lib. 3. method.* 13. IV. *Meditatio Seria*. Vide M. Bernard. *in Paſtor. Londini impreſſ.* 1621. *lib.* 1. *cap.* 2. *pag.* 20. *& ſeqq.* Iſta quæ damus conſervandæ & firmandæ memoriæ præcepta ſparſim licebit legere in Alphabeto memoriali, quod ad calcem ſummulæ Biblii Ioh. Shaw doctiſſimus Theologus & amicus mihi unicè dilectus appoſuit; quod, quia longum non eſt, non pigebit huic capiti coronidis vice ſubnectere.

Adjumenta, memor queis ſit mens, accipe, praſta.
Biſque quaterque legas, decies repetita placebunt.
Cuncta ſua ſub claſſe loces, nec lege teneri
Difficilem reputes operam : ſic ſibus artis
Eximiuſque clues. Attentè ſingula penſans
Fac meditere diu, ſic intellecta recondes.
Grandia ſummatim tabulis, vel carmine ſtringas.
Hinc methodus genuina, locus dialecticus, ordo.
Inſignes affige notas, ſtelláſve, manúſve.
Lecta doce, confer, diſcepta, diſcute, transfer.
Multùm, ſed non multa legas, vaga lectio lædit.
Non ſimul atque ſemel, membratim at ſingula diſcas.
Otia læta, ſales, ludi, modulamina proſunt.
Promovet & noctu reputentur ut acta diei.
Quæ legis ad numerum revocato, exſcribe, videto.
Rixa, dolor, Venus, ira, metus, curæque fugantor,
Si ſapis. A cœna potum fuge, frigida, cruda.

Vicars, T.

92 *Te ſtomacho vacuo ſtudiis da, incumbito manè.*
Vtere odoriferis: Bugloſſa, Thure: Anacardis.
Zingibere, ac Acoro conditis: Maſtige, Muſcho.

Caput Octavum.

Satis breviter de Memoria, *jam velim pari brevitate agas etiam de* Pronunciatione.

.1.

DEventum jam tandem eſt ad ſummum oratoris decus & complementum; unde nec ſine cauſa *Demoſthenes* cuidam percontanti quid in eloquentia eſſet præcipuum, reſpondit, Pronunciatio; tum roganti quid eſſet proximum, item reſpondit, pronunciatio. De ea certa præcepta dari non poſſunt, habeo tamen nonnulla in genere de ea adnotanda.

.3.*Syſt.* *ap.*2. 3.*Rhet.* *l.*12.*c.* *ap.* 10. *de* *Rhet.l.*3 *& ſeqq.* *m libri.* *de imi-* *t.lib.*1.*cap.*15. *v. Joh. Brinſl. Ludum literar. cap.*28. *Thorn. Tull.* .1. *Sect.*17.

Quænam ea ſunt?

In pronunciatione duo ſunt conſideratu digna { *Vox* unde *Prolatio.* / *Geſtus* unde *Actio.*

Quænam ſunt de Prolatione leges?

De prolatione leges ſunt { *Generalis* una. / Plures *ſpeciales.*

Lex *generalis* eſt, *Ne ſit graviſſima, néve acutiſſima*: Nam ſubmiſſo illo murmure debilitatur omnis intentio, contrà autem dicere omnia clamosè inſanum eſt. Itaque intermediis

.3.*Syſt.* .3.*Vide* *l. orat.* *ap.* 17.

mediis inter imum ſublimumque ſpatiis eſt conſiſtendum. In omni quippe voce eſt quiddam medium, ſed ſuum cuique voci; Hinc gradatim aſcendere vocem utile & ſuave eſt. Commendat quoque orationem *pronunciatio tardiuſcula*, qua de re vide Dreſſerum lib. 1. Rhet. pag. 19. optimè monentem. *Neque alienum fuerit exiſtimo à pueris exigere quo ſit abſolutius illis os & expreſſior ſermo, ut nomina quædam, verſuſque affectatæ difficultatis ex plurimis aſperrimè coeuntibus inter ſe ſyllabis catenatos, & velut confrageſos quam citiſſimè volvant [cujuſmodi ſunt (quæ ipſe obſervavi inter legendum)* architriclinus. αὐτοκαστίκελτος. γλυκύπικρον. χαλκόχαρτος. πολιοκρότaφοι. Batrachomyomachia. Ἀποκολοκύνθωσις. Pſychopannychia. Therapontigonoplatagidori. Arx ſtridens, roſtris, Sphinx, pres, ter torrida, ſeps, ſtrix. Doctor irrefragabilis. Gibralter ſtraits. Ordine retrogrado. ὀρθοφοιτοσυκοφαντοδικοταλαιπώρων τρόπων. Florentem Cythiſum. Nemoroſa Zacynthus. Anathematizando anathematizabis eos. Habeo illum pro probo propheta. μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις.

Εὐρήκα τὸ ῥαῦ ῥαρῶ ῥαδαμνδόον. *Demoſt.* Hercules apud Ethnicos dicebatur Addephagus, Leontaclænus, Damalephagus, Leontapales, Claviger, Scutalo-ſagitti-pelliger. τῶν στοιχείων πάντων λεπτομερέστερος καὶ ὁμοιομερέστερός ἐστιν ὁ αἰθήρ. Habere aliquiditativam & diffinibilem realitatem, commune eſt figmentis, & non figmentis. Doctrina ſcholaſticorum eſt φιλοσοφολεσχομιξοπλατωνικοθεολογία.

Quint. L... fol. 5.

Heſiod. *Hom.* *Sen.* *Calv.* *Plaut.* *Sphinx ... loſ. c. 28.* *Ariſtop.* *Virgil.* *Act. 10.* *Sphinx.* *Montag. Diatrib. p. 144.* *Ptolom. Magn. S...tax. lib.* *Gandav... apud T...* *Mirand...* *Neand.*

Vicars, T.

θεολογία. Peccatum eſt de numero ineligibilium. Miſſa eſt ἀρτοτεκεσλει-ψανοικονολατρεία. Incurvicervicum Monachorum pecus tolutiloquentia mirè ſibi complacet. Perquam graphicè Trogloditarum, Hexecontalithon expolituri, pixides expilavimus. **When a Symonizing Scholler agrees with a Gehizying Patron, and a Judaizing Biſhop to make a Diabolizing Impropriation.** *Libet etiam hîc adſcribere partitionem illam apud* Alſtedium *ex artificioſis ſanè ſed aſperis & non niſi matheſios ſtudioſo benè notis vocabulis compoſitam, ita ſe habet.* Diſciplinæ mechanicæ ſunt, vel θαυματοποιητικαὶ & αὐτοματοποιητικαὶ vel σφαιροποιητικαὶ, quò pertinent Gnomonica, Dioptrica, Meteoroſcopica, Hydrologica, Hydroſcopica, vel ὀργανοποιητικαὶ, ſub quibus, Hydraulica, Pneumatica, Claſmatica, Belopoëtica, Cheiropalæſtrica, vel *centrobaricæ*, ubi traditur doctrina æqualibrantium & centroponderantium; vel deniq; *Architectonicæ fabriles*] *res modica dictu, quæ tamen omiſſa, multa linguæ vitia, niſi primis eximuntur annis, inemendabili in poſterum pravitate durentur.*

Leges *ſpeciales* ſunt vel *communiores*, vel magis *particulares*.

Communiores, ſunt de
- *Voce* in ſingulis verbis vid. Tal. lib. 2. cap. 3.
- Vocis
  - *Cantico*, cap. 4.
  - *Intenſione & remiſſione*, cap. 5.

[margin:] 4 / [V]iderſon. / [...]m. Sect. / [...] Maſſe / [...]y. c. 9. / [...]mo- / [...]n. c. 4. / [...]. Para- / [...]d Rhet. / [T]ruth of / [...]s. / [...]. 59. / [...]d. Iſa- / [...]a Ma- / [...] pag. 15. / [...]il. / [...]ceu ora- / [...]valde eſſe / [...]modam, / [...] Quintil.

[...] cap. 8. fol. 23. Vide Tho. Wright Anglicè monentem hac de re lib. 5. [Pa]ſsionib. animi Sect. 3. pag. 180, ult. edit. 1621.

Parti-

Particulatiores ſunt in ſingulis ſc. affectibus.

Igitur in {

Miſeratione, vox erit flexibilis, plena, interrupta, flebilis.

Iracundia, acuta, incitata, crebrò incidens.

Metu & verecundia, contractus & hæſitans ſonus eſto.

Voluptate, tenerum, lene, effuſum, hilaratum vocis genus optatur.

Blandiendo / *Satisfaciendo* / *Rogando* { Lævis vox & ſubmiſſa ſit.

Dolore ſive Commiſeratione grave quiddam & imo preſſu ac ſono obductum requiritur.

}

Fuit vox & Prolatio; reſtat adhuc geſtus *& Actio. Quænam ſunt de Geſtu leges?*

De geſtu leges ſunt vel de geſtu { *Totius* corporis. / Singularum *partium*.

De geſtu [a] *Totius* corporis lex unica eſt, ut omnes vocis flexiones ſubſequatur geſtus, quem tamen Orator moderabitur, accommodabitque magis ad ſenſus quam ad verba. Status verò corporis ſit ſecundum naturam erectus, etenim

[a] Erexit ora gentis humanæ Pater,
Vultuſq; in alta fixit, & tuerier
Juſſit micantem lumine æterno domum.

Geſtus

§. 2. *Actio in ... cendo una d... minatur, ſi ... hac ſumm... Orator eſſe ... nullo numi... poteſt, med... eris hac i... ſtructus ſu... mos ſapè ſup... ravit Cic. ... orat. lib. 3.*

[a] *Keck. lib. Syſt. Rhet. 4. pag. 395. Alſted. ora... lib 4 cap. 1 ...*

[a] *D. Heiſ.*

Vicars, T.

Alſted. in appendice ad operem ſu... pag. 286.

Geſtus ſingularum partium eſt, vel

- *Capitis*, cujus geſtus cum illo corporis ſtatu conſentiens eſſe debet: ſolo námque capite geſtum facere aut frequenter facere vitioſum eſt.
- *Oculorum*, nam indices animi ſunt oculi. Quare cum effeceris ne quid ineptum, aut vultuoſum ſit, tum oculorum debet eſſe magna moderatio, qui, quot animi motus ſunt, tot ſignificationes habent.
- *Humerorum*, à quorum jactatione cavendum eſt.
- *Brachii*, quod procerius projectum quaſi quoddam telum orationis eſt.
- *Manus*, quæ, cum cæteræ partes ſolùm dicentem adjuvent, propè ipſa loquitur.
- *Digitorum*, quorum particularis geſtus eſt, & inſignis ille quidem.
- *Femoris*, quod ferire uſitatum eſt & indignatos decet.
- *Pedum* quorū obſervatur.
  - *Status*, de quo hæc eſt regula; In dextrum aut lævum latus vacillare alternis pedibus inſiſtēdo ridiculum eſt.
  - *Inceſſus*, qui permiſſus eſt oratori, ſed rarò, & tantùm in cauſis publicis ubi ſuggeſtū eſt ſpatioſum. Diſcurſitare verò eſt ineptiſſimum.

Abſolvimus (Deo gratias) totam eloquentiæ methodum de oratione perfecta & ſolenni componenda; nam quod imperfectam & familiarem attinet, de Epiſtolis ſcribendis, referenda illa eſt ad

Epiſto-

Epiſtolographiam Alſtedii, *Inſtitutionem epiſtolicam* Lipſii, *de conſcribendis epiſtolis libellum* Eraſmi *& aliorum qui operam navarunt non contemnendam iſto in ſtudio exornando.*

Secundum regulas has & præcepta efformanda ſunt tenera juvenum ingenia, & pueri inſtituendi. Quos tamen ita non conſtrictos volo, ut iſtis ſemper regulis ſuperſtitioſè inhæreant, * *quoniam ſi acutum præcipuè & fervens adſit ingenium, faciliùs adhæret eloquentia legentibus & audientibus eloquentes quam eloquentiæ præcepta ſectantibus.* Verùm ut pueruli priuſquam ire viam poſſunt, nituntur ſcamnis & fulcris ni concidant: ita & illos, donec orationē componere didicerint, hiſce & ſimilibus præceptis inniti debere exiſtimo; quibus tamen in *imitatione* vel *exercitatione* poſtea cum maturuerint uti poſſint ad libitum ſuum, libitum dico, ſed in [a] *imitatione.* Mihi namq; certè attentiùs cogitanti explodenda videtur inprimis eorum ſententia, qui imitationem prorſus ſuſtulerunt & ſuum cuique ductū in ſcribendo relinquunt. *Quintiliani* vox eſt prudens & gravis, [b] *Hercule* inquit *neceſſe eſt ut aut ſimiles bonorum ſimus aut diſſimiles, ſimiles rarò natura præſtat, frequenter imitatio*, [c] Quare ſummo quidem opere juvenes hortor ut exempla ſibi cōparent & ob oculos ſuos ponant illuſtrium virorū, qui hac

Dreſſ. in R... p. 31. vid... cum.

* *Auguſt... doct. Chri... lib. 4. c. 3.*

a *De imit... one qua... præſtat... vid. Al... orat. 4. l. ... ult. ad fin...*

b *Quin. l...*

c *Pueri ... dam Cicer... ſolum, & ... lus legen... Rec. l. 2. ... Rhet. ſpec. p. 67. l... operam in genere di... tes, ut cum quidſunt ſ...*

turi, exquirant in Cicerone ſimilis argumenti tractationem. Dreſſ. ſupra. Ad dicendi facultatem, ipſum Ciceronem, ſi non ſolum, certè p... ſimum volo, R. A. Epiſt. 1. De Geneſi Imitativa, Vide Cramer. in pr... Horat. cap. 10. Quint. lib. 10. cap. 2. Sen. l. 1. e. 11. R. A. Epiſt. 1. ... ſted. lib. 2. orat. pag. 29.

 in

in arte cum gloria ſunt verſati, in quibus primas tenet *Cicero*, cui certè nos non modò primas ſtyli in imitatione, ſed etiam ſolas deferimus. Neque enim audiendi ſunt iſti qui omnes bonos latinitatis authores præfigi maluerunt; nuſquam enim eſt qui ubique eſt.

Unicum ergo tibi elige, quem fœliciter exprimas, eumque ſi placet Ciceronem, [d] *qui ex omnium conſenſu cæteris omnibus hac in arte palmam eripuit, cui latinus ſermo patrius fuit, cui literæ, lingua, artes, ingenium iudiciumque perpolierunt, cui cum ætate hoc ſtudium adolevit, cui denique, hoc ipſum curæ & cordi fuit, eloquentiam latinam perficere. Optabile quidem eſſet, difficilem eſſe in oratoribus electionem, ſi copia Oratorum eſſet magna; nunc quoniam duo excellunt ſine controverſia, ſtatuendum eſt, apud Græcos Demoſthenis dicendi genus perfectum atque ſummum, apud utroſque utrumque dicendi genus eſſe amplectendum.*

…orat. de … orat. in … cap. 4. & … & c. 4. … ſcholiis … lib. 1. & … Vide Al… rat. l. 5. … & … 18. ad … ſcrib. l. … 16. Ad … orum … orum … nem at… imitatio… afferen…

a Sodot eſt cum διαφανῶς, & αἰσθητικῶς, … proferre illis orationib. quæ non ſolum propter intelligentiam, ſed multo magis … eloquentiam cognoſcuntur, quales ſunt clariſſimi apud Latinos … & unici omnium literatorum exempli, M. T. Ciceronis, ſumma … induſtria facta & elaborata. Valentin Erythræus. M. Ciceronem, … auditoris (ut Scipionem Uticenſis Cato) unum præ cæteris diligite, … ἐμφατικωτέρως loquar, primo, ſecundo, tertio colite, ſemper ama… DD. Thorn. Parœneſ. ad Rhetoric. Ob hanc cauſam natus videbatur, … mortalium omnium eloquentiſſ. eſſet Demoſthenes. Idem ibidem. Vide … eg. Philoſoph. cap. 28. pag. 6..

…reſ. Rhet. … ag. 919. … al. 927.

Quod tamen à me dictum non ita volo intelligendum, quaſi nullum fructum ex aliis

authoribus percipi, nullum florem oratori-um niſi in Ciceronis hortulo creſcere putarem; ſed hoc dico, unum vos debere imitari oratorem, & ſi nullum alium, certè Ciceronem, *in cæteris legendis, cenſores vos eſſe debere, in Cicerone diſcipulos; illos notare, hunc ſuſpicere; illos guſtare, hunc vorare, concoquere, & in ſanguinem penitùs, ſuccúmque veſtrum vertere.* Tyroni namque & eloquentiæ ſtudioſo illud Fabii ſubinde inculcari volo, *Multum profecit cui Cicero placet.* Verum enim verò *imitationi* Ciceronis adjungenda eſt propria *exercitatio.* Illud enim M. Ciceronis ſemper ego ratum duxerim, *Stylus eſt optimus dicendi Magiſter. Hac exercitatione Demoſthenes naturæ ſuæ vitia emendavit, linguam expedivit, latera confirmavit, ſpiritum & animam longiorem adeptus eſt, omniáque ſumma in agendo eſt conſequutus, ut nemo major, nemo perfectior auditus fuerit. Hac conſuetudine Cicero in Græcia & Aſia ad illius ætatis ſummorum virorum vocem, vultum, motumque applicavit, ut qui Roma diſcedens Hortenſio videretur diſertior, is eodem reverſus ſeſe viſus eſt ſuperaſſe eloquentia. Hac exercitatione & induſtria quotidiana tres Philoſophi ab Athenienſib. Romam legati miſſi, aſſecuti ſunt non ſolùm prudentiæ laudem, verumetiam eloquentiæ gloriam, vel oratorum maximorum, Craſſi & Antonii judicio, invenerunt.* Et ut ſemel dicam omnia, ſine exercitatione ſtyli & ſtudii imitationis, non eſt quod ſperet quiſpiam ſe in ratione dicendi profecturum. Μελέτη πάντα δύναται) ſtudium & exercitatio poſſunt omnia. Verbis concludam Quintili-

Lud. Viv. cauſ. corr. art. l. 4.

E. C. Conducere ... bitror voc... ciceronian... Tyronum ... res undiqu... circumſen... Thorn. P... noſ. ad Rh...

Cic. l. 1. d... orat. De ... tione decla... mandi vi... Sturm. de ... mitat. ora... 1. c. 13. & ...

Thorn. Tu... Strom. 1. ſe... 1. ſubſect. 3... Exercitati... præceptori... anima eſt. Freig.

 ani.

ani. *Hæc ipſa ſine doctore perito, ſtudio pertinaci ſcribendi, legendi, dicendi multa & continua exercitatione nihil proſunt.* Sed enim dices forſan, quomodo imitabor Ciceronem? qua ratione artem Ciceronianam & eloquentiam oratione mea adumbrabo? Sanè ſi vel præceptor præeundo oſtenderit tibi oratoris artificium, vel tu ipſe illud inter legendum animadverteris. Quod certè quo faciliori poſſis negotio deprehendere, ecce rem totam exemplis luculentiſſimis docebimus. Tu conſule boni, & quicquid per iſta exempla in arte reſolutoria profeceris, acceptum referto *Thomæ Freigio*, è cujus quæſtionibus ἐσωτερικαῖς nos iſta in tuum uſum depromſimus.

LIBEL-

LIBELLVS Poſterior de Analyſi orationis.

Caput Primum.

De Analyſi, quid ſit & quomodò fiat.

De Geneſi oratoria me ſatis monuiſti, quæſo jam ut de Analyſi etiam quædam præcipere dignari velis, & cum primis quid ſit Analyſis *audire ex te cupio.* §. 1.

ANalyſis eſt ſcripti alicujus aut conſilii methodica exploratio, & quaſi ad vivum reſecatio. ἀπὸ τοῦ ἀναλύειν à retexẽdo dicta; quòd hæc exercitatio quaſi Penelope contextam jam telam retexat; uti & nos palam jam exemplis ſumus patefacturi in quibuſdam orationibus Ciceronianis methodum oratoris & partes orationis ſtatim enodaturi. Ram. Scho. Dialect. lib. pag. 187.

Quomodò ergo dextrè ſcriptam aliquam orationculam reſolvam?

Si duo tantummodò obſervaveris, primò quæſtionem ipſam ſive thema, ſecundò ſingulas orationis partes. Keck. Syſt. Rhet. Spec. lib. 2. cap. 1 pag. 707.

§. 2. *Audivi ex te ſæpiùs exempla maximè illuſtrare; rationem ergo iſtam reſolvendi explicabis mihi, ſi placet, exemplis.*

Benè equidem mones. Illud n. jam πολυϑρύλλητον eſt, *Longum iter per præcepta, breve per exempla.* Quare rationem iſtam explicabo non invitus uno aut altero exemplo ex orationibus M. Ciceronis deſumpto, de quibus ipſũ inprimis ita loquẽtem audies. *Nulla eſt ullo in genere laus oratoris, cujus in noſtris orationibus non ſit aliqua, ſi non perfectio, at conatus tamen & adumbratio. Non aſſequimur; at quid deceat, vidimus. Nec n. nunc de nobis ſed de re dicimus.* [ibi autem idæam quærit perfecti oratoris] *In quo tantum abeſt ut noſtra miremur, ut uſq; eò difficiles ac moroſi ſimus, ut nobis non ſatisfaciat ipſe Demoſthenes. Qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non ſemper implet aures meas, ita ſunt avidæ & capaces, & ſemper aliquid immenſum infinitumq; deſiderant.* Cicer. in Oratore ad Brut. pag. 638.

Quænam ſunt iſta exempla de quibus me docere jam pergis?

Solent orationes Ciceronis in tria volumina diſtinguere, ex *primo* volumine unicam deſumemus orationem, ex *tertio* alteram, utramq; ſatis longam, ex *medio* verò duas, alteram longiorem, breviorem alteram.

Quænam eſt iſta oratio quam reſolvendam ſuſceperis ex primo *volumine?*

Ea eſt oratio *pro Sex. Roſc. Amerino*, ob quam Ciceronem in cauſa victorem magna in admiratione fuiſſe ſcribit Plutarchus, de qua etiam ſic ipſe Cicero. *Prima cauſa publica pro*

pro Sex. Roſcio dicta tantum commendationis habuit, ut non ulla eſſet, quæ non noſtro digna patrocinio videretur. In Oratore ad Brutum.

CAPVT SECUNDUM,

Artificium in oratione pro S. Roſcio Amerino.

Quænam eſt quæſtio *iſtius orationis?*

QUæſtio eſt, *An Sex. Roſcius patrem ſuum occiderit*, quod Cicero negat, pertinet autem hoc negotium ad *genus Iudiciale*, & ſtatus orationis eſt *Conjecturalis*. §. 1.

Quot ſunt partes *iſtius orationis?*

Habet quidem, *Exordium*, *Narrationem*, *Conſtitutionem* cauſæ ſive *Partitionem*, *Contentionem* ſive *Confirmationem*, & *Perorationem*.

Quid agit in Exordio? §. 2. *Exordiu*

Cauſas affert primò cur ad dicendum *ſurrexerit*, deindè cur cæteri *formident*.

Quænam cauſæ ſunt cur Cicero ſurrexerit?

Sunt in duplici differentia; *falſæ*, quas removet eleganti prolepſi ſtatim ab initio; & ſunt audacia, nimiumq; officium. *veræ*, quas ponit, tres; 1. ego tutius quam illi dicere potero, 2. meæ adoleſcentiæ ignoſci poterit; 3. à me petierunt hi quibus negare non potui. His tribus à diſſimilibus deſumptis

cauſis ſubjicit Epiphonema à diverſis. *Credo ego vos Judices mirari* &c.

Quænam cauſa eſt cur cæteri formident?

Potentia Chryſogoni, qui bona Roſcii occiſi emit. Ad eam partem tranſit alia prolepſi, *forſitan quæratis* &c. Deinde ſubjicit *Comparationem* diſſimilium, in cujus *Protaſi* per mimeſin poſtulatio *Chryſogoni* inducitur. *Is à vobis Iudices hoc poſtulat, ut quoniam in alienam pecuniam* &c. in *Antapodoſi* vero poſtulatio *Ciceronis*, duplex eſt, prima à Chryſogono, *Primùm à Chryſogono peto, ut pecunia* &c. altera à Judicibus quæ duo continet, 1. ut innocentium calamitatem levent, hoc ſyllogiſmo; Si minima in re deliquit Roſcius, à Judicibus plectatur; ſed nihil in eo cauſæ inveniri poteſt; indignum ergo eſt Judicum ſententiâ illum plecti; quæ complexio augetur ab adjunctis Judicum, adverſariorum, Ciceronis. 2 Ut audacium ſceleri reſiſtant, per comparationem parium, & apoſtropham ad Fannium, expectationem omnium, & adjuncta pericula, quæ comparatione multiplici illuſtrantur, cum inſigni Anaphora. *Deinde à vobis Iudices ut audacium ſceleri reſiſtatis, innocentium calamitatem levetis & in cauſa Sex. Roſcii periculum* &c.

Atq; hic (non inficior) curæ meæ privatæ omnes, & labores publici, quos non invitus ſuſtineo, me à ſtudio decurrendi ulterius hoc campo Rhetorico ruentes deterrere potius quam ſuadere conabantur. Quod & ego in animum ferè meum induxeram, præſertim cum pre-

lè

pè infinitum mihi laborem proſpicerem, & ipſa cogitatione ſuſcepti muneris fatigarer; niſi interim mihi hæc cogitanti occurriſſet illud F. *Quintiliani. Durandum eſt quia cœpimus; & ſi viribus deficiemur, animo tamen perſeverandum:* Age ergo, diſpiciamus ulterius. *Quint. lib. in Prolog.*

Quid agit Orator in Narratione? §. 3. *Narratio.*

Narrationis membra ſunt in duplici differẽtia.
- Externa & duo ſunt
  - *Præparatio* ad Narrationem.
  - *Digreſſio* poſt Narrationem.
- Interna & ſunt duo
  - *Expoſitio* rei geſtæ.
  - *Clauſula* Narrationis ἐπιφώνημα.

Ubi habetur præparatio *ad Narrationem?*

Ibi loci. *Atque ut faciliùs intelligere poſſitis, Iudices, ea quæ facta ſunt, indigniora eſſe* &c. ad periodum ſequentem.

Digreſſionem *reſervamus ſuo loco; Quot ſunt partes* Expoſitionis?

Duæ; in priore continetur *cædes* Roſcii, in poſteriore ea *quæ conſecuta* ſunt cædem.

Quomodò exponit cædem?

Cædes ... ponitur ... ariam, ... ione

Perſonæ
- Cædem *patientis*, S. Roſcii, qui deſcribitur à nobilitate, pecunia, gratia, factis. *Sex. Roſcius Pater huiuſce &c.*
- Cædem *inferentis*. T. Roſcii & Roſcii magni & Roſcii Capitonis. *Nam duo iſti ſunt T. Roſcii, quorum alteri Capitoni cognom:* &c.

Circumſtantiæ
- Loci, qui eſt ad Balneas.
- Temporis, quod eſt à cæna. *Nam cum hic S. Roſci: eſſet Ameriæ* &c.

Quænam conſecuta ſunt cædem?

1. Nunciatio cædis, nunciatur .n. cædes Roſcio Capitoni (ubi amplificatio celeritatis) & Chryſogono Syllæ liberto, ubi Proſopopœia eſt. *Occiſo Sex. Roſcio primus Ameriam nunciat Manlius*, &c. 2. Societas Chryſogoni cum Roſciis & bonorum emptio, Ibi eſt per prolepſin digreſſio ad excuſationem Syllæ, quia non poſſit omnes improbos obſervare & compeſcere. *Ne diutius vos teneam Iudices, Societas coitur. Cum jam proſcriptionis* &c. 3. Occupatio bonorum per T. Roſcium amplificata factis ejuſdem & adjunctis indignitatis per diſtributionem, *Interea iſte T. Roſcius, vir optimus, procurator Chryſogoni Ameriam venit, in prædia hujus invadit* &c. 4. Legatio Amerinorum ad Syllam, quos Chryſogonus & Capito eludunt, ubi ſumma habetur legationis, *Itaque decurionum decretum ſtatim fit*,

ut decem primi proficiſcantur &c. 5. Fuga Roſcii Romam ad Cæciliam, quam deſcribit ab adjunctis & factis, *Quod is ſimul atque ſenſit, de amicorum cognatorumque ſententia Romam confugit &c.* 6. Conſilia adverſariorum quibus impulſi Roſcium jugulari cuperent, *Nam poſtquam iſti intellexerunt ſumma diligentia vitam S. Roſcii cuſtodiri &c.*

Fuit expoſitio rei geſtæ quænam eſt clauſula narrationis ἐπιφωνημαlικὴ?

Continetur his verbis, *Hoc conſilio atque ideo hac dementia impulſi, quem ipſi, cum cuperent, non potuerunt occidere, eum jugulandum vobis tradiderunt.*

Quid agit in Digreſſione?

In digreſſione duo ſunt:

- Ἀπορία ſive dubitatio ad movendum πάθος, *Quid primum querar? aut unde &c.*
- Ἀνακεφαλαίωσις ſive brevis repetitio, ea triplex eſt.
  - 1. Rei geſtæ quam expoſuit in Narr… *Pater occiſus neſarie, domus &c.*
  - 2. Affectus ſui quem propoſuerat Exordio. *Et forſitan in ſuſcipienda &c.*
  - 3. Sceleris adverſariorum colluſtrati
    - Proſopopœia Roſcii. *Pa… meum cum proſcriptus … eſſet, jugulaſtis &c.*
    - Simili facto Fimbriæ, cujus habetur
      - Πρότασις, *Hominem longe a… ciſſimum nu… &c.*
      - Ἀνταπόδοσις, *ne hoc illi a… atque facto…*

Poſt Narrationem ſequitur cauſæ conſtitutio quotnam agit hac in parte? Partitio

Duo.

8 Proponit. Propoſitio autem ipſa non aperta eſt ſed figurata. *Quid eſt in hac cauſa quod defenſionis indigeat?* quaſi dicat, Roſcius eſt innocens.

Partitur. Partitio autem neq; ſimplex, ſed primò eſt promiſſio partitionis, *Totam cauſam Iudices explicemus* &c. deinde ſequitur ipſa partitio, *Tres ſunt res, quantum ego exiſtimare poſſum* &c.

§. 5. *Poſt cauſæ conſtitutionẽ accede ad Contentionẽ*

…rmatio. *ſive* Confirmationem, *Quot ſunt ejus partes?*

1. Eſt ἀποφατικὴ *Negativa*, in qua crimen adverſariorum diluit, quod Roſcius non occiderit patrem.
2. ἀποδεικτικὴ *Demonſtrativa*, in qua oſtendit T. Roſcium hanc cædem feciſſe.
3. ἐλεγκτικὴ *Reprehenſiva*, in qua Chryſogoni potentiam exagitat & in invidiam adducit.

Prima pars fluit latiore flumine. memini autem ex logicis Oratorem illud probare fuſiùs, quod Dialecticus concludit preſſiùs, *poteſne ergo totam illam probationem Rhetoricam in pugnum dialecticum contrahere?*

Poſſum, idq; abſolvam hoc Syllogiſmo; Vobis (Judi…) non eſt credendum, S. Roſcium illud ſcelus perpe…ſſe, cujus perpetrandi rationem nullam neq; adduxit …cius (orator hac in cauſa adverſarius) neq; adducere …uit; verùm parricidii, de quo Roſcius accuſatur, perpe…ndi rationem nullam neq; adduxit, neq; adducere po…t Erucius; ergo S. Roſcium hanc cædem commiſiſſe …is certè (ô Jud.) non eſt credendum.

Quomodò probat Orator Aſſumptionem in qua videtur tota argumentationis latere?

Conſtat ex duabus partibus, 1°. quòd non adduxit ra…nem aliquam, *Quorum tu nihil in S. Roſcium ne objiciendi quidem*

quidem cauſa contuliſti; 2°. quòd neq; ullam adducere potuit.

Quomodò illud evincit?

Quia Sex. Roſcio occidendi patrem nec *voluntas* inerat nec *facultas*.

Vid. Dre Rhet. lib pag. 153.

Quomodò probat ei defuiſſe voluntatem?

Quod Roſcius non habuerit voluntatem occidendi patrem probatur à

- Perſona Roſcii quia non fuit
    - Adoleſcens corruptus, homo audax, luxurio debitor cupidus, *Patrem occidit Sex. Roſ Qui homo? adoleſcentulus corruptus*, &c.
    - Odio patri. ejus enim rei aut
        - Nulla cauſa affertur, *Patri in non placebat, patri non p bat? quam ob cauſam?* &
        - Falſa ſigna qualia ſunt
            - Ablegatio in at hoc no dio fieri ſed conſ dine & b volẽtia, *A in prædia r ea relegara Erucio*, &
            - Exhæredatio ejus rei lam cauſ ferre potui rucius, *N iſtum exh dare in a babebat, A nunc*, &c.
- Re, ſive parricidio quia ſcelus eſt
    - Magnum, 1. teſtimonio naturæ. 2. adjunctis p tentorum & immanitatis. 3. comparati ferarum. 4. teſtimonio Iudicum Terrac enſium. 5. exemplo poetico Oreſtis, *De ricidii cauſa dicitur ratio ab accuſatore*, &
    - Cui ſingulare ſupplicium eſt conſtitutum à joribus quorum prudentia 1. ponitur, *quæ cum multis ex rebus intelligi poteſt ma noſtros*, &c. 2. Illuſtratur comparatione Athenienſes facta, *Prudentiſſima civitas A nienſium*, &c.

Quomodò

10 *Quomodò docet Roſcium non habuiſſe* facultatem?

Illud probat ex circumſtantiis loci, temporis, perſonarum; tota probandi ratio ad ſyllogiſmum hunc reduci poſſe videtur. Si Roſcius patrem occiderit, aut *ſua manu* fecit, aut per aliquos *libertos* aut *ſervos*: ſed nec *ſua manu* fecit, quia Romæ multis annis non fuit, neq; de prædiis temerè unquam diſceſſit, qui autem re gaudet ruſtica maleficia tanta eum meditari vix credibile eſt, nec per *libertos* (quos non potuit convenire) nec per *ſervos*; quod neque qua ratione eos inducere, neq; ubi, neq; per quos, neque qua ſpe, aut quo pretio potuerit, oſtendit accuſator. Ergo Roſcius patrem non occidit; & proinde eſt innocens. *Eſto, cauſam proferre non potes, tametſi ſtatim viciſſe debeo, tamen de meo jure decedam* &c.

Fuit Confirmationis pars negativa, *ſequitur* demonſtrativa. *Quid agit hac in parte?*

Duo videntur conſideratu digna. { *Tranſitio.* & *Ratiocinatio.* }

Quid eſt Tranſitio?

In ea commemorat qua cauſa ad accuſandum impulſus ſit, fide ſcilicet non cupiditate accuſandi. *Venio nunc eò quò me non cupiditas ducit ſed fides, Nam.* &c.

Qualis eſt Ratiocinatio?

Ea confici poteſt hoc Syllogiſmo. Qui cauſam & facultatem occidendi habuit, is occidit. T. Roſcius & cauſam & facultatem occidendi habuit, Ergo T. Roſcius. S. Roſcium occidit.

Quo-

Quomodò probat. T. Roſcium habuiſſe occidendi cauſam?

E cauſa duplici probatur, προκαταρκτικῆ ſive extrinſecùs movente, & προηγουμένῃ ſive intrinſecùs impellente.

Quomodò ex cauſa procatarctica?

Sic. Is maximè cædem feciſſe videtur, cui bono ſive commodo fuit; approbatur teſtimonio Caſſii, & ſententiæ. Cædes Roſcii maxime profuit T. Roſcio, & obfuit filio S. Roſcio. nam T. Roſcius inde ditior factus eſt, Sextus verò Roſcius egentiſſimus, Ergo T. Roſcius occidit. *Cauſam tu nullam reperiebas in Sexto Roſcio, at ego in T. Roſcio reperio.*

Quomodò ex cauſa proegumena?

Sic. Qui tenuis, avarus, audax, occiſo inimiciſſimus fuit, is potiùs occidit, quam alius, At T. Roſcius talis eſt, ergo ille occidit. *Quid ſi accedit eodem ut tenuis anteà fueris? quid ſi ut avarus? quid ſi ut audax? &c.* Concluſio illuſtratur digreſſiuncula, in qua invehitur in perſonam Erucii, *Hæc tu, Eruci, tot & tanta ſi nactus eſſes in reo,* &c.

*Quo medio probat T. Roſcium habuiſſe occiden*di facultatem?

Non uno ſed modo duplici.
- *Circumſtantiis* loci & temporis.
- *Conſequentibus* ſive ſignis quæ Cædem ſunt ſequuta.

Quomodò ex circumſtantiis *hoc conſtat?*

Hoc Syllogiſmo connexo. Qui Romæ aſſiduus fuit, qui ſicarius & percuſſor fuit, ab eo veriſimilius eſt Roſcium occiſum eſſe, quam ab eo qui nec Romæ fuit, nec ſector fuit,

At T. Roſcius Romæ aſſiduus fuit & ſector fuit, S. vero Roſcius horum nihil fuit, Ergo. *Video igitur cauſas eſſe permultas, quæ iſtum impellerent. Videamus nunc ecqua facultas ſuſcipiendi maleficii fuit. Vbi occiſus eſt*, &c.

Quænam ſunt Conſequentia *ſeu facta poſt mortem Roſcii?*

Varia illa ſunt. I. audacia T. Roſcii, quam Rhetoricè inſectatur. II. volucre nuncium (ita enim ipſe appellat) mortis S. Roſcii Roſcio Capitoni per Glauciam familiarem & ſocium Roſcii, & Chryſogono inſuper per Roſcios ipſos, qui amici antea fuerint Chryſogono & in bonis occiſi verſentur. III. Roſcii Capitonis perfidia ſumma, qui profectus ad Chryſogonũ impedivit quo minùs de his rebus Sylla doceretur, in quem orator miro artificio invehitur. IV. Conſcientia ſceleris convicti nolunt examinari ſervos, ſed in honore eos habent, quaſi qui ſciant iſtos aliquid perniciosum ipſis dicturos eſſe. *Videamus nunc ſtrictim, ſicut cætera, quæ poſt mortem Sex. Roſcii abs te T. Roſci facta ſunt; quæ* &c.

Reſtat jam ultima *pars* Contentionis *quid agit in hac parte?*

Duo ſunt etiam hic conſideratu digna { *Tranſitio* & *Tractatio.* }

Quid agit in tranſitione?

In ea commemorat ordinem dictorum. *Meminiſtis me ita diſtribuiſſe initio cauſam*, &c. deinde rem ipſam cum joco exorditur. *Venio nunc ad illud nomen aureum Chryſogoni*, &c.

Quid agit in tractatione?

Duo

Duo ſunt in ea, { *Diſputatio de venditione* bonorum Roſcii. / *Declamatio* in Chryſogoni *potentiam.* }

Quid de venditione *bonorum ſtatuit?*

Tota diſputatio contrahi poteſt in hunc Syllogiſmum. Si bona Roſcii jure & lege proſcriptionis venierunt, tum Roſcius aut in adverſariorum præſidiis occiſus, aut malus civis fuit, aut bona ad diem in lege præfinitam venierunt; ſed nihil horum eſt; Bona ergo Roſcii lege proſcriptionis non potuerunt venire. *Bonorum Sex. Roſcii emptor eſt Chryſogonus. Primum hoc videamus, ejus hominis bona qua ratione venierunt,* &c.

Quomodò exagitat potentiam *Chryſogoni?*

Per diſtributionem iſta omnia ordine enumerans, 1. Ejus prædia, 2. domum & ſupellectilem, 3. familiam. 4. luxum & ſumptus quotidianos. 5. habitum. 6. Conatus, ubi longa argumentatione nobiles homines demulcet, ne videatur, adverſus Chryſogonum dicens, eorum cauſam lædere. *Habet animi relaxandi cauſa rus amœnum, & ſuburbanum, plura præterea prædia, &c.*

Poſt Contentionem *ſequitur* Peroratio, *quid in ea agit?* §. 6. *Peroratio.*

Conſtat ea { *Propoſitione* una. / *Apoſtropha* duplici. }

Quænam eſt Propoſitio?

Roſcius, quamvis bonis omnibus paternis ſit denudatus, tantùm cupit nefario crimine ſolutus diſcedere. *Verum hæc omnis oratio (ut*

jam

jam ante dixi mea eſt: qua me, &c.

Quænam eſt prior Apoſtropha?

Ad *Chryſogonum*; quem rogat ut pecunia Roſcii contentus vitam ejus non petat, præcipuè cum nulla ei ſit cauſa cur Roſcium affligat. *Rogat oratque te Chryſogone, ſi nihil de patris fortunis ampliſſimis in ſuam rem convertit; ſi nulla in re te fraudavit; ſi tibi,* &c.

Quænam eſt poſterior Apoſtropha?

Ad *judices*; quorum implorat miſericordiam & bonitatem, ut Roſcium à crudelitate adverſariorum, & potentia Chryſogoni defendant & tueantur. *Verum ſi à Chryſogono, judices, non impetramus ut pecunia noſtra contentus ſit, vitam ne petat: ſi ille adduci non poteſt, ut cùm ademerit nobis omnia, quæ noſtra erant propria, ne lucem quoque hanc,* &c.

Atque hæc perſpicua eſt Analyſis logica hujus orationis & *Diſpoſitio* inventionis Rhetoricæ; de *Memoria* & *Pronunciatione* Ciceronis nihil occurit quod dicamus; quod *Elocutionem* attinet, troposque & ſchemata, quibus ornatur hæc oratio, non eſt nobis animus, qui brevitati ſtudemus, iſta recenſere. Legite apud Tho. Freigium. Accedamus jam oportet ad elegantem illam pro Archia oratiunculam in ſecundo volumine.

Caput Tertium.

Artificium in Orat. pro Archia poëta.

Quænam eſt quæſtio totius orationis?

AN *Archias ſit à civibus Romanis ſegregandus*, quod negat Cicero, pertinet autem hoc quæſitum ad *genus Judiciale*, ſtatuſque orationis eſt *Conjecturalis*.

Quot ſunt iſtius orationis Partes?

Habet certè *Exordium, Propoſitionem, Narrationem, Confirmationem, & Perorationem.*

Quid agit in Exordio?

Duo. *Probat primò, deinde* ſolvit.

Quid probat?

Se debere cauſam Archiæ agere, hoc ſyllogiſmo. Si Ciceronis eloquentia hortatu & præceptis Archiæ conformata aliis profuit, debet & ipſi Archiæ prodeſſe; ſed primum, Ergo & poſtremum. Complexio eſt in 1°. loco. *Si quid eſt in* &c. deinde Aſſumptio. *Nam quoad longiſſimè, &c.* ultimo loco Propoſitio. *Quod ſi hæc vox hujus hortatu*, &c.

Expendas velim iſtam probationem penſiculatiùs.

Benè mones; in ea obſervanda mihi occurrunt tria. I. πρότασις. Officii ratio me cogit, ut Archiæ cauſam agam, primis verbis,

 bis, *Si quid eſt in me*, &c. II. *αἰτιολογία*. Quia Archias autor fuit ſtudii mei in arte dicendi collocati: *Nam quoad longiſſimè poteſt mens mea*, &c. III. *ἀπόδοσις*. Si igitur aliis dicendo profui; meritò & vel inprimis prodeſſe debeo Archiæ. *Quod ſi hæc vox*, &c.

Vidimus quid probat, *jam quid* ſolvit *videamus*.

Duo; idque per duplicem Prolepſin; prior eſt. Quomodò tu, qui Orator es, ab Archia poeta juvari potuiſti? Solutio eſt. Artes inter ſe cognatæ ſunt & ſe mutuò juvant. *Ac ne quis à nobis hoc ita dici fortè miretur*, &c. poſterior eſt. In judicio non ſolet declamari de artium dignitate, quod tu facere inſtituis, ſolutio eſt. Si novum & inuſitatum genus dicendi jam inſtituo, ſpero veniam mihi à vobis datum iri propter perſonam Archiæ, quæ in literis non in judiciis vixerit. *Sed ne cui veſtrum mirum eſſe videatur me in quæſtione legitima* &c.

§. 3. [Propo]ſitio. *Abſolvimus* Exordium, *quænam eſt ſumma* Propoſitionis?

Duo in ea ſibi probanda proponit. I. Archiam eſſe civem. II. ſi non ſit, tamen adſciſcendum eſſe. *Quod ſi mihi à vobis tribui concediq; ſentiam, perficiam profectò* &c.

§. 4. [Narr]atio. *Fuit* Propoſitio, *percurramus jam breviter brevem illam, perſpicuam, ſuavémque* Narrationem.

In ea vitam depingit Archiæ. I. ex ſtudiis pueritiæ. *Nam ut primum ex pueris exceſſit Archias* &c, II. ex patria, Antiochia, nam *ibi natus eſt loco nobili & celebri* &c. III. ex ingenii

genii celebritate ſeu fama; quæ citò pervolavit Aſiam, Græciam, Italiam. *Poſt in cæteris Aſiæ partibus cunctaque Græciæ* &c. IV. ex præmiis ingenii & doctrinæ ejus: Eſt .n. expetitus ab omnibus & civitate donatus. *Itaq; hunc & Tarentini & Rhegini* &c. V. ex adventu in urbem Romam, & familiaribus ſuis, ſummis viris. *Hac tanta celebritate famæ, cum eſſet jam abſentibus notus, Romam venit* &c. VI. ex jure civitatis Heraclienſis, quæ ſocia Romanorum fuit. Ubi continetur propoſitio ſequentis probationis. *Interim ſatis longo intervallo, cum eſſet cum L. Lucullo* &c.

Quid agit in Confirmatione? §. 5. *Cõfirmat.*

Secundum totius orationis propoſitionem duo probaturus eſt in Confirmatione. I. Archiam *eſſe civem* Romanum. II. *civitate dignum* eſſe.

Quomodò conſtat Archiam eſſe civem?

Hoc Syllogiſmo. Qui civitati ſociæ ſeu fœderatæ adſcriptus eſt, & habuit tempore legis latæ in Italia domum, & ſexaginta diebus apud prætorem profeſſus eſt, is civis Romanus eſt. At Archias hæc habet omnia. Ergo civis eſt. Propoſitio ex lege Syllani & Carbonis conceſſa, & in extrema parte Narrationis poſita eſt; Aſſumptio per partes ponitur. 1. Heracleæ, ſociæ civitati, aſcriptus eſt. *Heracleæne eum aſcriptum eſſe negabis?* &c. 2. habuit in Italia domum. *At domicilium Romæ non habuit* &c. 3. Profeſſus eſt. *At non eſt profeſſus: imò* &c. Complexio ibi. *Quæ cum ita ſint. Quid eſt* &c. quæ 1. approbatur quidem cùm per majora, ibi. *Etenim cum mediocribus*

diocribus multis &c. tùm per minora, ibi *Quid? cum cæteri non modo poſt* &c. 2. amplificatur per prolepſin de cenſu. *Cenſus noſtros requiris?* Reſponſio eſt per conceſſionem Ironicam; *quaſi verò hoc lateat homines Archiam, cum cenſeri debuit, non fuiſſe domi; & cum domi fuit, nullum civem tum eſſe cenſum.*

Quomodò probat Archiam dignum *eſſe civitate?*

Illud probat bifariam; *generatim* primò, dein *ſpeciatim.*

Quomodo generatim?

Ex eo quod eſt poëta, ſic concludit. Omnes poëtæ ornandi ſunt & conſervandi; Archias eſt poëta; Ornandus ergo ille eſt & conſervandus, dignus amore omnium, etiam civitate ipſa. Major confirmatur ex Poëſeos fructu & effectu. *fructu* duplici, ad eloquentiam conducit, *Quæres à nobis Gracche cur tantoperè* &c. ad mores etiam formandos, & res magnas gerendas excitat. *Nam niſi multorum præceptis, multiſque literis mihi ab adoleſcentia ſuaſiſſem* &c. *effectu*, communiſſima nempe delectatione & remiſſione animi humaniſſima, liberaliſſimaque. *Quod ſi non hic tantus fructus oſtenderetur, & ex his ſtudiis delectatio* &c. Minor probatur, ex *effectis* dupliciter, quia ex tempore benè dicit. *Quoties ego hunc Archiam vidi judices* &c. quia præmeditatus optimè ſcribit. *Quæ verò accuratè cogitatéque ſcripſiſſet* &c. Concluſio illuſtratur loco *efficientis*. Sedibus Ætheréis ſpiritus ille venit. *Hunc ego non diligam?* &c. teſtimonii Ennii. *Quare ſuo jure noſter ille Ennius* &c. *diſſimiliam,*

nulla barbaria unquam poetas violavit, ergo multò minus judices humaniſſimi eos violare debet. Beſtiæ curant poëſin, multò ergo magis homines docti curare debent; alii denique de Homero contenderunt, eumq́; mortuum & alienum expetiverunt, nos ergo magis Archiam vivum & noſtrum expetere debemus.

Quomodò ſpeciatim & magis appoſitè docet Archiam dignum eſſe civitate?

Hoc argumento. Qui illuſtrat nomen populi Romani, is eſt civitate dignus; Archias illuſtrat nomen laudemq́ue populi Romani; eſt ergo civitate dignus. Aſſumptio primo loco ponitur, & approbatur diſtributione effectorum. *Præſertim cum omne olim ſtudium, atque omne ingenium contulerit Archias* &c. Propoſitio ibi, *quare quorum ingeniis hæc feruntur, ab iis populi Romani fama celebratur* &c. illuſtratur exemplis,

Quæ ſunt:
- Poetarum, qui amati fuerunt & in urbem recepti, ut
  - Ennius. *Carus fuit Africano, &c.* Rudinus; *Ergo illum, &c.* quamvis alij per Rudinum volunt Ennium Rudijs natum. Ita Dreſſ. lib. 4. pag. 979.
- Eorū, qui poetas amarunt & ornarunt, ut
  - Pop. Rom. *univerſus. Quare ſi res illæ* ... *dignas*, &c.
  - Singuli homines
    - Imperatores
      - Externi, ut *Alexander.*
      - Domeſtici, ut *Pompeius* qui Theophanem, *Sylla* qui malum poetam, *Metellus* qui Cordubenſes. *Brutus* qui Accium coluit, & *Fulvius*, qui manubias Muſis conſecravit.
    - *Cicero* ipſe, qui Archiam, quòd conſulatum ſuum deſcripſerat, impenſiùs diligit.

120 | *Vltimo jam in loco, quid agit quaſo in Pero-*
§. 6. | *ratione ?*
[…]roratio.

Peroratio conſtare videtur { *Repetitione.* & *Petitione.* }

Quid repetit ?

Argumenta Confirmationis breviter enumerat, ut pudorem, dignitatem & ingenium Archiæ, qualitatem cauſæ, & effecta Archiæ. *Quare conſervate, judices hominem pudore eo, quem amicorum ſtudiis* &c.

Quid petit ?

Duo. primò ut judices in fidem ſuam accipiant Archiam. *Quæ cum ita ſint, petimus à vobis, judices, ſiqua non modo humana* &c.. Secundò, ut in bonam partem accipiant novum dicendi genus, & in foro inſolitum. *Quæ de cauſa pro mea conſuetudine breviter ſimpliciterque dixi, judices, ea confido* &c.

Grammaticos *fructus* hujus orationis in phraſib⁹, Ethicos *flores* in gnomis, Rhetorica *ornamenta* in figuris apud Dreſſerum colligite & Ereigium. nos probè ſatis munere noſtro functos arbitramur, cum Logicam Analyſin, quatenus ad Rhetoricam Geneſin conducit, præ oculis tyronum poſuerimus; accedamus jam oportet ad alteram in ſecundo volumine orationem paulò longiorem, eam nempe, quam ad populum habuit orator pro lege Manilia.

CAPUT

Caput Quartum.

Artificium in oratione pro lege Manilia.

Quænam eſt quæſtio totius orationis? §. 1

AN *Pompeius bello Aſiatico ſit præficiendus.* Id quod Cicero ſuadet. Pertinet ergo hoc negotium ad genus *Deliberativum.*

Quænam ſunt partes *totius orationis?*

Habet certè *Exordium, Narrationem, Partitionem, Confirmationem, Confutationem* & *Perorationem.*

Quid agit in Exordio? §. 2 Exordi

Omnia ſunt in hac oratione tam perſpicua, & methodus ipſa adeò facilis, ut lectorem requirat ſolummodò non negligentem. Quare in ea reſolvenda, quamvis longa ſit, breviores ſumus futuri. In exordio duplicem reddit rationem, 1°. cur hactenus ſiluerit, 2°. cur jam dixerit. Totum ergò conſtat, ex Protaſi & Antapodoſi. *Protaſis* eſt. Antea conciones ad populum non habui; quia nihil authoritatis, nihil facultatis ad agendum habui *Quanquam mihi frequens* &c. *Antapodoſis* eſt. Jam verò authoritatem pariter habeo & facultatem, itaque in concionem prodeo. Ibi autem reddit auditores 1°. *benevolos* à

 gratia

22 gratia animi ſignificatione. *Nunc cum & authoritatis in me tantum ſit*, &c. 2°. *Attentos* à re ipſa. *Atque illud inprimis mihi lætandum.* 3°. *Dociles* à ſumma orationis. *Dicendum eſt enim de Cn. Pompeii*, &c.

Quid agit in Narratione?

3. [Narr]atio. Narratio cauſæ expoſitionem complectitur, & in duobus conſiſtit. 1°. bellum periculoſum & grave Romanis inferri à Mithridate & Tigrane potentiſſimis regibus. 2°. ad id bellum dexterè conficiendum omnium votis depoſci imperatorem unum Pompeium. *Atque ut inde oratio mea proficiſcatur*, &c

Quænam eſt totius orationis Partitio?

4. [Par]tio. Poteſt ita redigi in διχοτομίαν. Dicturus eſt orator

de
- *Bello*, ipſiuſque tum
  - *Genere*, quod ſit neceſſarium.
  - *Magnitudine*, quod ſit periculoſum.
- *Imperatore* deligendo. *Primum mihi videtur*, &c.

Quot ſunt Confirmationis *partes?*

4. [Confir]matio. Secundum priorem partitionem tres ſunt. 1ª. de *genere belli*. 2ª. de *magnitudine* belli. 3ª. de *imperatore* deligendo.

Copioſiſſimam dicendi venam, totamq; primæ partis tractationem unico Syllogiſmo dialectico concludas.

Compingam hoc modo. Bellum illud, in quo agitur gloria populi Romani, ſalus ſociorum, certiſſima populi Romani vectigalia, bona multorum civium, *neceſſariò* eſt ſuſcipiendum. At verò in hoc bello agitur gloria populi

populi Romani &c. Ergo *neceſſariò* eſt ſuſcipiendum. Tota vis eſt in Aſſumptione. Illa primò proponitur. *Genus eſt enim ejuſmodi, quod maxime,* &c. 2°. probatur per partes. 1°. in hoc bello agitur gloria populi Romani. *Et quoniam ſemper appetentes gloriæ præter cæteras gentes, atque avidi laudis fuiſtis, delenda eſt vobis illa macula,* &c. 2°. agitur ſociorum ſalus. Ibi loci. *Quid quod ſalus ſociorum ſummum in periculum ac diſcrimen vocatur. Regno expulſus eſt Ariobarzanes rex, ſocius* &c. 3°. aguntur vectigalia —*quanto vos ſtudio convenit injuriis provocatos ſociorum ſalutem unà cum imperii veſtri dignitate defendere, præſertim cum de veſtris maximis vectigalibus agatur? nam cæterarum provinciarum vectigalia, Quirites* &c. 4°. aguntur bona civium. *Ac ne illud quidem vobis negligendum eſt, quod mihi ego extremum propoſueram, cum eſſem de belli genere dicturus, quod ad multorum civium Romanorum bona* &c.

Fuit prima *Confirmationis pars de* genere *belli, quomodò* ſecundam *pertractat?*

Secunda pars de *magnitudine* belli conſtat Prolepſi, quæ objectionem continet & ſolutionem. ibi incipit. *Quoniam de genere belli dixi, nunc* &c. *Objectio.* Licet bellum hoc Aſiaticum neceſſarium ſit, tamen non eſt ita magnum, ut ſit pertimeſcendum; ratio eſt, quia inſignis dux L. Lucullus copias Mithridatis fregit, ipſumque regem è regno fugavit. *Solutio* duplex eſt. Partim reſpondet per *comparationem* ſimilium ibi. *Primum ex ſuo regno Mithridates perfugit, ut ex eodem Ponto Medea illa,* &c. partim reſpondet per *aſſe-*

verationem ex causis efficientibus, quibus belli magnitudinem arguit, quia illiuſmodi bellum eſt, quod conjungunt reges potentiſſimi, renovant agitatæ nationes, ſuſcipiunt integræ gentes, novus imperator accipit, & proinde magnum & periculoſum non eſſe non poteſt, ibi. *Hunc in illo timore & fuga Tigranes rex Armenius*, &c.

Fuit ſecunda *pars, quomodò adornat* tertiam?

In illa unum *Pompeium eligendum* eſſe probat duplici ratione, 1ª. *breviore*, quia unus Pompeius eſt idoneus. ibi. *Satis mihi multa verba feciſſe videor, quare hoc bellum eſſet genere ipſo neceſſarium, magnitudine periculoſum, reſtat ut de imperatore*, &c. 2ª *prolixiore*, quia in Pompeio quatuor adjuncta boni imperatoris relucent. Syllogiſmus ergo eſt. In ſummo imperatore quatuor haſce res ineſſe oportet, *ſcientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, fœlicitatem*; ſed hæc omnia Pompeio inſunt; ergo. Propoſitio prima eſt. ibi. *Ego enim ſic exiſtimo in ſummo imperatore quatuor has*, &c. Aſſumptio ſecundò ponitur per partes. 1ª. eſt de *ſcientia* rei militaris. *Quis igitur hoc homine ſcientior unquam aut fuit, aut eſſe debuit? qui è ludo*, &c. illuſtrata comparatis & effectis per gradus ætatis, & ſpecies belli. 2ª. eſt de *virtutibus*, eiſque in duplici differentia. Sunt enim *Polemicæ* & militares, ut ſunt labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſilium in providendo. ibi. *Iam verò virtuti Cn. Pompeii quæ poteſt par oratio inveniri? quid eſt, quod quiſquam aut dignum illo*, &c. *Politicæ* & civi-

les, quales ſunt iſtæ, innocentia, temperantia, facilitas & eloquentia, fides, humanitas. Hæ omnes in Pompeio ſummæ ſunt. Ut ex ipſo textu ſatis diſertè & diſtinctè cognoſci poteſt. ibi. *Quid cætera, quas paulò ante commemorare cœperam, quantæ, atque quam multæ ſunt? non enim ſolum bellandi virtus in ſummo atque perfecto imperatore quærenda eſt, ſed multæ ſunt artes eximiæ hujus adminiſtræ, comiteſq; virtutis. Ac primum quanta innocentia* &c. 3ª. eſt de *authoritate.* Pompeius plurimum habet authoritatis. ibi. *Et quoniam authoritas multum quoque in bellis adminiſtrandis, atque imperio militari valet, Certè nemini dubium eſt quin ea in re idem,* &c. 4ª. eſt de *fœlicitate. Reliquum eſt ut de fœlicitate, quam præſtare nemo poteſt, meminiſſe & commemorare de altero poſſumus, ſicut æquum eſt homini de poteſtate deorum, timidè & pauca dicamus. Ego enim ſic exiſtimo, Maximo, Marcello,* &c. Huic probationi adnectitur totius confirmationis artificioſæ & methodicæ *ἀνακεφαλαιώσεως* perſpicua. *Quare cum & bellum ita neceſſarium ſit, ut negligi non poſſit; ita magnum, ut accuratiſſimè,* &c.

De Confirmatione *dixti, quæſo jam & Confutationem ipſam percurras.* §. 6. *Confutatio.*

In Confutatione tria ſunt adnotanda. Primò namque *præfatur.* 2º. *rationes* adverſariorum *retundit.* 3º. *concludit.*

Quomodò præfatur?

Ex Logico axiomate; quòd, omiſſis authoritatibus, ipſa re & rationum momentis exquiri debeat veritas. *At enim vir clariſſimus reipub. & veſtris beneficijs affectus Q.*

26 *Catulus, itemque ſummis ornamentis*, &c.

Quomodo retundit rationes?

Duos ſibi proponit adverſarios orator, quibuſcum illi ſit in arenam quaſi deſcendendum, *Q. Hortenſium* & *Q. Catulum*. *Hortenſius* conceſſit (ſi ſumma rerum uni eſſet committenda) Pompeium longè fore digniſſimum, ſed negavit uni omnia eſſe tribuenda. Hoc refellit *Cicero* ex priori judicato. Nam cum eandem omninò ſententiam contra *Gabinum* protuliſſet *Hortenſius*, in eâ cauſa, idque non ſine magna reip. utilitate victus eſt: Quare neque hoc tempore *ejuſdem* ſententia adverſus *Pompeium* ſine magno reip. incommodo eſt admittenda, ibi. *Quid igitur ait Hortenſius? ſi uni omnia tribuenda ſunt*, &c. *Q. Catulus* duobus modis argumentabatur. I°. In quo tota ſpes eſt, is ad bellum mitti non debet; in Pompeio vobis Ciceronianis tota ſpes eſt; Ergo ad bellum non eſt mittendus; Ergo bello Aſiatico non præficiendus. *Cicero* aculeatum hoc argumentum 1°. ſimili *illudit* ironia; in quo ſpem eſſe fatentur adverſarii, is ſuæ virtutis & dignitatis magnum fructum capit, in Pompeio ſpem eſſe confitentur adverſarij. 2°. *evertit* negando Propoſitionem, quia reſpub. ſummi hominis vita, dum licet, frui debet. II°. Quæ contra exempla, atque inſtituta majorum fiunt, toleranda non ſunt, ut ad Pompeium omnia deferantur, contra inſtituta & exempla majorum eſt, ergo id tolerandum minimè eſt. *Cicero* argumentum hoc, quod præ ſe fumum fert antiquitatis ventilat & disjicit pulcherrimo

...no Syllogiſmo. Ad novos caſus temporum novæ conſiliorum rationes ſunt accommodandæ; probatur multis exemplis. At nunc novi caſus temporum inciderunt. Ergo nunc ad Pompeium novæ conſiliorum rationes ſunt accommodandæ. ibi. *Reliquum eſt ut de Q. Catuli authoritate & ſententia dicendum eſſe videatur, qui cum ex vobis quæret, ſi in uno Cn. Pompeio omnia,* &c.

Quomodo concludit?

Refutationem concludit bifariam 1. *inferendo* propoſitum, 2. *opponendo* authoritati Hortenſii & Catuli quatuor ſummorum virorum teſtimonia. ibi. *Quare nolite dubitare, quin huic uni credatis omnia, qui inter annos tot, unus inventus ſit,* &c.

Quid agit denique in Peroratione?

Duo. 1. laudat *Manilii ſententiam,* hortaturque ut in eadem maneat, qui legem hanc promulgârit, ut Cn. Pompeio (qui adhuc erat in Cilicia ad belli maritimi relliquias perſequendas) Bythinia, Phrygia, Lycaonia, &c, præterea omnis ad bellum pyraticum apparatus, omnes quæ ſub Lucullo meruerant copiæ, imò & bellum contra Mithridatem & Tigranem regem committerentur; unde *lex Manilia* dicta eſt. ibi. *Quæ cum ita ſint C. Manili, primum iſtam tuam & legem & voluntatem, & ſententiam laudo, vehementiſſimeque comprobo; deinde te hortor ut* &c. *Secundò ſtudium ſuum* in Pompeium populumq; Romanum non obſcurè ſignificat, teſtaturque deum ipſum ſe non ob privatum commodum, ſed ob publicum iſta omnia dixiſſe & feciſſe.

§. Perora. 1

 ibi.

ibi. *Ego autem quicquid in me eſt ſtudii, conſil[ii],* *laboris, ingenii, quicquid hoc beneficio populi Romani,* &c.

De hac ſatis; ad tertium volumen feſtinamus, ubi occurrit oratio illa *pro Milone*, quam *Quintilianus* lib. 4. *pulcherrimam*, lib. 11. *nobiliſſimam* appellat; cujus Analyſin jam dabimus.

Caput Quintum.

Artificium in oratione pro Milone.

Quænam eſt quæſtio totius orationis?

1. [...]ner [...]ur in [...]n'ariis [...]ſtioni- [...]maje, [...]ſ. Rhet. [...]g. 172.

AN *Clodius jure à Milone cæſus ſit*, quod Cicero affirmat; pertinet hoc negotium ad genus *Iudiciale*, ſtatuſque orationis eſt *Juridicialis*; nam de facto quidem conſtabat, at juſténe rectéque, an ſecus factum ſit, diſceptatur. Idcirco ſtatus ſit juridicialis, Græcis ςάσις δικαιολογικὴ.

Quot ſunt partes iſtius orationis?

Sex. *Exordium, Propoſitio, Confutatio, Narratio, Confirmatio, Peroratio.* De partium ordine, non eſt, quod quiſpiam litiget. Licet enim oratori partes illas diſponere, prout illi viſum fuerit. Hoc & multa alia prudentiæ dicentis, & cauſæ, quam tractat, relinquenda ſunt.

Quot

Quot partes habet Exordium?

Duas. 1ª. *Ciceronem* ipſum reſpicit. 2ª. *Judices.* In *priore* duos animi affectus vehementiſſimos exprimit orator, *metum* & *fiduciam*, quorum alterum excuſat, nempè *metum*, ex novi judicii nova & inuſitata prorſus forma. Et Prolepſi adornatur, ſtatim in veſtibulo. *Etſi vereor, judices, ne turpe ſit* &c. alterum firmat, nempè *fiduciam*, ex bona interpretatione armorum, militum, præſidiorum quæ in foro collocarat Pompeius. ibi. *Quæ ſi oppoſita Miloni putarem, cederem tempori, judices, nec inter tantam vim armorum exiſtimarem locum eſſe, ſed me monet*, &c. In *poſteriori* judices hortatur ut timorem ſuum, ſi quem habeant, deponant, ut ſui officii meminerint, ut bonos viros & fortes & de repub. benè meritos (quales ſunt Cicero & Milo) authoritate ſua, fide, & ſapientia recreent & defendant. *Quamobrem adeſte animis, judices, & timorem, ſi quem habeatis, deponite. Nam ſi unquam de bonis & fortibus viris*, &c.

§. 2. *Exordium.*

Quænam eſt ſumma Propoſitionis?

§. 3. *Propoſitio.*

Propoſitio ſummam totius orationis complectitur, atque hæc eſt. Clodius inſidias ſtruxit Miloni, ergo jure fuit à Milone occiſus. Adde propoſitionem. Omnes inſidiatores jure occiduntur, & erit Syllogiſmus integer. ibi. *Quanquam in hac cauſa, Judices, T. Annii tribunatu, rebus omnibus pro ſalute reipub. geſtis, ad hujus criminis defenſionem non abutemur, niſi oculis videritis inſidias Miloni à Clodio factas*, &c.

§. 4. *Confutatio.*

Quid agit in Confutatione?

Vicars, 1.

Tres proponit objectiones, eaſque ſolvit 1. Eſt *de ſceleris turpitudine*, hominem occidere nefandum eſſe ſcelus, & proinde crimen Milonis patrocinium non ſuſcipere. 2. De *præjudicio Senatus*, quaſi Senatus judicavit contra Rempub. eſſe factam hanc cædem. 3. De *inquiſitione Pompeii* Conſulis de cæde Clodii.

Quomodò refellit primam *objectionem hominem occidere nefandum eſſe ſcelus?*

Negando. Ubi probat, quòd liceat aliquando interficere hominem, præſertim inſidiatorem, in caſu neceſſitatis, idque. I. ab *exemplo*, ſeu judicato. M. Horatius ſororem ſuam interfecit, & cædem confeſſus abſolutus eſt. II. à *conſuetudine*, ſeu more judiciorum Romanorum. Cum de homine occiſo quæritur; aut negatur omninò eſſe factum, aut rectè & jure factum eſſe defenditur. III. *aliis exemplis* P. Africani, Ahalæ. P. Naſicæ &c, qui ſceleratos cives jure interfici judicarunt. IV. *exemplo Græco* Oreſtis, qui ſapientiſſimæ Palladis ſententia à matris cæde liberatus eſt. V. à *lege ſcripta* in 12. tabulis per ratiocinationem. Furem nocturnum licet occidere per leges, atque etiam diurnum, ſi ſe cum telo defenderit, quarè & illa defenſio juſta & neceſſaria eſt, cùm vi vis illata propulſatur. VI. à *lege naturæ* jubente nos in inſidiis & ſummis periculis latronum atq; inimicorum omnem honeſtam rationem expediendæ ſalutis quærere. VII. à *legis voce & voluntate*, quæ tacitam poteſtatem dat defendendi, ibi. *Sed antequam ad eam orationem*

venio,

venio, quæ eſt propria noſtræ quæſtionis, videntur ea eſſe refutanda, quæ in ſenatu ſæpè ab inimicis, ab improbis ſæpè jactata ſunt, & in concione etiam &c.

Quomodò diluit ſecundam *objectionem præjudicium ſenatus?*

Planè contrarium ponit, probatq; ſenatum hanc cædem comprobaſſe. ibi. *Sequitur illud quod à Milonis inimicis ſæpiſſimè dicitur. Cædem, qua P. Clodius occiſus eſt, ſenatum judicaſſe contra Remp. eſſe factam. Illam verò Senatus* &c.

Quomodò ſolvit tertiam *de rogatione Pompeii?*

Ait Pompeium non facti ſed juris diſceptationem eſſe voluiſſe, & id quidem non ideo, quod Clodii mors tam atrox ſit, ſed aliæ cauſæ fuerunt quæſtionis à Pompeio conſtituendæ. Iſte autem locus ex cauſis eſt, ſed per diſſimilitudinem tractatis. ibi. *At enim Cn. Pompeius rogatione ſua & de re & de cauſa judicavit. tulit enim de cæde, quæ in Appia via facta eſſet, in qua P. Clodius occiſus fuit. Quid ergo tulit? nempe ut quæreretur* &c.

Fuit Confutatio, ſequitur Narratio, *de qua breviter nunc dicendum eſt.* §. 5 Narrat

Narratio conſtat I. *Preparatione ad cædem*, in qua primò exponuntur conſilia Clodii de occidendo Milone, ſecundò occaſio occidendi Milonis, tertiò apparatus Clodii; II. Pugna ipſa & cæde facta. III. *Clauſulâ* ἐπιφωνήματι. ibi. *P. Clodius, cum ſtatuiſſet omni ſcelere in prætura vexare remp. videretq; ita tracta eſſe comitia ſuperiori anno, ut non multos menſes* &c.

Sturm. ... *imitat.* ... *lib. 1. ca*...

321 *Iam de Confirmatione agamus orationis parte*
6. *multò longiſſima, illam quæſo contrahas in pug-*
natio. *num dialecticum.*

Hic eſt totius Confirmationis ſyllogiſmus principalis. Inſidiatorem & nefarium hominem licet occidere; At Clodius inſidiatus fuit Miloni, & eſt homo ſceleratus; jure ergo cæſus eſt Clodius.

Quomodò probatur Propoſitio?

A teſtimonio legis cùm naturalis, tùm humanæ. ibi, *Nihil dico, quid reſp. conſequuta ſit, nihil quid vos, nihil quid omnes boni: nihil ſane id proſit Miloni, qui hoc fato natus eſt, ut ne ſe quidem ſervare* &c.

Quomodò probatur Aſſumptio?

Illa per partes confirmatur. 1°. Clodium Miloni *ſtruxiſſe inſidias*. 2°. Clodium *nefarium eſſe* homunculum.

Quinam eſt ſyllogiſmus prioris *partis?*

Qui habuit *voluntatem* inſidiandi & *facultatem*, ille potiùs inſidiatus eſt, quàm qui neutram habuit; At Clodius habuit & voluntatem & facultatem inſidiandi Milo neutram, ergo. Aſſumptio confirmatur per partes, idq; duplici probandi ratione, prima *directa*, altera *obliqua*. directa *ratione* multiplici, obliqua *prolepſi* multiplici.

Quibus docet rationibus *Clodium habuiſſe* voluntatem *inſidiandi, Milonem non item?*

Sex argumentis. Primò ex *utilitate*, Clodio mors Milonis bono fuiſſet, non contrà; Secundò ex *odio*, Clodius Milonem odit, non Milo Clodium. Tertiò à perſonarum *attributis*, Clodius fuit audax & improbus homo,

qui

qui aliquid ſceleris ſemper machinabatur, Milo ſemper probus, qui occaſiones cædis ſemper neglexit. Quartò à *ſpe impunitatis*, Clodius eam ſpem habuit, non Milo. Quintò ex *dictis* Clodii; Milonem periturum triduo dixit, & poſt tertium diem res geſta eſt. Sextò ex adjuncto *tempore, & occaſione*. Præſcivit iter Milonis Clodius, Milo ne cogitavit quidem de Clodio, quare firmiſſimè colligitur Clodium *voluntatem* habuiſſe inſidiandi, Milonem non habuiſſe. ibi, *Quonam igitur pacto probari poteſt inſidias Miloni feciſſe Clodium? ſatis eſt quidem in illa tam audaci tam nefaria bellua docere magnam & cauſam* &c.

Quibus rationibus *docet Clodium habuiſſe facultatem inſidiandi?*

Id probat primò ex adjuncto *loco* pugnæ, ante fundum ipſius Clodii. Secundò ex apparatu & *comitatu*, Clodius duxit ſecum manum gladiatorum, Milo cum uxore & liberis in rheda profectus eſt. ibi. *Videamus nunc id, quod caput eſt, loc⁹ ad inſidias ille ipſe, ubi cõgreſſi ſunt, utri tandẽ fuerit aptior? Id verò judices* &c.

Fuit probatio directa, *ſequitur* obliqua, *quæ conſtat* Prolepſi.

Prolepſes quidem plures ſunt. I. Si Clodius hujuſmodi habuerit apparatus ad inſidiandum Miloni, cur ergo victus eſt? *Reſp.* 1. Quia quanquam paratus in imparatos Clodius, tamen mulier inciderat in viros. 2. Quia fortuna pugnæ incerta eſt. 3. Quia Clodius temerarius fuit. ibi. *Cur igitur victus eſt? quia non ſemper viator à latrone, nonnunquam etiam latro à viatore occiditur, quia quanquam* &c.

II. Sed

134 II. Sed Milo ſervos ſuos ob illud facinus manumiſit. *Reſp.* Id non metu conſcientiæ, ſed merito factū eſſe. ibi. *Cur igitur eos manumiſit? metuebat ſcilicet, ne judicaretur* &c. III. Sed quæſtiones, quæ de ſervis Clodii habitæ fuerunt, oſtendunt Milonem fuiſſe inſidiatorem, non Clodium. *Reſp.* De accuſatoris ſervis quæri iniquum eſt, illi enim idonei teſtes eſſe non poſſunt. ibi. *Sed quæſtiones urgent Milonem, quæ ſunt habitæ nunc* &c. IV. Sed Milo forſan facti conſciencia perterritus Romam non rediit. *Reſp.* Inficiando. Milo Romam illicò revertit; ergo non habuit malam conſcientiam. ibi. *Quod ſi nondum ſatis cernitis, cum res ipſa tot, tam claris argumentis, ſigniſq; luceat, pura mente, atq; integra Milonem, nullo ſcelere imbutum, nullo metu perterritum, nulla conſcientia exanimatum* &c. V. Sed fama fuit Milonē non venturum in urbem, ſed illam occupaturum, armáq; ad tyrannidem coëgiſſe, de interficiendo Cn. Pompeio cōjuraſſe, Cæſaris domum oppugnaſſe. *Reſp.* Fama eſt mendax. omnia hæc falſa, atq; inſidioſè ficta comperta ſunt. ibi. *An vero obliti eſtis, judices, recenti illo nuncio necis Clodianæ, non modo inimicorum Milonis ſermones & opiniones ſed nonnullorum etiam imperitorum, qui negabant eum Romam eſſe rediturum? ſive etiam illud* &c.

Quinam eſt poſterioris *partis Syllogiſmus?*

Qui civem nefarium occidit non eſt puniendus; at Milo occidit Clodium nefarium civem; non eſt ergo puniendus. Aſſumptio probatur Enumeratione & longa diſtributione ſcelerum Clodianorum, cum præteritorum,

rum, tum eorum, quæ jam ſecum meditabatur. ibi. *Nec vero me, judices, Clodianum crimen movet, nec tam ſum demens, tamq; veſtri ſenſus ignarus, atque expers ut neſciam, quid de morte Clodii ſentiatis, de qua ſi jam mallem* &c. Complexio non nudè proponitur, ſed probatur, Primò, à *diſſentaneis*. Omnes probant & laudant cædem Clodii; quomodò igitur, aut cur puniendus ille eſt, qui cædem commiſerit? Secundò, à *minoribus*. ſi vitam Clodio reſtituere poſſetis, nolletis; multò igitur minùs mortem ejus ulciſci debetis. Tertiò, ab *exemplo* Græcorum, qui tyrannicidis divinos honores tribuũt. Quartò, à *cauſis efficientib*⁹, quòd non caſu ſed divinitùs illa cædes facta ſit. ubi de divina providentia nervosè & non ineleganter diſſerit. ibi. *Quamobrem ſi cruentum gladium tenens clamaret T. Annius. Adeſte quæſo, atque audite cives, P. Clodium interfeci, ejus furores, quos nullis jam legibus, nullis judiciis frænare poteramus, hoc ferro* &c.

§. 7. *Perorat*[io]

Reſtat jam ultima orationis pars, nempe Peroratio, *quid in illa agit?*

Omnes affectuum & miſericordiæ motus concitat. 1. à *perſona Milonis*, quòd vir fortis ſit, conſcientia rectè factorum contentus, gloria digniſſimus, & illuſtratur hæc pars eleganti *Proſopopœia*, in qua Milo Ciceronem alloquitur. ibi. *Sed jam ſatis multa de cauſa, extra cauſam etiam nimis fortaſsè multa. Quid reſtat, niſi ut orem, obteſterque vos, judices, ut eam miſericordiam tribuatis fortiſſimo viro* &c. 2. à *perſona ſua*, & illuſtratur iſta pars eleganti *Apoſtrophe*, in qua Cicero Milonem alloquitur.

ibi,

 ibi. *Te quidem, quod iſto animo es, ſatis laudare non poſſum, ſed quo eſt iſta magis divina virtus, eò majore à te dolore divellor* &c. 3. à *perſona judicum*, & illuſtratur hæc pars continua veluti *interrogatione*, & conquæſtione. ibi. *Quid vos, judices? quo tandem animo eritis? Memoriam Milonis retinebitis, ipſum ejicietis? & erit dignior locus* &c.

Quatuor haſce orationes elegantiſſimas ex toto quaſi Ciceronis penu deprompſimus, ut eas præcipuè legant ſtudioſi juvenes, & rimentur; neq; ſat ſcio opellam hanc meam qualem qualem (ſi ipſas orationes velint perlegere) aſpernabuntur. Jamq; pronum erit unicuique ex iſta quam propoſui reſolvendi ratione in alijs etiam orationibus artificium Rhetoricum adnotare.

Λόγ☉ς

Λόγ☉ Προτρεπτικὸς

ORATIO ADHORTATORIA

Ad ſacras literas perlegendas, & Græcam linguam perdiſcendam, habita in aula Coll. Regin. ad initium Termini Michaelis 1619. *cum ſacratiſſimi Evangelii ſecundum Lucam interpretationem auſpicatus ſum.*

ANtiquitùs ſolebant majores noſtri totius anni curriculum ad feſtum Sancti Michaelis inchoare & ſiſtere, ſi Joanni Foxio, rerum Anglicarum ſcriptori diligentiſſimo, Martyrologo noſtro fidem adhibeamus. In re tam dubia & minùs neceſſaria cauſam nolo rimari incertam; ſed ſi mos antiquorum nunc obtineat (neq; enim video adhuc teſtem ſatis idoneum qui illum antiquatum aliquandò, & jam olim exoleviſſe indicare velit) tum hæc ab exordio hujus anni non niſi ſecunda ſeptimana agitur. Novus proinde annus, novus terminus, nova dicendi materies (quæ omnia fauſta precor ſint & auſpicata) non incommodè nonnihil præfandi mihi anſam ſubminiſtrarunt. Neq; enim illud mihi committendum erat, ut ſacra hæc & divina eloquia illotis (ut aiunt) manibus aggrederer. *Pericles aditum ad celeberrimam arcem Athenarum parùm ſplendidum putavit ſine Propylæo;* pari modo & mihi ad nobiliſſimos, Atticos dicam? imò pluſquam Atticos ſcriptores acceſſus

§. 1. Exordium. *Foxius in Martyrolog.*

Raynold. Ora.

ceſſus

§. 2. Narratio.

ceſſus ſine proœmio parùm commodus judicatur. Et quod in re oratoria facultatulam meam exercere, veſtram exacuere maximè in votis habeo, idcirco quaſdam orationes elegantes ex ſacratiſſimo ſcripturarum penu depromptas Præcurſoris, Johannis Baptiſtæ: Salvatoris, Jeſu Chriſti; Petri & Pauli, Apoſtolorum, eaſque ſolas ex hoc ſuggeſto enarraturus ſum. Verum enim vero quæ me cauſa impulit, ut hoc potiùs quàm alio decurrerim campo, ſic habitote. Cum vidiſſem Henric. Stephanum, virum emunctæ naris & de Græcis literis ſtudiiſq; humanioribus non peſſimè meritum, conciones quaſque nobiliſſimas ex Herodoto, Thucydide, Polybio aliiſque probatis authoribus ſelegiſſe & in unum veluti faſciculum operâ non contemnendâ concinnè admodum compoſuiſſe, illud ego ἀμφοτέραις ut dicitur χερσὶ tanquam cœleſte aliquod munus amplexus ſum, interim tamen ægrè ferebam me iſtas potuiſſe, humanas, in unum acervum collectas, haſce vero Chriſti divinas & Apoſtolorum à nemine quod ſciam ſepoſitas, non niſi in toto Bibliorũ volumine conſperſas intueri. Subiit ergo mihi in mentẽ levis quædam cogitatiuncula, de concionibus hiſce in hac lectiſſ. corona prælegendis. Levis inquam ſubiit τὰς ἀρχὰς, quæ temporis proceſſu in eas ſponte excrevit vires, ut mirificè iſta cogitatio me oblectaret. Quare operæ me precium facturum arbitrabar, ſi iſthunc annum, quem bonis avibus nunc primum ex majorum inſtituto auſpicamur, in ſacris hiſce lectitandis

penitùs

penitùs inſumerem. Opus, mihi certè non incommodum, vobis, uti ſpero (adoleſcentes) perutiliſſimum, certè neceſſarium. Ex unica iſtac radice duplex vobis utilitas, ſi benè ominor, ſuccreſcere videtur, utpote qui cum Græca eloquia tum ſacra oracula idq; una eademq; opera perdiſcere poteritis. De *Græcis* breviter, de *ſacris* fuſior inſtituenda eſt nobis oratio. [a] De *Græcis* dicturus non neceſſe habeo magni illius Eraſmi Roterodami præceptoris Hegii ἐμοιῶθἐλδτα huc congerere: unum illud dico, omnes dicendi veneres, omnia linguarum omnium myrothecia in Græcam linguam congeſta eſſe, & Græca tam eſſe Academico neceſſaria, quam ſint ſtudia. [b] Ita ut ſemi-doctos, ſemi-Academicos eos omnes exiſtimem (neque mea ſolius eſt hæc opinio, ſed authoris graviſſimi) qui Græcarum literarum rudes ſcientiam profitentur. Omnes quippe ſcientiæ & facultates, quamlibet à perenni bonorum fonte Deo ipſo originem ducant, ortus tamen καθ' ἡμᾶς, incrementa, ornamenta ſua ſoli Græciæ accepta referebant, dum mater Muſarum Minerva Athenarum domina, Athenæ ditionis Græcanicæ regina, Græcia totius Europæ oculus meritò audierit. Teſtor Ariſtotelem & Platonem, qui in Philoſophia: Juſtinianum, qui in Juriſprudentia: Hippocratem & Galenũ, qui in Medicina primas obtinent. teſtor Irenæum, Baſileion, Gregorios, Nyſſenum, Nazianzenum (Deus bone quantos viros!) qui vigiliis & operibus ſuis æternitati conſecrandis ſacratiſſimam artem noſtram Theologiam adornarunt.

No-

§. 3
Partiti

§. 4
a Confi mationis rum m brũ de G carum li rum. 1. ſectione dignitat 2. Neceſ te, cùm Artibus.
b *Qui Græca ſi jungit meruta Le Is verò nomen ha nequit.*

Vid. *He orat. 6. p. Lugdun. tav. 161*

40 Nolo hic in Scholaſticorum fæcem involare, qui doctrinæ puritatem per ſuam φιλοσοφολεσχομυζοπλατονικω θεολογίαν dehoneſtarunt, turbarunt, ut monſtroſo vocabulo optimè in eos jocatus eſt Neander in hiſtoriola eccleſiæ. Hujus farinæ fuerunt *Sententiarii, Summiſtæ, Lumbardiſtæ, Scotiſtæ, Occiſtæ, Thomiſtæ, Marialiſtæ, Sermoniſtæ, & id genus Doctores novi,* qui Græcarum artium penitùs, ut notum eſt, rudes, veteri vulgatæ Bibliorum editioni nimis inhærentes, ſcripturamq́ue non per ſcripturam, ſed Prophetas, vel ex Philoſophorum & Poetarum placitis, vel ex Pontificis Romani Decretis interpretantes non modò Theologiam in meram Philoſophiam transformarunt, verumetiam plauſtra errorum in Dei eccleſiam invexerunt.

…ſin *The-* …ia. …d.

…n *Theo-* …n *à ca-* …ſque *ad* …*retexu-* …*& ex di-* …*Sophiſti-* …*fecerunt* …*Ariſtote.* …. Eraſm. …*ua Græ-* …*Hebrai-* …*n habue-* …*eritiam.* …*s de* …*ſticis.* …*. Theol.*

…3. *Vulgari Latino interpreti ſuam fidem alligarunt.* Idem ibid. …*ſcire aut expolitè loqui hæreſis nunc hoc habetur.* Eraſm.

Imò illud aſſero, (neque deſunt rationes validiſſimæ) errores, deliramenta, impoſturas Romanenſium, ſi non omnes, certè quamplurimas ex linguarum ignorantia, & vulgata Scripturarum tralatione, quam Tridentina Synodus ſolùm authenticam eſſe vult, primitùs promanaſſe. Sæpenumerò miratus ſum quid eſſet, quòd Pontificii homines Moſen Prophetam in feneſtris, in libris ſemper depingerent cornutum, donec hujus erroris fundamentum legerem in vulgata editione: nam Exodi 34. verſu 29. *dicitur Moſes*

…*Sixtini* …*mâ Cen-* …*Vulg.* …*nec non* …*n Papa-* …*Jameſii* …*rabilis* …*riæ viri,* …*eol. quò-* …*Proto-* …*bicarii* …*& Præ* …*ii mei in* …*exoti-* …*primum* …. *Vide etiam ejuſdem Apologiam.*

deſcendiſſe

deſcendiſſe de monte & ignoraſſe quod cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini. Et verſu ultimo, *videbant filii Iſrael faciem egredientis Moyſi eſſe cornutam.* Hinc certè, ſi conjectura non fallar, & non aliunde illud monſtri oriebatur. Solent Papicolæ ſumma veneratione Mariam virginem adorare, quam Reginam cœli, ſalvatricem mundi agnoſcunt, quam peccata remittere, dona ſpiritualia largiri, Satanam profligare audacter aſſerunt: unde iſta ſi non ex mala verſione textus Hebraici, Gen. 3. Ipſa conteret caput ſerpentis, cum non de muliere ſed de ſemine mulieris Jeſu Christo locus iſte ſit intelligendus.

Mulier da-navit, non Eva, mu-ſalvavit m-dum, non Maria. Pr-ceſſ. Sath-næ procura-torius con-tra genus h-manum.

Regina R-nantium, errantium, ſalus in te ſperantium, ſalva omnes qui te glorificant. Sa- virgo virginum ſtella matutina, Sordidorum criminum vera medici- Noſtra ſpes ſidelium mater virginalis. Ut nobis non noceat dæmon infern-lis. Dele quod interius malè cogitantes. Geſſimus exterius opere peccant- Verè pœnitentibus veniam da gratis. Hæc & multa ejuſdem farinæ h-bentur in laudibus & Horis B. Virginis ad uſum Angliæ.

Sed de Veteri Inſtrumento ut taceamus, ne extra oleas palari videatur oratio, & accedamus ad Novum. Noſtis Romanenſes operum ſuorum perfectionem ſummopere urgere, quæ gratiam mereri apud Deum non uno loco docent. Illud ire ſtabilitum volunt ex Heb. 13. 16. ubi vetus vulgata habet *Talibus hoſtiis promeretur Deus.* Sed primò *quàm putidum eſt hoc & parùm Latinum* promeretur *paſſive?* Cum illa ſignificatione apud probatum aliquem authorem certè non occurrit; deinde eſt in Græco τοιαύταις θυσίαις εὐαρεστεῖται

Whit. de Scriptura.

 εϛεῖται ὁ Θεὸς talibus ſacrificiis delectatur Deus. *Ergo nos ſanctorum opera Deo grata eſſe, Deoq; placere dicimus ex hoc loco*, ſed cum meritorum nulla ſit mentio de meritis non magis procedit quàm à baculo ad angulum. Romanenſes ſtatuunt ſeptem novi fœderis ſacramenta, in quibus ſolent annumerare Matrimonium. Matrimonium autem Sacramentum eſſe probant ex Epheſ. 5.32. ubi vetus editio habet, *Sacramentum hoc magnum eſt*. Verùm Græco vocabulo ad dogma hoc ſtabiliendum ineptè abutuntur. Græcus enim contextus habet Μυϛήριον, *quod nuſquam in Scripturis ita ſumitur, ut ſignificet eam rem, quam nos propriè ſacramentum dicimus*. Μυϛήριον arcanũ, ſecretũ eſt, non ſacramentũ. *Neq; habet ex hoc loco prudens lector à Paulo conjugiũ eſſe ſacramentũ non n. dicit ſacramentũ, ſed myſteriũ hoc magnũ eſt*: verba ſunt Cajetani Cardinalis, qui ob hanc veram vocem vapulat Ambroſio Catharino in 4. Lib. Annot. Hujus loci non eſt referre, quam delirant interpretes, imò ante mille annos Gregorius ipſe Romanus in illud Lucæ 15.8. quia vulgata habet de muliere, quæ amiſerat drachmam, *quod evertit domum ſuam*: erratum turpe & manifeſtum, cum in Græco ſit σαροῖ τὴν οἰκίαν *everrit domum*, non evertit. Quàm frigidè philoſophantur nonnulli de ſepultura apud inferos, quia vetus editio habet de epulone, *quòd ſepultus ſit in inferno*, Luc. 16.22. cum ex vitioſa loci verſione, omnes iſtas nugaces fluxiſſe diſputationes eſt certo certius. Aliqui Apoſtolũ Johannem adhuc vivere ſuſpicati ſunt hujus

verſionis

verſionis errore deluſi: nam vetus editio habet Iohan. 21. 22. *Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad te?* cum tamen ſit in Græco *Si velim eum manere donec veniam, quid ad te?* ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; Aliqui contendunt Mariam virginem fuiſſe ſine omni peccato neſcio an magis virginis zelo, vel hujus verſionis errore abrepti. Nam vetus habet Luc. 1. 28. *Ave Maria gratiâ plena.* Jam quod plenum eſt gratia, vacat omni peccato; cum ſit in Græco tantummodò χαῖρε κεχαριτωμένη, *ſalve gratis in favorem Dei recepta, gratis dilecta,* non gratiâ plena.

Ioſias Simler in oratione ſua de Petro Martyre Theologo ſummo refert eum olim Patavii totum ſeſe Philoſophicis ſtudiis addixiſſe, & inter omnes Philoſophorum ſectas Ariſtoteleam philoſophiam maximè amaſſe & coluiſſe. *Quia verò Ariſtotelis libri Latini habebantur, ſed tamen ita tranſlati, ut non ubique ſatis commodè Ariſtotelis ſenſum mentemque exprimerent (quamvis enim doctiſſimi viri in Ariſtotele transferendo laborarint, pauci tamen Ariſtoteleam brevitatem & limatiſſimum orationis genus imitari & exprimere per omnia potuerunt) ſtatuit apud ſe Martyr Græcam linguam addiſcere, ut Ariſtotelem aliquando ſua ipſius lingua loquentem audiret.* Qua in re multum ſtudii operæque poſuit, effecitque brevi, ut privato ſtudio & aſſiduitate magna difficultates omnes iſtius linguæ ſuperaret. Quod ſi ille nihil laboris non ſubierit in lingua Græca ediſcenda, quò meliùs intelligeret Ariſtotelem,

Simler in vi. Martyris.

Ethnicum

Ethnicum ſcriptorem, quantum nos operæ & olei in eadem perdiſcenda inſumere oportet, quo meliùs θεοπνεύστους authores divinumque Scripturæ ſenſum intelligamus? præſertim cum vetus vulgata Bibliorum editio ſit corruptiſſima, nequè pauciores numero ſunt aliorum verſiones nunc quam olim fuerunt ipſius Ariſtotelis. *Qui enim ſcripturas ex Hebræa lingua in Græcam verterunt linguam, numerari poſſunt* (inquit Auguſtinus) *Latini autem interpretes nullo modo. Ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus & aliquantulum facultatis ſibimet utriuſq; linguæ habere videbatur, auſus eſt interpretari.* Melchior Canus Epiſcopus Canarienſis utilitates quam multas particulatim enumerat, quas in explicando Dei verbo nobis afferre ſolet linguarum cognitio; locus dignus eſt qui legatur apud Canum, lib. 2. cap. 15. Singulis nolo ſuperſtitioſiùs inhærere, unum vel alterum capitulum attingo. Conducit in primis linguarum & præſertim Græcæ peritia ad ſacrum Bibliorum textum immediatè intelligendum. Quiſquámne eſt qui numerum beſtiæ apud Johannem Apocalypſ. 13. 18. ſine alphabeti Græci ſecundum ordinem Arithmeticum intelligentia ullo modo poteſt exponere? ὧδε ἡ σοφία ἐστιν, *hic eſt ſapientia, qui mentem habet computet numerum beſtiæ, numerus enim ejus eſt numerus hominis*

…g. lib. 2. …octrin. …ſt. c. 11.

…tilitate …xpoten… …criptu…

…d Sixt. Se… …ſ. Bibl. …nct. l. 3. de …mentari … appellat) …planationis …do. Vide eti… … Apo 7. 4, 5.

…ΑΤΕΙΝΟΣ. 666. VICARIVS GENERALIS DEI …N TERRIS. 666. *Rumiit*, Hebraica vox reddit numerum 666. …em *Eccleſia Italica* Græcè ſcripta, & ἡ μίαν ... Sphin. …iloſ. p. 670. cap. 31.

minis, numerus autem iſte eſt ψ ξ ϛ id eſt, 666. Deinde utilis eſt in dictionibus quibuſdam explicandis, quæ magnam emphaſin habent, aut aliquam innatam proprietatem quam Latinus ſermo exprimere non valet. Inſtat * ille in voce καταβολῆς quam fundamentum non ſatis explicat inquit ille ex Hieronymo. Quinetiam, quod Græci uno vocabulo idque ore rotundo proferunt, v. g. ἀμεταμέλητα, Latini non niſi per periphraſin ſatis longam exprimere poſſunt, hujuſmodi ut eorum eum pœnitere non poteſt. Tertiò etiam utilis eſt ad tollendam verborum ambiguitatem, nam quod ſcriptum eſt, Non eſt abſconditum à te os meum quod feciſti in abſcondito, non elucet legenti utrum correpta litera os pronunciet, an producta. Si enim corripiat, ab eo quod ſunt oſſa, ſi autem producat ab eo quod ſunt ora intelligitur numerus ſingularis. Sed talia linguæ præcedentis inſpectione dijudicantur. Nam in Græco non ςόμα ſed ὀςέον poſitum eſt. Denique, confert linguarum peritia ad detegendos errores, mendas, defectus, ſolœciſmos vulgatæ editionis, cujus habitum miſerum & ſqualidum inter legendum ſoleo obſervare, quam Iſidorus Clarius innumeris ſcatere vitiis diſertè aſſerit, aitque ſe loca octo millia annotaſſe & emendaſſe. Ad detegendos inquam primò errores, qualis eſt Roman. cap. 14. verſu 5. *Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet*, cum Græcè ſit, ἕκαςος ἐν τῷ

* Canus.

Auguſtin. lib. 3. de d[octr.] Chriſti. c.

Os oris lo[quitur], ſed os[ſa oſ]ſis roditur

Whitak.

Ingenuè f[atetur] Sixtus [Se]nenſ in iſ[ta] editione no[n] ... venire men[das], ſolœci[ſ]mos, barb[a]riſmos, hy[...] ...hata, & multa parum accommodatè verſa, & minus Latinè expr[...] obſcurè & ambiguè interpretata, itemque nonnulla ſuperaddita, al[ia] omiſſa, quædam tranſpoſita, immutata, &c. Sixt. Senenſ. Biblioth. S[ancta] l. 8. fol. ult.

ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω *unuſquiſque in animo ſuo plenè certus eſto.* Secundò *mendas*, qualis eſt Luc. cap. 11. verſ. 53. cœperunt Phariſæi ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, vetus interpres tranſtulit, *os ejus opprimere de multis*, ineptè admodum, nam ἀποστοματίζειν eſt *eum urgere ad loquendum de multis*. Tertiò *defectus*, qualis eſt 1 Cor. 6. 20. *glorificate & portate Deum in corpore veſtro*, cum ſit in origine, δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ, *glorificate igitur Deum in corpore veſtro & ſpiritu veſtro, quæ ſunt Dei.* Deniq; *ſolœciſmos*, qualis eſt Mat. 22. 30. *neque nubent, neque nubentur*, Luc. 21. 38. *Omnis populus manicabat ad eum*, Iacob. 1. 13. *Deus intentator eſt malorum.* Hæc in fontibus longè aliter, & ſatis eleganter pureq; fluunt. οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται. πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζε πρὸς αὐτόν. ὁ Θεὸς ἀπείραστός ἐστι τῶν κακῶν. *In his Græcis nec puritas nec elegantia deſideratur, Illa vera Latina ejuſmodi ſunt, ut nihil magis barbarum aut ineptum fingi poſſit.* Ideo non immeritò Sanctus Hieronymus ad fontes ipſos ſemper nos revocat. *Dulcius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.* [a] *Sicut enim*, inquit, *in novo Teſtamento recurrimus ad fontem Græci ſermonis, ita in veteri ad Hebraicam recurrimus veritatem.* Cui conſona vox eſt illa Gratiani Diſtinctione nona, capite [b] *Vt veterum.* Et *Auguſtinus* libro ſecund. de doctrina Chriſtiana, cap. 11. perſpicuè demonſtrat *Latinæ linguæ homines duabus aliis ad Scripturarum divinarum cognitionem opus habere, Hebræa ſcilicet & Græca*

[...]itak. de [...]ptura.

[a] Hieronym. [...]tiam Di[...]. Stellam [...]a. c. Luc. [...]finem præ[...]touis.

[b] Et veterũ [...]torum fides [...] Hebræis [...]uminibus [...]minanda; [...]novorum [...]itas Græci [...]monis nor[...]m deſide[...] Gratian.

ut ad exemplaria præcedentia recurratur, ſi quam dubitationem attulerit Latinorum interpretum infinita varietas. [c] Quare cum hæc ſtudia genere quidem ſumma ſint, uſu verò maximè neceſſaria, quid reſtat (juvenes lectiſſimi) niſi ut vos iſta capeſſatis omni alacritate, omnî diligentia percurratis; idque ſine mora & cunctatione, dum cor vigeat, ætas ſiverit, dum corpus ſit vividum, vireſque permiſerint, aut hîc aut nuſquam, aut nunc aut nunquam: τίνα γὰρ χρόνον ἢ τίνα καιρὸν τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πότε ἃ δεῖ πράξετε, εἰ μὴ νῦν; Diu heu nimis diu [d] Summulis, Exponibilibus, Ampliationibus inhæremus, Græcæ interim & ſanctæ linguarum penitùs expertes; diu heu nimis diu Flaccis, Perſiis, Ovidiis, reliquis hujus ævi ſcripturiendi pruritu percitis nugatoribus diſertis incumbimus, [e] neglecto interim ſacro codice qui *ſolus nos erudire poteſt ad ſalutem quæ eſt per fidem in Chriſto Ieſu*, ut Sanctus Paulus loquitur; 2. Tim. 3.15.

[c] Brevis r… petitio eu… adjuncta … adhortati… & tranſiti… ad ſecund… confirmati… nis memb…

Demoſthen… Olynth. γ.

[d] *Nonne v… bis videtur … vanitate ſ… ſus, & obſ… ritate ment… ingredi, qu… diebus ac n… ctibus in d… lectica arte … torquetur* … Hieronym… *Omitte iſta … da ſaluti op… rami.* ut … quando Baſileion alloquutus eſt Gregorius.

[e] Vide Peluſiot. l. 4. *piſt.* 208. *Heroni. Cur ſomniculoſi adeò & inertes ſumus in evolven… divinis eloquiis omnium ſcientiam eloquentiamque Gentilium, &c.* P… Mirand. l. 2. de ſtud. div. & hum. philoſ. cap. 2. vide locum lectu d… niſſimum. *Humilitati ſaluberrimæ maximè adverſatur quædam, ut … dicam, imperitiſſima ſcientia, dum noſcere gaudemus quid Anaxagor… quid Pythagoras, quid Democritus ſenſerit, & cæteri hujuſmodi ut do… eruditique videamur, cùm hoc à vera doctrina & eruditione longè a…* Auguſt. Epiſt. 56. Dioſcoro.

Quæ eo certè animo à me dicta nolim exiſtimetis quaſi omnem humanioris literaturæ rationem improbarem, procul abſit ut talia de me quiſquam cogitet, næ inſipientiſſimus

mus forem, ſi iſta ſaperem; ſumma námque eſt utilitas Logicæ in Theologia, ſummus Philoſophiæ uſus, Rhetoricæ non exiguus, aliarum ſcientiarum ſuus, uti diſertiſſimis argumentis Auguſt. lib. quatuor de doctrina Chriſtiana, in quibus typum veramque Evangeliſtæ effigiem nobis excudit, probare contendit. Sed *ut dicere cœperam* hoc eſt quod aſſero. Iſtis ſtudiis minutioribus tanquam mediis utendum eſt, in illis tanquam in fine nobis non eſt acquieſcendum. Imbibendæ ſunt artes, legendi logici, philoſophia perdiſcenda; omne tamen in illis tempus non eſt collocandum, non juvat iſtis chartis immorari, nedum immori; ſed prælibatis iſtis ad altiora paulò contendamus oportet, quæ non modò guſtanda ſed devoranda imò digerenda in ſuccumq; & ſanguinem noſtrum convertenda ſunt ni juſtiſſimæ Agathonis reprehenſioni ſubeſſe velimus.

Τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,
Τὸ δ᾽ ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.

Iſtum * ergo jam errorem eorum minuendum eſſe cenſui, qui *generi & ſpeciei, fabulis, & nugis* totum ætatis ſuæ teneræ ſpacium conſecrarunt, *(quo vitii genere noſtra tempeſtate non parum multi irretiuntur, curioſius quid Ariſtoteles quam quid præcepit Chriſtus veſtigantes,)* neglectis interim divinis eloquiis, quæ tamen à faſciis & incunabulis ſuis edoctus fuiſſe perhibetur Timotheus. Hic valet illa fortaſſis Æſchyli monitio paululum immutata,

...gaſtium;

...atho.

...onfirmatis ſecun... pars de S. ... pturarũ ... nò perfecte & ple... dine.

Mirand. ... ud di v. & ... . Phil. lib. ... p. 3.

...byl.

ra, *Ne in iis labores temerè quæ parùm juvant.* Nam ut maximè concedamus illa ſtudia aliquo modo eſſe utilia, imò neceſſaria; ſi tamen ad ſacra ſemel conferantur eloquia, parùm habere utilitatis videbuntur. Rectiſſimè Auguſtinus, quare. n. in re tam divina divinos authores non urgerem, Theologus, Theologum? (imò verò non ex Stoa aut Academia, ex Peripatu aut placitis Philoſophorum depromptam hanc orationem videri velim, ſed ex noſtrorum hominum ſcriptis & libellis totam concinnatam, conſarcinatam exiſtimetis) Rectiſſimè inquam Auguſtinus. *Quanto minor eſt auri, argenti, veſtiſque copia quam de Ægypto ſecum ille populus abſtulit, in comparatione divitiarum quas poſtea Hieroſolymæ cõſecutus eſt, quæ maximè in Salomone rege oſtenduntur, tanta ſit cuncta ſcientia quæ quidem eſt utilis collecta de libris gentium, ſi divinarũ ſcripturarum ſcientiæ comparetur. Nam quicquid homo extra didicerit, ſi noxium eſt, ibi damnatur; ſi utile eſt, ibi invenitur. Et cum ibi quiſque invenerit omnia, quæ utiliter alibi didicit, multo abundantius ibi inveniet ea quæ nuſquam omnino alibi, ſed in illarum tantummodo ſcripturarum mirabili altitudine & mirabili humilitate diſcuntur.* Qua ſentẽtia quid de plenitudine ſcripturarũ dici vel fingi potuit auguſtius vix ſatis intelligo. In has igitur convertendum eſt omne ſtudium, dirigendáque mentis acies, in quibus evolvendis etiamſi ab incunabulis deſudaremus uſq; ad decrepitam ſenectutem, ſemper (ut aſſerit Auguſtinus) quò proficere poſſemus, inveniremus. Nec ſe excuſare quiſquã,

V. Peluſi[…] 1. Epiſt. 2[…] Ammoni[…] l 4. Epiſt. […] Theognoſt[…]

Aug lib. […] doct. Chri[…] cap. 42.

Franſ. Pi[…] Mirand li[…] de ſtudio […] vin. & H[…] Philoſoph[…] cap. 1.

quanquam in Philoſophia humana non eruditus, ab hujuſcemodi ſtudio poteſt, quando ad quorumlibet è medio intelligentiam ſe demittat. *Illa* n. (ſentit ſcripturam) *ſic loquitur, ut altitudine ſuperbos irrideat, veritate magnos paſcat, profunditate attentos terreat, affabilitate parvos nutriat.* Illinc quoq; omnia non ſolùm in agendo negocia; ſed & in diſcendo ſtudia ſunt petenda, ut non ſolùm boni efficiamur voluntatem inſtituentes, ſed etiam docti intellectum erudientes, inquit *Picus.*

undò E- uentia, Prolep-

Sed eſto, quod rerum omnium & ſcibilium varietatem Scriptura copioſiſſimè complectatur, ibi tamen deeſt eloquentia & facultas oratoria, quam nos unicè ſectamur. *Quæ quidem dubitatio apud me ipſum & apud eos qui mecum quod dico ſentiunt, facillimè ſolvitur. Ubi enim ſacratiſſimos Dei amanuenſes intelligo, non ſolùm nihil eis ſapientius verum etiam nihil eloquentius mihi videri poteſt. Ubi verò eos non intelligo, minus quidem mihi apparet eorum eloquentia, ſed eam non dubito eſſe talem qualis eſt ubi intelligo.*

guſtinus.
catur Pic.
rand. lib. 2.
udio Div.
Human.
loſ. cap. 2.

Cedò tamen ſi placet nonnullos ſacri codicis contextus quibus illud quod nudè aſſeris, firmare poteris. *Poſſem equidem, ſi vacaret, omnes virtutes & ornamenta eloquentiæ, de quibus inflantur iſti qui linguam ſuam noſtrorum authorum linguæ non magnitudine ſed tumore præponunt, oſtendere in iſtorum literis ſacris, quos nobis erudiendis & ab hoc ſeculo pravo in beatum ſeculum transferendis providentia divina providit.* Singula verò recitare nec mihi licet nec vobis expedit, quare ex millibus unum vel alterum Apoſtoli locum habitote.

guſt. lib. 4.
oct. Chriſt.
6.

Quis

Quis enim non videat quid voluerit dicere & 151
quam ſapienter dixerit Apoſtolus ad Rom.5. *Auguſt.*
καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ *de doct.C*
θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομο- *cap.7.*
νὴ δοκιμὴν, *&c. Gloriamur in tribulationibus, ſcientes quia tribulatio patientiam operatur, patientia autẽ probationẽ, probatio verò ſpẽ, ſpes autẽ non confundit; quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis.* Ecquid ſuavius vel ſalubrius? ecquid ſapientius vel eloquentius gradatione quadam pluſquam Tulliana dici à quopiam potuit? *Apoſtolum* certè *præcepta eloquentiæ* ſuperſtitioſè *inſecutum fuiſſe non dicimus, quod tamen ejus ſapientiam ſecuta ſit eloquentia non negamus. Scribens ad Corinthios in ſecunda Epiſtola, cap.11. redarguit quoſdam qui erant ex Judæis Pſeudapoſtoli, eiq; detrahebant, & quoniam ſeipſum prædicare compellitur, hanc ſibi veluti inſipientiam tribuens, quam ſapienter dicit, quamque eloquenter?* πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα μικρόν τι κἀγὼ καυχήσωμαι, *&c. Iterum dico, inquit, ne quis me exiſtimet inſipientem eſſe, alioquin velut inſipientem ſuſcipite me, ut & ego modicum quid glorier. Quod loquor, non loquor ſecundum Deum ſed quaſi in ſtultitia in hac ſubſtantia gloriæ: quoniam quidem multi gloriantur ſecundum carnem & ego gloriabor. Libenter. n. ſuſtinetis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes. Toleratis n. ſi quis vos in ſervitutem redigit, ſi quis devorat, ſi quis accipit, ſi quis extollitur, ſi quis in faciem vos cædit: ſecundum ignobilitatem dico, quaſi nos infirmati ſimus. In quo quis audet, in inſipientia*

Auguſti

ſipientia dico, audeo & ego. Hebræi ſunt? & ego. Iſraelitæ ſunt? & ego. Semen Abrahæ ſunt? & ego. Miniſtri Chriſti ſunt? & ego, ut inſipiens dico, ſuper ego. In laboribus plurimum, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. A Iudæis, &c. Vid. loc. *Quanta ſapientia iſta ſint dicta vigilantes vident. Quanto verò eloquentiæ cucurrerint flumine, & qui ſtertit advertit.* Poſſem ego equidem facili negotio omnes iſtius ſententiæ elegantias recolligere, omnia cola & membra totius periodi, quam aptè ſibi reſpondeant, & quam concinno ordine diſponantur ſingula oſtendere, quod ab Auguſtino, lib. 4. de Doctrin. Chriſt. factitatum video, ſed ut ejuſdem Augustini verbis de loco quodam apud Amos Prophetam abutar. *Quam ſit hic locus pulcher & quemadmodum afficiat legentes atq; intelligentes non opus eſt cuiquam dici, ſi ipſe non ſentit.* Pronum mihi jam foret neque operam forſitan luſiſſe viderer, ſi alios nonnullos dicendi lepores & eloquentiæ ornamenta ex iſtis quas ſuſcepi exponendas orationibus in medium adducerem, niſi ea pariter & alia unicuiq; orationi quaſi propria in particularem earundem tractationem reſervaſſem. Peroratio mea vos habeat exoratos quæſo, Græca & Sacra, hæc ut doctiores, illa ut Sanctiores evadatis, pari pietatis affectu, pari laboris conatu inſequi, venerari. Non crapulæ & commeſſationibus, non fumo & vanitatibus, non invidiæ & maleficiis, non fraudi & fallaciis, non otio & vitiis, ſed iſtis, iſtis, quæ dixi, ſtudiis incumbite, iſtis inhærete, ut profectus

[Margin notes: ...guſtin. / ...guſtin. / §. 5. ...oratio ...ſtat repe...one brevi ...inſigni ad...tatione.]

ctus veſter omnibus notus ſit. *A ſermone putri, ab illiberalibus jocis, à malis congreſſibus, à ſordibus popinarum, à luxu in conviviis, in vino, Veneris lacte, in veſtitu molli & ſumptuoſo cavete. Vitate iners otium, nequitiæ fomentum ſtudendo bonis artibus, audiendo, legendo, meditando, ſcribendo, dicendo, diſſerendo, legenda audiendáve limando. Mutuis conſiliis auxiliiſq; alios alii acuite, errantes dirigite, languentes excitate, Cor unum eſto & via una.* κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμα ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, πολλῷ βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

15 *Raynold… fat. ad … ſuas, pag…*

Demoſt… Olynthia…

Ariſtot.

εἴρηκα, ἀκηκόατε, ἔχετε, κρίνατε.
Dixi, audiſtis, habetis, judicate.

Coronis.

Deus precor benedicat ſtudiis noſtris, eaque magis magiſq; promoveat, neque modò linguam noſtram diſertam eſſe velit ſed & pectus pium. Fiat.

THOMAS VICARS
Ἀναγραμματικῶς

Hic mas ut roſa.

Quidã ad me de iſto anagrãmate ſic ſcripſit.
Ut roſa flos florum, vir ſic eſt iſte virorum.
Ego verò à tanto eulogio planè abhorrens volo anagramma illud non ſit ἐπαινετικόν, demon-

demonſtrativum laudis, ſed potius *ὑπομνηστι-κόν* commonitorium officii; quod conſignavi tali carmine.

t roſa? *cur tandem? roſa cum nitidiſſima, ſed tu*
Nævis & maculis uſque miſelle ſcates.
on quid es, *at* quid *(mi bone Thomâ)* *te* fore *oportet*
Hic mas *(ô Vicars)* ut roſa *fortè docet.*

FINIS.
